

**UCHWAŁA NR LXXIII/296/2023
RADY GMINY OLSZANKA**

z dnia 31 sierpnia 2023 r.

w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zmianami) oraz art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 977 ze zm.) w związku z uchwałą Nr XLIX/210/2022 Rady Gminy Olszanka z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka Rada Gminy Olszanka uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Zmienia się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka przyjęte uchwałą nr XLII/196/14 Rady Gminy Olszanka w dniu 17 czerwca 2014 roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, zmienione uchwałą nr XI/65/2019 Rady Gminy Olszanka z dnia 30 sierpnia 2019 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

2. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka zawarta jest w tekście oraz na rysunku „Studium” stanowiących załączniki do uchwały:

- 1) Załącznik nr 1 – ujednolicony tekst studium,
- 2) Załącznik nr 2 – ujednolicony rysunek „UWARUNKOWANIA”,
- 3) Załącznik nr 3 – ujednolicony rysunek „KIERUNKI”,
- 4) Załącznik nr 4 – Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag złożonych do projektu zmiany studium,
- 5) Załącznik nr 5 – dane przestrzenne w postaci dokumentu GML.

§ 2. Traci moc uchwała nr XI/65/2019 Rady Gminy Olszanka z dnia 30 sierpnia 2019 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Olszanka.

§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Olszanka i w BIP.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Leszek Wereda

WÓJT GMINY OLSZANKA

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY OLSZANKA**

Tekst ujednolicony

Załącznik nr 1
do uchwały nr LXXIII/296/2023
Rady Gminy Olszanka
z dnia 31 sierpnia 2023 r.

Olszanka 2023

Rada Gminy Olszanka, dnia 11 stycznia 2022 r., podjęła uchwałę nr XLIX/210/2022 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Decyzja Rady związana była z uwzględnieniem wniosków o zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Olszanka. Większość wniosków dotyczyło zmiany kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka w zakresie możliwości realizacji inwestycji pozyskiwania energii z promieniowania słonecznego. Są to działki o numerach ewidencyjnych 178 we wsi Korczówka; 19, 20, 21, 22/1, we wsi Korczówka-Kolonia; 280, 281, 296, 297, 298, 304, 305/1, 305/2, 314, 315, 316/1, 316/2 we wsi Mszanna; 219/1, 220/1, 220/2, 306/2, 306/3, 306/4, 307/1, 307/2, część 308 i 309, we wsi Pietrusy. Wnioski dotyczące działek o numerach ewidencyjnych 134/1 we wsi Korczówka dotyczyły możliwości realizacji działalności produkcyjnej związanej z przemysłem drzewnym. Natomiast wniosek dotyczący produkcji maszyn tartacznych obejmuje teren działki o nr ewidencyjnym 333/1 we wsi Pietrusy.

Funkcje terenu wskazane w złożonych wnioskach do zmiany Studium nie są sprzeczne z kierunkami rozwoju gminy wskazanymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olszanka oraz z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

Przed przyjęciem niniejszej zmiany studium Wójt Gminy Olszanka dokonał Oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Dokument został przyjęty w dniu 30 maja 2023 r. Uchwałą Rady Gminy Olszanka nr LXX/281/2023. Dokument wskazuje na częściową nieaktualność kierunków rozwoju gminy ujętych w tekście i rysunku jednolitym studium przyjętym przez Radę Gminy Olszanka 30 sierpnia 2019 r. Uchwałą nr XI/65/2019. Zgodnie z ww. Oceną aktualności obowiązujących na terenie gminy Olszanka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w niniejszej zmianie studium wprowadzono na rysunku kierunków nowy przebieg projektowanej drogi ekspresowej S19, której trasa, wg projektów sprzed 2022 r., przebiegać miała w części przez obszary niniejszej zmiany studium. W studium wprowadzono również zagadnienia z zakresu zasobów środowiska i ich ochrony w szczególności dotyczące rolniczej i leśnej przestrzeni poprodukcyjnej oraz ochrony zasobów naturalnych, w tym złóż kopalin. Wprowadzono zmiany dotyczące obszarów zagrożonych powodzią wynikające z map zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP), które obejmują tereny wzdłuż biegu rzeki Liwiec oraz rzeki Toczna. Obszary zagrożenia powodziowego wskazano na rysunkach uwarunkowań i kierunków.

W przyjętej przez Radę Gminy Olszanka, Ocenie aktualności obowiązujących na terenie gminy Olszanka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dokonano analizy bilansu terenów

w kontekście zmian demograficznych zachodzących po 2017 r. Wnioski z analizy posłużyły do uzupełnienia przeprowadzonej w rozdziale 57 niniejszego studium oceny zapotrzebowania na nową zabudowę wg jej funkcji oraz chłonności obszarów umożliwiających realizację inwestycji budowlanych stosownie do funkcji zabudowy. Ocena aktualności... wskazuje na brak możliwości wyznaczenia nowych obszarów z możliwością realizacji inwestycji mieszkaniowych. Jednocześnie w obecnych dokumentach planistycznych brak jest rezerwy obszarów pod zabudowę przemysłową i produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Stąd wynika możliwość uwzględnienia wniosków w zakresie zwiększenia obszarów produkcji i wskazania obszarów produkcji energii z promieniowania słonecznego.

Ujednolicony tekst Studium zawiera zmiany zaznaczone czcionką *kursywą podkreśloną* oraz przekreślenia nieaktualnej treści. Zmiany zapisane czcionką *kursywą* zostały wprowadzone podczas opracowania zamiany studium przyjętej Uchwałą nr XI/65/2019 Rady Gminy Olszanka z dnia 30 sierpnia 2019 r.

Spis treści

CZEŚĆ I - INFORMACJE WSTĘPNE	10
1. WYKONAWCA OPRACOWANIA	10
1.1. WYKONAWCA I ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM.....	10
1.2. WYKONAWCA I ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM - UCHWAŁA NR XI/65/2019 RADY GMINY OLSZANKA Z DNIA 30 SIERPNI 2019 R. ...	10
1.3. WYKONAWCA I ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY OLSZANKA - UCHWAŁA NR XLII/196/14 RADY GMINY OLSZANKA Z DNIA 17 CZERWCA 2014 r.	10
2. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA	11
2.1. PODSTAWA, ZAKRES I CEL ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ NA PODSTAWIE UCHWAŁY RADY GMINY OLSZANKA NR XLIX/210/2022 Z DNIA 11 STYCZNIA 2022 R.	11
2.2. PODSTAWA, ZAKRES I CEL ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ NA PODSTAWIE UCHWAŁY RADY GMINY OLSZANKA NR XXXVIII/212/2018 Z DNIA 27 WRZEŚNIA 2018 R.	11
2.3. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY OLSZANKA - UCHWAŁA NR XLII/196/14 RADY GMINY OLSZANKA Z DNIA 17 CZERWCA 2014 r.	12
3. ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA	14
4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE.....	14
CZEŚĆ II UWARUNKOWANIA.....	17
1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJONE TERENU	17
1.1. Położenie gminy w układzie administracyjnym.....	17
1.2. Potencjał gminy	17
1.3. Struktura użytkowania gruntów	18
1.4. Uwarunkowania wynikające z polityki państwa i województwa.....	18
2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	18
2.1. Charakterystyka układu funkcjonalno-przestrzennego gminy	18
2.2. Charakterystyka układów przestrzennych wsi	19
2.3. Problem kształtowania ładu przestrzennego, estetyzacji zabudowy i zagospodarowania działek	19
2.4. Charakterystyka rolniczych obszarów zabudowanych.....	19
3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	20
3.1. Charakterystyka środowiska abiotycznego	20
Położenie geograficzne i budowa geologiczna.....	20

Rzeźba terenu	21
Gleby	21
Wody powierzchniowe	22
Klimat	22
3.2. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	23
3.3. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej	28
Charakterystyka własnościowa lasów	28
Struktura przestrzenna lasów	28
Lasy państwowe	28
Lasy niepaństwowe.....	28
3.4. Ogólna charakterystyka przyrodnicza gminy	30
3.5. Korytarze ekologiczne.....	33
Korytarz wodno-ładowy o randze regionalnej międzynarodowej.....	33
Korytarz wodno-ładowy o randze lokalnej regionalnej	33
Korytarze leśne o randze lokalnej	33
3.6. Waloryzacja przyrodnicza i krajobrazowa gminy	34
Założenia waloryzacji przyrodniczo-krajobrazowej	34
Obszar o randze krajowej międzynarodowej	34
Obszar o randze regionalnej	34
Obszary o randze lokalnej	34
3.7. Istniejące i potencjalne zagrożenia środowiska.....	35
Zagrożenia wynikające z eksploatacji kopalin	35
Zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych	36
Zagrożenia środowiska wynikające z infrastruktury technicznej.....	36
Zagrożenia dla lasów	36
Zagrożenia dla ekosystemów wodnych i bagiennych	37
Zagrożenia dla fauny	37
4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	38
4.1. Ogólna charakterystyka środowiska kulturowego.....	38
4.2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków	45
4.3. Wykaz obiektów znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków poza rejestrem zabytków.....	46
Bejdy.....	46
Hadynów.....	46
Olszanka	47
Pietrusy	47

4.4. Wykaz stanowisk archeologicznych	47
4A. REKOMENDACJE I WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM.....	51
5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA. 51	
5.1. Jakość życia mieszkańców	51
5.2. Aktywność ekonomiczna ludności.....	51
5.3. Komunikacja zbiorowa.....	55
5.4. Zasoby i warunki mieszkaniowe	56
5.5. Handel i usługi.....	57
5.6. Szkoły i przedszkola.....	58
5.7. Zdrowie i opieka społeczna.....	58
5.8. Kultura, sport, rekreacja	58
5.9. Bezpieczeństwo ludności	58
6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	59
7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	59
7.1. Analiza ekonomiczna, środowiskowa i społeczna	60
7.2. Prognoza demograficzna do roku 2050	62
7.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	63
7.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę i chłonność terenu	65
7.4.1. Aktualny stan zagospodarowania terenów wg sposobu ich użytkowania (wg danych GUS)	65
7.4.2. Stan zagospodarowania terenów wg ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.....	66
7.4.3. Tereny przewidywane do zabudowy i innych sposobów zagospodarowania wg ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka	69
7.4.4. Wyznaczanie terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalnoprzestrzennej	71
7.4.5. Tereny przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalnoprzestrzennej	73
7.4.6. Obliczanie chłonności obszarów niezabudowanych, w granicach terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	74
7.4.7. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań do roku 2050.	76
7.4.8. Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową, w tym tereny usług publicznych	77
7.4.9. Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną oraz zabudowę i obsługę produkcji rolnej	78
7.4.10. Końcowy bilans terenów i zapotrzebowanie na nową zabudowę.....	79
8. STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	81
9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	84

9.1. Obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB 140002.....	84
9.2. Obszar Natura 2000 SOO Ostoja Nadliwiecka PLH 140032.....	85
9.3. Użytki ekologiczne.....	86
9.4. Pomniki przyrody.....	86
10. WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	87
11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	87
11.1 Złoża kopalin.....	87
11.2. Zasoby wód podziemnych.....	88
12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	89
13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	89
13.1. Infrastruktura komunikacyjna	89
Komunikacja drogowa.....	89
Drogi krajowe	89
Drogi powiatowe	89
Drogi gminne.....	90
Drogi wewnętrzne.....	91
Komunikacja zbiorowa.....	91
13.2. Infrastruktura techniczna	91
Zaopatrzenie w wodę.....	91
Ujęcie wody w Olszance	91
Ujęcie wody w Próchenkach	92
Ujęcie wody w Nowych Łepkach.....	92
Odprowadzanie ścieków.....	93
Usuwanie odpadów stałych	93
Zaopatrzenie w gaz i energię cieplną.....	94
13.3. Elektroenergetyka.....	94
13.4. Telekomunikacja	94
14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	95
15. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	95
16. CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA.....	95
CZEŚĆ III KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	102
1. OGÓLNE KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	102
1.1. Główne funkcje gminy	102

1.2. Główne cele i kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy	102
1A. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA WYNIKAJĄCE Z BILANSU TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ I AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO	103
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	104
2.1. Podział na tereny funkcjonalno-przestrzenne.....	104
2.2. Zasady zagospodarowania terenów funkcjonalno-przestrzennych	105
R - tereny produkcji rolnej.....	105
Rz - tereny łąk i pastwisk (ekologiczna strefa dolin rzecznych)	106
RM - tereny zabudowy zagrodowej.....	107
RM1 - tereny projektowanej zabudowy zagrodowej.....	108
RP – tereny zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej.....	108
RP1 – tereny projektowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej.....	108
L - tereny lasów	109
L1 - tereny projektowanych zalesień.....	109
W - tereny wód powierzchniowych.....	109
Ue - tereny użytków ekologicznych	110
MN - tereny zabudowy jednorodzinnej	110
MN1 - tereny projektowanej zabudowy jednorodzinnej	111
ML1 - tereny projektowanej zabudowy letniskowej	111
U - tereny zabudowy usługowej	112
U1 - tereny projektowanej zabudowy usługowej	112
UO – tereny usług oświaty	113
UK - tereny zabudowy sakralnej	113
US - tereny usług sportowych	114
UZ - tereny usług ochrony zdrowia.....	114
UT1 - tereny projektowanych usług turystycznych.....	115
P – tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów	115
ZC - cmentarze	116
PE-Z - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża kruszywa)	116
PE-Z1 - projektowane tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża kruszywa)....	117
PE-W - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (torfu).....	117
WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę	117
EE 110kV – teren linii elektroenergetycznej 110 kV.....	118
EE1 – tereny projektowanych urządzeń elektroenergetycznych.....	118
2.3. Tereny wyłączone spod zabudowy.....	118
2.4. Zasady zagospodarowania terenów specyficznych.....	118

<i>EF - Tereny projektowanych instalacji fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej przekraczającej 1000 kW</i>	118
Tereny projektowanych elektrowni wiatrowych	119
Tereny przewidywane do lokalizacji drogi ekspresowej S-19	120
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	120
3.1. Ochrona powietrza.....	120
3.2. Wykorzystanie i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	120
3.3. Ochrona gruntów leśnych.....	121
3.4. Ochrona gruntów rolnych.....	122
3.5. Ochrona terenów cennych pod względem przyrodniczym	122
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	122
4.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków.....	122
4.2. Obiekty znajdujące się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków	122
4.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków	123
4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej	123
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	125
5.1. Kierunki rozwoju systemu komunikacyjnego	125
Droga krajowa nr 19	126
Drogi powiatowe	126
Drogi gminne	126
Ruch pieszy i rowerowy	127
Komunikacja zbiorowa.....	127
Zaplecze techniczne motoryzacji.....	127
5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury komunalnej	127
Gospodarka wodna	127
Gospodarka ściekowa	127
Gospodarka odpadami	127
Gospodarka ciepła	127
Zaopatrzenie w gaz.....	127
5.3. Kierunki rozwoju elektroenergetyki.....	128
Kierunki rozwoju sieci ponadlokalnych	128
Kierunki rozwoju sieci lokalnych.....	128
Inne źródła energii elektrycznej	128
5.4. Kierunki rozwoju telekomunikacji	129

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	129
7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA	129
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI <i>PUBLICZNEJ</i>	129
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.....	129
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	130
10.1. Ogólne kierunki rozwoju rolnictwa.....	130
10.2. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy.....	130
10.3. Kierunki rozwoju leśnictwa.....	131
10.4. Kierunki rozwoju gospodarki łowieckiej	132
11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	132
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	132
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.....	133
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIE, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI	133
<i>14A. OBSZARY ZDEGRADOWANE</i>	<i>133</i>
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	133
<i>16. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.....</i>	<i>133</i>

CZĘŚĆ I - INFORMACJE WSTĘPNE

1. WYKONAWCA OPRACOWANIA

1.1. WYKONAWCA I ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM

Wykonawca:

Studio Planistyczne Karol Zalewski

08-110 Siedlce, Żytnia 26/8

Zespół autorski:

Karol Zalewski – główny projektant

Dorota Zajac

1.2. WYKONAWCA I ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM - UCHWAŁA NR XI/65/2019 RADY GMINY OLSZANKA Z DNIA 30 SIERPANIA 2019 R.

Wykonawca:

„ANIHAL” Biuro Usługowe Spółka z o.o., 08-110 SIEDLCE, ul. Kilińskiego 24,

Tel. 25 644 67 81, NIP 821-00-17-465,

Zespół autorski:

mgr Maria Wróbel – główny projektant, uprawnienia urbanistyczne nr 395/88 mgr Henryk Kot – prace projektowe

mgr inż. Elżbieta Kot – prace projektowe i graficzne

1.3. WYKONAWCA I ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY OLSZANKA - UCHWAŁA NR XLII/196/14 RADY GMINY OLSZANKA Z DNIA 17 CZERWCA 2014 r.

Wykonawca:

Zakład Planowania Przestrzennego i Badań Ekologicznych EKOS Henryk Kot

08-110 Siedlce, ul. R. Traugutta 8

Tel/fax 25 63-254-55, e-mail: ekos@siedlce.cc

Zespół autorski:

dr Stefan Białczak - główny projektant, uprawnienia urbanistyczne nr 398/88

mgr Henryk Kot – kierownik zespołu

mgr inż. Elżbieta Kot

2. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA

2.1. PODSTAWA, ZAKRES I CEL ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ NA PODSTAWIE UCHWAŁY RADY GMINY OLSZANKA NR XLIX/210/2022 Z DNIA 11 STYCZNIA 2022 R.

Przyjęte przez Radę Gminy Olszanka w dniu 17 czerwca 2014 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Uchwała Nr XLII/196/14) zostało zmienione uchwałą nr XI/65/2019 Rady Gminy Olszanka 30 sierpnia 2019 r. Podstawą prawną do sporządzenia kolejnej jego zmiany są następujące akty prawne:

1. Uchwała Rady Gminy Olszanka nr XLIX/210/2022 z dnia 11 stycznia 2022 r. w/s przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.
2. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Formalną podstawę opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Olszanka stanowi umowa z dnia 7 kwietnia 2022 r. zawarta pomiędzy Gminą Olszanka, reprezentowaną przez Wójta Gminy Pana Grzegorza Pajnowskiego, a Studium Planistycznym Karol Zalewski z siedzibą w Siedlcach reprezentowanym przez Pana Karola Zalewskiego.

Jak wskazano w Uchwale Rady Gminy Olszanka nr XLIX/210/2022 z dnia 11 stycznia 2022 r. w/s przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka zmiana studium obejmuje następujące obszary działek o numerach ewidencyjnych:

- 178 we wsi Korczówka;
- 19, 20, 21, 22/1, 134/1 we wsi Korczówka-Kolonia;
- 280, 281, 296, 297, 298, 304, 305/1, 305/2, 314, 315, 316/1 oraz 316/2 we wsi Mszanna;
- 19/1, 220/1, 220/2, 306/2, 306/3, 306/4, 307/1, 307/2, 308, 309 oraz 333/1 we wsi Pietrusy.

W studium uzupełniono treści wynikające z konieczności uwzględnienia map ryzyka i zagrożenia powodziowego. Obszary wskazane zostały na rysunku uwarunkowań – załącznik nr 2 oraz kierunków – załącznik nr 3.

2.2. PODSTAWA, ZAKRES I CEL ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ NA PODSTAWIE UCHWAŁY RADY GMINY OLSZANKA NR XXXVIII/212/2018 Z DNIA 27 WRZEŚNIA 2018 R.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka zostało uchwalone przez Radę Gminy 17 czerwca 2014 r. (Uchwała Nr XLII/196/14). Podstawą prawną do sporządzenia jego zmiany są następujące akty prawne:

1. Uchwała Rady Gminy Olszanka nr XXXVIII/212/2018 z dnia 27 września 2018 r. w/s przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

2. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Podstawą formalną opracowania zmiany studium uwarunkowań jest umowa z dnia 26 października 2011 roku zawarta pomiędzy Wójtem Gminy Olszanka z siedzibą w Olszance, Panem Janem Parolem, a Biurem Usługowym „ANIHAL” Spółka z o.o., z siedzibą w Siedlcach, reprezentowanym przez Krzysztofa Wróbla, Prezesa Zarządu Spółki, będącym wykonawcą.

Zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Olszanka Nr XXXVIII/212/2018 z dnia 27 września 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, zmiana studium obejmuje:

- w obrębie Mszanna, działki oznaczone numerami ewidencyjnymi: 275/1, 275/2, 276, 292, 293 i 359, o łącznej powierzchni 15,67 ha, na których przewidywana jest rozbudowa istniejącego gospodarstwa rolnego.
- w obrębie Próchenki, działki oznaczone numerami: 923 (część działki), 925 (część działki), 956/1 i 956/2, przewidywane do powierzchniowej eksploatacji kopalni (piasku).

W dokumentacji „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Olszanka”, uchwalonym przez Radę Gminy Olszanka w dniu 17 czerwca 2014 r. (Uchwała Nr XLII/196/14), wprowadzono także uzupełnienia wynikające z nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w szczególności prognozę demograficzną ludności gminy do roku 2050 oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Zmienione lub uzupełnione części tekstów dokumentacji studium uwarunkowań uchwalonej w roku 2014, zostały oznaczone w niniejszej dokumentacji kolorem niebieskim. Fragmenty nie wymagające zmiany lub uzupełnienia, pozostają w kolorze czarnym. Na rysunku studium (załącznik nr 3) oznaczono tereny na których wprowadzą się zmianę sposobu zagospodarowania (w obrębach Mszanna i Próchenki) oraz granice obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

2.3. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY OLSZANKA - UCHWAŁA NR XLII/196/14 RADY GMINY OLSZANKA Z DNIA 17 CZERWCA 2014 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka zostało uchwalone przez Radę Gminy 25 lutego 2002 r. (Uchwała nr XXXIII/166/02). Podstawą prawną do sporządzenia jego zmiany są następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.).
2. Uchwała Rady Gminy Olszanka nr XXXVI/163/10 z dnia 4 marca 2010 r. w/s przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

Podstawą formalną opracowania zmiany studium uwarunkowań jest umowa z dnia 26 października 2011 roku zawarta pomiędzy Wójtem Gminy Olszanka z siedzibą w Olszance, Panem Janem Parolem, a Zakładem Planowania Przestrzennego i Badań Ekologicznych „EKOS” z siedzibą w Siedlcach, reprezentowanym przez Henryka Kota, właściciela firmy będącym wykonawcą. Głównym projektantem zmiany studium jest **dr Stefan Białczak**, posiadający uprawnienia urbanistyczne nr 398/88, wpisany na listę członków Okręgowej Izby Urbanistów w Warszawie pod numerem WA-012.

Na podstawie analizy materiałów planistycznych oraz sytuacji społeczno-gospodarczej, wójt gminy Olszanka przedstawił Radzie Gminy wniosek o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Na podstawie wniosku złożonego przez wójta, Rada Gminy Olszanka w dniu 4 marca 2010 r. podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W uzasadnieniu do uchwały podano powody przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań.

Zmiany jakie wprowadzono w dokumentacji studium wynikały ze zmiany uwarunkowań jakie zaszły na terenie gminy w latach 2002-2012, wniosków jakie wpłynęły po ogłoszeniu o przystąpieniu do zmiany studium oraz dostosowania uchwalonego w roku 2002 studium uwarunkowań do przepisów Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.), Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie

środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.), a także do przepisów Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. nr 118 z roku 2004, poz. 1233). Pod względem obszarowym opracowanie obejmuje teren gminy w granicach administracyjnych.

Niniejsza dokumentacja „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka**”, jest zgodna z wymaganym zakresem określonym w art. 10 ust. 1 i 2 w/w ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.).

Aktualizacja dokumentacji obejmująca **uwarunkowania** polegała na zmianie zakresu treści oraz jego uzupełnieniu o nowe dane, pochodzące z ostatnich lat. W niektórych tabelach pozostawiono informacje z lat 90. XX w., jako materiały porównawcze do oceny zmian jakie zaszły na terenie gminy Olszanka. Niektóre fragmenty tekstu jako nieaktualne, zostały usunięte. Zmiany te wprowadzono niemal we wszystkich rozdziałach, w związku z tym nie wyróżniano tych fragmentów tekstu w których dokonano zmian lub uzupełnień.

W zakresie **kierunków zagospodarowania przestrzennego**, o których jest mowa w art. 10 ust. 2 w/w ustawy, ze względu na brak na terenie gminy niektórych obiektów i obszarów, w dokumentacji „Zmiana studium ...” nie określono:

- uzdrowisk, o których jest mowa w pkt. 3 przytoczonego wyżej artykułu;
- obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m², o których jest mowa w pkt. 8 przytoczonego wyżej artykułu;
- pomników zagłady, o których jest mowa w pkt. 13 przytoczonego wyżej artykułu.

Pozostałe zagadnienia określone w art. 10 ust. 2 w/w ustawy, zostały omówione w części „**Kierunki zagospodarowania przestrzennego**”. Zachowano ustalenia, które pozostały aktualne, wprowadzając jednocześnie w wielu rozdziałach ustalenia zmienione lub dodatkowe.

Dokumentację poszerzono o nowe rozdziały omawiające zagadnienia nie ujęte w dokumentacji studium uwarunkowań z roku 2002. Całość dokumentacji zmiany studium, obejmującą uwarunkowania i kierunki, należy traktować jako tekst jednolity.

Rysunek studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka został wykonany na podkładzie mapy topograficznej w skali 1:25.000, zakupionej w Centralnym Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie. Zachowano podstawowy układ graficzny stosując takie oznaczenia jak w dokumentacji z roku 2002 oraz ustalenia zawarte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, który został uchwalony w roku 2003. Wprowadzono także nowe kategorie terenów, np. obszarów podlegających ochronie, które nie występowały w roku 2002. W części dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględniono większość złożonych wniosków, które dotyczyły różnych rodzajów zabudowy, zalesiania gruntów, a także planowanych nowych inwestycji.

Celem zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka jest określenie zasad prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze gminy oraz dalszego jej rozwoju. Studium jest dokumentem planistycznym, zawierającym w szczególności informacje w zakresie:

- aktualnego stanu środowiska przyrodniczego, kulturowego, społecznego, gospodarczego i demograficznego;
- oceny zagrożeń występujących na obszarze gminy oraz zagrożeń zewnętrznych, wpływających na środowisko przyrodnicze i jakość życia mieszkańców gminy; - kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

3. ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

Dokumentacja zmiany Studium składa się z następujących części:

1. Tekst ujednoczony: **“Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka”** zawierający opis uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego, stanowiący **załącznik nr 1** do uchwały.

2. Rysunki w skali 1:25.000: **“Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka”**:

- Uwarunkowania - **załącznik nr 2** do uchwały,
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego - **załącznik nr 3** do uchwały.

Dokumentację Studium uwarunkowań wykonano w 4 jednobrzmiących egzemplarzach, w tym 2 w wersji elektronicznej.

Zgodnie z ustawą z dnia 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.), do zmiany studium uwarunkowań sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 51 ust. 1). W ramach przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania ustaleń zmiany studium uwarunkowań na środowisko przyrodnicze, projekt zmiany studium wraz z prognozą, przekazuje się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego celem ich zaopiniowania. W ramach procedury uzgadniania projektu zmiany studium, dokumentację studium wraz z prognozą, uzgadnia się z wymienionymi jednostkami (art. 54 ust.1 ww. ustawy).

4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE

Ocena aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. – Uchwała Nr LXX/281/2023 Rady Gminy Olszanka z dnia 30 maja 2023 r.

Bank Danych Lokalnych, GUS – strona internetowa. 2012 i 2018, 2022.

Dane statystyczne wg miast i gmin za 2008 r. Urząd Statystyczny w Warszawie. 2009.

Dombrowski A., Kot H., Michałowski D., Goławski A., Kozik R., Chmielewski S. 2011. Inwentaryzacja populacji gatunków ptaków, dla ochrony których został wyznaczony obszar natura 2000 „Dolina Liwca” (symbol plb 140002) wraz z weryfikacją i oceną stanu przedmiotu ochrony. Zakład Planowania Przestrzennego i Badań Ekologicznych Ekos. Siedlce.

Dombrowski A., Kot H., Michałowski D., Goławski A., Kozik R., Chmielewski S. 2012.

Awifauna lęgowa obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Liwca. KULON, 17:33-67. Galon R. 1972. Czwartorzęd Polski, W: Geomorfologia Polski, tom II, Warszawa.

Gmina Olszanka. Studium wartości kulturowych. Maraśkiewicz J., Semeniuk A., Wetoszka B. 2001. „Donatech” Sp. z o.o. Biała Podlaska.

Gminna ewidencja zabytków. 2012. Urząd Gminy w Olszance.

Gumiński R. 1948. Próba wydzielenia dzielnic rolniczo-klimatycznych w Polsce, W: Przegląd meteorologiczny i hydrologiczny, z. 1.

Dyrektywa Siedliskowa przyjęta w roku 1992 (92/43/EWG), dotycząca ochrony siedlisk naturalnych oraz dziko żyjących zwierząt i roślin.

Materiały robocze „Koncepcja programowa dostosowania drogi krajowej nr 19 do parametrów drogi ekspresowej w granicach województwa mazowieckiego”. DRO-Konsult Sp. z o.o. Warszawa, 2010 r.

Kondracki J. 1994. Geografia Polski - Mezoregiony fizyczno-geograficzne Polski. Wyd. PWN .

Kot H. (red.) 1997. Informator przyrodniczy. Województwo białkopodlaskie. Wyd. Zakład Badań Ekologicznych „EKOS”, Siedlce.

Liro A. (red.). 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. IUCN, Warszawa.

Liro A., Dyduch-Falniowska A. 1999. Natura 2000 - Europejska Sieć Ekologiczna. MOŚZNiL Warszawa. 1-93.

Mapa geologiczna Polski w skali 1:50000. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN.

Mapa pochodna ewidencji gruntów w skali 1:5.000 obejmująca obszar gminy Olszanka. WODGiK Łosice.

Mapa topograficzna obszaru gminy Olszanka w skali 1:25.000. PPGK Warszawa.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka uchwalony 23.10.2003 r. przez Radę Gminy (Uchwała nr IX/43/2003).

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. 2003.

Opracowanie ekofizjograficzne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. 2003. Gajewska B. 2003.

Aneks do Opracowania ekofizjograficznego sporządzony na potrzeby zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przez Zajac T., Zajac D., 30.06.2022r.,

Plan gospodarki odpadami dla powiatu łosickiego. Starostwo Powiatowe w Łosicach. 2004.

Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka – obszar wydobywania torfu na terenie wsi Radlnia. 2001.

Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka – 1998.

Program ochrony środowiska na lata 2005-2012. Urząd Gminy Olszanka.

Maraśkiewicz J., Semeniuk A., Wetoszka B. 2001. Gmina Olszanka. Studium wartości kulturowych.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wiejskiej Olszanka na lata 2006-2008. Sierpień 2005.

Podział hydrograficzny Polski, 1983. IMiGW.

Powszechny Spis Rolny 2002. Urząd Statystyczny w Warszawie. 2003.

Uproszczone plany urządzania lasów położonych na terenie poszczególnych wsi gminy Olszanka, należących do indywidualnych właścicieli na lata 2005-2014. Agencja CEZAR – Pracownia Urządzania Lasu. Mińsk Maz.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 229, poz. 2313).

Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego nr 9 z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego.

Sidło P.O., Błaszowska B., Chylarecki P. (red.) 2004. Ostoje ptaków o znaczeniu europejskim w Polsce. OTOP, Warszawa.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja). 2006. Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. nr 92, poz. 880 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz. U. z 2008 r. nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199 poz. 1227 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 201, poz. 1237).

Ustawa o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw z dnia 18 sierpnia 2011 r. Dz. U. z 31.08.2012 r. poz. 985.

Wnioski do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Urząd Gminy Olszanka.

Wykaz dróg gminnych. Urząd Gminy Olszanka. Stan na 31.12.2011 r.

Wykaz dróg powiatowych. Powiatowy Zarząd Dróg w Łosicach. Stan na 31.12.2011 r.

Wykaz gruntów gm. Olszanka wg stanu na 1.01.2012. Zestawienie zbiorcze. Starostwo Powiatowe w Łosicach.

Wykaz gruntów gm. Olszanka wg stanu na 1.01.2019. Zestawienie zbiorcze. Starostwo Powiatowe w Łosicach.

Zarządzenie zastępcze Wojewody Mazowieckiego z dnia 20 marca 2017 r. (LeX-IV.742.86.2016) w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

CZĘŚĆ II UWARUNKOWANIA

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

1.1. Położenie gminy w układzie administracyjnym

Gmina Olszanka położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w południowo-zachodniej części powiatu łosickiego. Od południowego - wschodu graniczy z gminą Międzyrzec Podlaski w województwie lubelskim. Od zachodu z gminami Zbuczyn, Mordy i Przesmyki z powiatu siedleckiego. Od północy i wschodu z gminami Łosice i Huszlew w powiecie łosickim. Najbliższe miasta to: ośrodek powiatowy Łosice oddalony o 10 km na północ, Siedlce oddalone o 29 km na zachód, Międzyrzec Podlaski oddalony o 20 km na południowy – wschód, Warszawa oddalona jest o 120 km na zachód.

1.2. Potencjał gminy

Gmina Olszanka zajmuje 88 km². W dniu 31.12.2010 r. gminę zamieszkiwało 3088 osób.

Podstawowe wskaźniki demograficzne kształtują się na poziomie średnim dla obszarów wiejskich wschodniej części woj. mazowieckiego. Warunki mieszkaniowe w gminie są dosyć dobre. Sieć osadniczą gminy tworzy 17 miejscowości. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości jest zróżnicowana; zawiera się w przedziale od 36 do 498 osób¹. Najwięcej mieszkańców liczy miejscowość Próchenki (498 osób). Miejscowość gminna Olszanka posiada 371 mieszkańców i zajmuje pod tym względem drugie miejsce w gminie. Najmniejszą miejscowością w gminie jest Radlnia (36 mieszkańców). Liczba ludności w pozostałych 14 miejscowościach mieści się w przedziale 100-275 osób.

Gmina Olszanka jest gminą typowo rolniczą. Warunki naturalne do rozwoju produkcji rolnej są dobre, a poziom rozwoju rolnictwa określany jest jako średni. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej (określany w skali IUNG) wynosi 62,5 pkt. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące gminę Olszanka zestawiono w tabeli 1.1.

Tabela 1.1. Podstawowe wskaźniki rozwoju gminy Olszanka wg stanu na rok 2002 i 2010.

Wyszczególnienie	Rok 2002	Rok 2010
Liczba ludności	3341	3088
Ludność na 1 km ²	38	35
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,5	1,3
Zużycie wody z wodociągów w gosp. domowych w m ³ /mieszkańca	23,4	58,1
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² /osobę	24,1	28,9
Liczba osób przypadających na 1 izbę	0,91	0,76
Liczba mieszkań oddanych do użytku	1	5
Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w skali IUNG	62,5	62,5
Lasy i grunty leśne w % ogólnej pow. gminy	12,3	12,9
Dochody własne w budżecie gminy (w % dochodów ogółem)	25,7	24,2
Dochód budżetowy gminy na 1 mieszkańca (w zł)	1229	2530
Wydatki budżetowe gminy na 1 mieszkańca	1181	2918
Podmioty gospodarcze na 1000 ludności	207	188

Źródło: BDL GUS, wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej – ze „Studium uwarunkowań - 2002”.

Gmina Olszanka sąsiaduje od północnego - wschodu z gminą miejsko-wiejską Łosice. Miasto to pełni wobec otaczających gmin funkcję ośrodka usług ponadlokalnych, zarówno

¹ Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości według BDL GUS.

w zakresie administracji jak i usług zdrowia, oświaty, kultury, handlu i innych. Zakłady pracy w Łosicach są miejscem zatrudnienia dla wielu mieszkańców gminy Olszanka.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 19 Lublin-Białystok. Nie ma dróg wojewódzkich. Najbliższe linie kolejowe, poza granicami gminy, to linia Warszawa – Terespol przebiegająca na południe od terenu gminy oraz linia Siedlce – Hajnówka na północny – zachód.

Nie mają one większego znaczenia w powiązaniach komunikacyjnych obszaru.

Miejscowość gminna, ze względu na wysoki potencjał usługowy i ludzki, zaliczana jest do lokalnych ośrodków rozwoju.

Potencjał gospodarczy gminy zależy głównie od rozwoju rolnictwa. Przemiany strukturalne tej gałęzi gospodarki zachodzące w kraju wymagają wspomagania lokalnego. W przypadku Olszanki taką szansę daje przede wszystkim rozwój infrastruktury, usług dla ludności, obiektów obsługi rolnictwa i poprawa jakości dróg.

1.3. Struktura użytkowania gruntów

Tabela 1.2 Struktura użytkowania gruntów w gminie Olszanka wg stanu na 15.02.2012 r.

	pow. w ha	udział %
1. Użytki rolne ogółem:	7359	84,0
w tym: grunty orne	5551	63,3
sady	35	0,4
łąki	949	10,8
pastwiska	521	5,9
2. Grunty leśne oraz zadrzew. i zakrzew.	1132	12,9
w tym: lasy	1113	12,7
3. Grunty zabudowane i zurbanizowane	222	2,5
4. Grunty pod wodami	15	0,2
5. Użytki ekologiczne	9	0,1
6. Nieużytki	26	0,3
Razem pow. geodezyjna	8761	100,0

W roku 2012 struktura użytkowania gruntów w gminie Olszanka uległa niewielkim zmianom. Nieznacznie zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych, natomiast nieco wzrosła powierzchnia terenów zabudowanych i zurbanizowanych oraz nieużytków.

1.4. Uwarunkowania wynikające z polityki państwa i województwa

Przez teren gminy Olszanka przechodzi droga krajowa nr 19. Planowana jest budowa drogi ekspresowej nr 19, które będzie obwodnicą wsi Mszanna. Nie występują obiekty o znaczeniu wojewódzkim.

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

2.1. Charakterystyka układu funkcjonalno-przestrzennego gminy

Układ funkcjonalno-przestrzenny na obszarze gminy kształtował się przez kilka stuleci i zależał przede wszystkim od uwarunkowań przyrodniczych. Osady były lokowane na obszarach wysoczyznowych, na obrzeżach dolin. W granicach gminy znajduje się 17 wsi. Zabudowa wiejska w większości tworzy typowe ulicówki. Do największych należą: Szydłówka (3,7 km), Próchenki (3,5 km) i Olszanka (3,0 km). Bardziej zwarta zabudowa występuje w Hadynowie, Mszannej i Szawłach. Wieś gminna położona jest - w stosunku do obszaru gminy – korzystnie, w centralnej części gminy. Większość wsi ma dogodne połączenie z Olszanką. Pozostałe wsie połączone są odgałęzieniami od tych dróg. Przeciętne odległości między wsiami wynoszą 1-2 km. Znacznym utrudnieniem jest zły stan techniczny części dróg.

Przez wschodni fragment gminy na odcinku długości 4,25 km przechodzi droga krajowa Lublin – Białystok, planowana do przebudowy na drogę ekspresową. Także przez wschodnią część gminy przechodzi obiekt o znaczeniu ponadlokalnym tj. linia elektroenergetyczna 110 kV.

2.2. Charakterystyka układów przestrzennych wsi

Dominującą cechą układu pozostałych wsi jest kształtowanie zabudowy wzdłuż dróg. Są to w większości tzw. ulicówki. Większość ulicówek posiada zabudowę obustronną i zwartą lub dosyć zwartą. Tylko we wsiach Bolesty i Korezówka-Kolonia zabudowa jest mało zwarta. Jest to pozytywny układ zabudowy i należy troszczyć się o jego zachowanie i dalszy rozwój. Zabudowa kolonijna, rozproszona, występuje nielicznie i tylko na terenie niektórych miejscowości, np. Klimy, Bejdy, Dawidy, Pietrusy. Dalszy rozwój zabudowy powinien polegać głównie na zabudowie luk oraz poszerzaniu zabudowy istniejącej. Nie jest wskazane wyznaczanie nowych terenów budowlanych na nie uzbrojonych w infrastrukturę otwartych polach.

2.3. Problem kształtowania ładu przestrzennego, estetyzacji zabudowy i zagospodarowania działek

Ukształtowana historycznie zabudowa tworzy pewien logiczny ład przestrzenny i w przeciwieństwie do wielu obszarów wiejskich południowego Podlasia zawiera niewiele zabudowy rozproszonej (typu kolonii). Problemem otwartym są natomiast walory architektoniczne współczesnego budownictwa wiejskiego i estetyka zagród wiejskich. Budynki mieszkalne wybudowane w ostatnich dekadach XX w. nie wykazują niestety większych walorów architektonicznych i estetycznych. Współczesne tendencje w zakresie stylu życia i „mody” architektonicznej sprzyjają kształtowaniu ładu przestrzennego i architektury krajobrazu, ale nadal na terenach wiejskich niewiele jest budynków posiadających wyrazistość architektoniczną i wysokie walory estetyczne. Wynika to m.in. z braku środków na budowę nowych domów mieszkalnych z zastosowaniem nowoczesnych technologii i o wysokich walorach architektonicznych, a także z braku tradycji do kształtowania - nawet przy niewielkich środkach - budownictwa estetycznego. Ogólny odbiór zabudowy na terenach wiejskich - pomimo korzystnych zmian - jest nadal negatywny. Chaotyczność, brak estetyki i niejednokrotnie brak schludności w obejściach, pozostają nadal cechami dominującymi zabudowy wiejskiej nie tylko w gm. Olszanka, ale na całym obszarze kraju.

2.4. Charakterystyka rolniczych obszarów zabudowanych

Tereny osiedlowe w gminie Olszanka zajmują ponad 200 ha. Większość zabudowy stanowią indywidualne gospodarstwa rolne i zabudowa jednorodzinna, zwłaszcza w miejscowości gminnej.

Tabela 2.1. Liczba i powierzchnia budynków gospodarczych w gminie Olszanka w indywidualnych gospodarstwach rolnych w roku 2002.

Rodzaj budynków	Powierzchnia w tys. m ²				Stopień wykorzystania w %			
	ogółem	wykorzystana na działalność		nie wykorzystana	ogółem	wykorzystana na działalność		nie wykorzystana
		rolniczą	poza rolniczą			rolniczą	poza rolniczą	
obory	58,5	52,3	-	6,2	100	89	-	11
chlewnie	20	18,6	0,1	1,3	100	93	0,5	6,5
kurniki	15,7	14,9	-	0,8	100	95	-	5
stodoły	127,3	121,3	0,7	5,3	100	95	0,5	4,5
wiaty	5	4,6	0,3	0,1	100	92	6	2
garaże	43,1	41	1,8	0,3	100	95	4	1

budynki wielofunkcyjne	52,1	48,7	0,2	3,2	100	93	0,3	6,7
inne pomieszczenia	7,4	6,2	0,8	0,4	100	84	11	5
Razem	329,1	307,6	3,9	17,6	100	93	1	6

Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2002, budynki gospodarcze takie jak wymienione w tab. 2.1, zajmowały łącznie 329,1 tys. m². Największą powierzchnię zajmowały stodoły (127,3 tys. m²) oraz obory (58,5 tys. m²), budynki wielofunkcyjne (52,1 tys. m²) i garaże (43,1 tys. m²). Na działalność rolniczą wykorzystywano średnio 93% powierzchni budynków, na pozarolniczą 1%, a 6% nie była wykorzystywana.

3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Charakterystyka środowiska abiotycznego

Położenie geograficzne i budowa geologiczna

Zgodnie z podziałem fizjograficznym Polski (Kondracki 1994), gmina Olszanka znajduje się w prowincji Niziu Środkowoeuropejskiego, w makroregionie Nizina Południowopodlaska.

W podziale geologicznym platformy wschodnioeuropejskiej omawiany obszar położony jest w obrębie obniżenia podlaskiego. Na głębokości 2-3 km znajduje się trzon krystaliczny platformy wschodnioeuropejskiej, który ujawnia się na powierzchni na obszarze Skandynawii. Na nim ułożone są warstwy osadowe. Najistotniejsze dla budowy tego regionu są warstwy kenozoiczne o miąższości kilkuset metrów, obejmujące osady trzeciorzędowe, czwartorzędowe plejstoceniowe i holoceniowe.

Osady trzeciorzędowe ujawniają się już na głębokości od 60 do 100 m. ppt. Wśród tych osadów wyróżnić można osady oligocenu, miocenu i pliocenu. Do osadów oligocenicznych zaliczane są osady morskie, piaski drobne i średnie kwarcowo-glaukonitowe często z przewarstwieniami pyłów. Utwory te nawiercane są punktowo na tym obszarze. Osady miocenu to utwory śródlądowe, bezwapienne piaski kwarcowe oraz pyły piaszczyste i ły. Najmłodsze i najwyżej położone są osady plioceniowe. Należą do nich ły pstre, jasnoszare, mułki bezwapienne oraz piaski drobne, powstałe w zbiornikach jeziornych. Miąższość tych utworów dochodzi do ok. 100 m.

Osady trzeciorzędowe przykryte są osadami czwartorzędowymi. Okres ten charakteryzował się naprzemianległymi ochłodzeniami i ociepleniami klimatu. Efektem tego było kilkakrotne zlodowacenie Polski przez lądolody skandynawskie.

Na terenie gminy odnaleźć można osady głównie zlodowaceń środkowopolskich, które nadały swoiste piętno rzeźbie tego terenu. Osady plejstoceniowe zlodowaceń środkowopolskich pokrywają cały obszar zwartym płaszczem. Miąższość osadów uzależniona jest od ukształtowania powierzchni podczwartorzędowej i waha się w granicach 100 m. Wg mapy geologicznej Polski w skali 1:200000 (ark. Warszawa-Wschód), obszar gminy położony jest w obrębie osadów stadiału mazowiecko-podlaskiego i północno-mazowieckiego zlodowacenia środkowopolskiego oraz osadów holoceniowych. Wśród osadów lodowcowych na znacznych powierzchniach gminy zalega poziom gliny zwałowej. Na glinie zwałowej stadiału mazowieckopodlaskiego występują piaski różnoziarniste i żwiry oraz żwiry z głazami moren czołowych. Osady te są w większości zwałowe, zapyłone i zaglinione, ale występują w nich także partie piasków i żwirów przemytych i warstwowanych. Często są w nich pakiety gliny zwałowej lub mułkowej. Miąższość tych osadów dochodzi do 4-15 m.

Wśród osadów stadiału mazowiecko-podlaskiego występują także osady wodnolodowcowe: piaski i żwiry w formie ozów. Zbudowane są z przemytych piasków i żwirów poziomo lub skośnie dachówkowato warstwowanych, miejscami na zboczach przykrytych gliną zwałową. Na terenie gminy na powierzchni uwidaczniają się niewielkie płyty kemowe, zbudowane z piasków drobnoziarnistych i pylastych, warstwowanych, miejscami z wkładkami piasków średnioziarnistych. Powierzchnia tego obszaru urozmaicona jest formami wydmowymi i wzniesieniami zbudowanymi ze żwiru.

Na powierzchni gliny zwałowej stadiału mazowiecko-podlaskiego, w sąsiedztwie moren czołowych lub na południe od ozów, występują niewielkie płyty osadów wodnolodowcowych sandrowych. Są to piaski drobno i średnioziarniste, miejscami z niewielką domieszką frakcji grubszej, często na powierzchni przewiane. Miąższość ich waha się od 1,0 do 4,5 m.

Na przeważającej części terenu występują grunty nośne, o korzystnych warunkach dla budownictwa.

Rzeźba terenu

Geneza rzeźby na terenie gminy jest związana z obecnością lądolodu plejstocńskiego i warunków klimatycznych panujących w holocenie, charakterystycznych dla wschodnich części Nizin Środkowopolskich. Główne procesy rzeźbotwórcze to:

- A. Procesy peryglacjalne denudacyjne, tworzące równiny denudacyjne. Procesy te dominowały w plejstocenie po cofnięciu lądolodu z terenu gminy w warunkach zimnego klimatu.
- B. Procesy fluwialne holocenijskie tworzące dna dolin rzecznych.

Rzeźba powierzchni ziemi na terenie gminy jest typowo staroglacjalna, w której dominują formy przeobrażone przez późniejsze procesy egzogeniczne. Dominują tu równiny faliste, gdzie wysokości względne dochodzą do 30 m. Wysoczyzny morenowe płaskie położone są na wysokości 140-210 m n.p.m. Cechują je małe spadki terenu poniżej (0,5%).

Krajobraz urozmaicają wzgórza i pagóry moreny czołowej o zróżnicowanym urzeźbieniu, różnych wysokościach względnych (od 5 do 30 m) oraz nachyleniu zboczy (5-10% i mniejszych). Najczęściej występują one w formie izolowanych wzgórz.

Na terenie gminy występują także kemy - dość regularne wzgórza otoczone obniżeniami o wysokościach względnych od 5 do 10 m i nachyleniu zboczy 5-10%.

Formy o zróżnicowanej wielkości w kształcie nieregularnych niecek o dość wyrównanym dnie tworzą obniżenia powypiskowe. W obrębie obniżenia lokalnie można zaobserwować wyższy poziom akumulacyjny (występujący fragmentarycznie) o niewielkich wysokościach względnych w stosunku do dna obniżenia (tj. do ok. 1 m). Spotykane są także zagłębienia i obniżenia bezodpływowe w kształcie niecek i mis o niewielkich powierzchniach i niewielkiej głębokości do ok. 2 m oraz różnej genezie.

Gleby

W gminie Olszanka dominuje drobnopowierzchniowa mozaika gleb. Trudno jest wyróżnić obszary o zdecydowanej dominacji gleby jednej lub dwu zbliżonych kategorii. Gleby znajdujące się na terenie gminy są średnio korzystne dla produkcji rolnej. Gleby te są przydatne do intensywnych upraw polowych, sadownictwa i warzywnictwa.

Do gleb bardzo korzystnych do produkcji rolnej można zaliczyć gleby brunatne i bielcowe kompleksu pszennego dobrego lub żytniego bardzo dobrego (kl. IIIa-IIIb), w warunkach wysokiej kultury przydatne do upraw większości roślin o dużych wymaganiach glebowych. W największych kompleksach gleby te występują we wsiach: Bolesty, Bejdy, Wyczółki oraz Szawły i Mszanna.

Gleby o lżejszym składzie mechanicznym są zaliczane do korzystnych do produkcji rolnej, zalegające na głębokości do 100 cm na glinach lekkich i średnich, rzadziej na ciężkich. Są to gleby

brunatne lub zbielicowane (kompleksu żytniego dobrego) w klasie bonitacji IVa-IVb, z niewielkim udziałem gleb brunatnych bielcowych lub czarnych ziem zbożowo-pastewnych słabych i żytnich (kl. IVb). Są one mniej urodzajne i bardziej wrażliwe na suszę. Gleby te są w znacznym rozdrobnieniu, często jako wypełnienie między obszarami o lepszych glebach lub jako strefa przejściowa między obszarami gleb dobrych i słabszych.

Obszary gleb mało korzystnych do produkcji rolnej stanowią głównie gleby brunatne lub bielcowe, (żytnio-ziemniaczane słabe i bardzo słabe) z udziałem czarnych ziem, gleb murszowych i mady zbożowo-pastewnych słabych, wytworzonych najczęściej z piasków słabo gliniastych zalegających na piaskach luźnych lub w rzadszych przypadkach na glinach, zaliczane do V kl. bonitacji. Są ubogie w składniki pokarmowe i w większości, przynajmniej okresowo, zbyt suche. Nadają się zatem do uprawy jedynie mniej wymagających roślin, jak: żyto, ziemniaki, owies, seradela, łubin, a wysokość plonów jest w dużym stopniu uzależniona od ilości i rozkładu opadów w ciągu sezonu wegetacyjnego. Są to gleby drugiej kolejności wykorzystania nierolniczego.

Do wykorzystania na cele nierolnicze kwalifikują się w pierwszym rzędzie gleby brunatne klasy VI, występujące w postaci niewielkich na ogół powierzchni, głównie wśród innych gleb. Są one wytworzone z piasków luźnych i cechują się bardzo małą zasobnością w składniki pokarmowe i dużą przepuszczalnością, co pociąga za sobą trwałe niedobory wilgoci.

Zwarte obszary gleb występujące w dnach dolin rzecznych, to przede wszystkim gleby torfowe, murszowe, mady lub czarne ziemie III lub IV klasy bonitacji, stwarzające korzystne warunki do produkcji paszy. Tworzą duże kompleksy użytków zielonych w dolinach rzek. Większość gleb (92% pow.) wykorzystywanych jako użytki rolne należą do IV i V klasy bonitacji.

Wody powierzchniowe

Gmina Olszanka leży w dorzeczu Bugu. Centralne, północne i wschodnie części gminy położone są w zlewni rzeki Tocznej, część zachodnia znajduje się w zlewni Liwca, a niewielki, południowo-wschodni fragment należy do zlewni Krzyny. Przez teren gminy przechodzą granice działów wodnych IV rzędu oddzielające wymienione zlewnie. Część terenu gminy stanowią obszary źródliskowe Liwca i Tocznej.

Liwiec – lewostronny dopływ Bugu – wypływa z dużego kompleksu podmokłych łąk w południowo-zachodniej części gminy. Na odcinku ok. 8,5 km stanowi granicę gminy. Toczna, także lewostronny dopływ Bugu, przepływa przez centralne tereny gminy. Źródła tej rzeki znajdują się w pobliżu Korczówki. Teren gminy poprzecinany jest bezimiennymi dopływami Liwca i Tocznej, a na kompleksach łąk i pastwisk, gęstą siecią rowów melioracyjnych. Niewielkie, bezodpływowe zagłębienia wypełnione są wodą, w których występują sadzawki. Największa znajduje się na polach na południe od Olszanki, mniejsze we wsiach Mszanna, Hadynów i Korczówka.

Klimat

Według regionalizacji klimatycznej Polski E. Romera, gmina Olszanka leży w strefie klimatu Wielkich Dolin, w dzielnicy klimatycznej Chełmsko-Podlaskiej. Dla potrzeb rolnictwa wykonana została przez R. Gumińskiego regionalizacja klimatyczna Polski. Zgodnie z tym podziałem gmina Olszanka należy do Dzielnicy Podlaskiej, natomiast zgodnie z najnowszą regionalizacją klimatyczną Polski W. Sokołowicza, gmina znajduje się w granicach Mazowiecko-Podlaskiego regionu klimatycznego.

W ciągu roku gmina Olszanka otrzymuje około 246 cal/cm²/dzień promieniowania całkowitego. Minimum roczne występuje w grudniu - 40 cal/cm²/dzień, maksimum w czerwcu 500 cal/cm²/dzień. Gmina otrzymuje średnio w roku 4,4 godzin usłonecznienia dziennie. Minimum usłonecznienia występuje w grudniu (0,8 godz.), a maksimum w czerwcu (8,1 godz.).

² Dane o jakości gleb zaczerpnięto ze „Studium ...” z 2002 r.

Średnia roczna temperatura powietrza na terenie gminy Olszanka wynosi ok. 7,4 °C. Średnio w roku jest 125 dni ~~przymrozkowych~~ z przymrozkami (o temperaturze minimalnej poniżej 0 °C i temperaturze maksymalnej powyżej 0 °C), 50 dni mroźnych (o temperaturze maksymalnej niższej od 0 °C), 25 dni bardzo mroźnych (o temperaturze minimalnej niższej niż -10 °C) oraz 35 dni gorących (o temperaturze maksymalnej powyżej 25 °C). Okres bez ~~przymrozkowy~~ przymrozków (liczba dni pomiędzy datami zaniku i pojawienia się przymrozków) trwa 170 dni, a okres wegetacyjny (liczba dni o średniej dobowej temperaturze nie niższej niż 5 °C) - 210 dni.

Na obszarze gminy Olszanka średnia roczna wilgotność względna powietrza wynosi 82%.

Roczne maksimum średniej wilgotności względnej występuje w grudniu (89%), a minimum w maju (72%). Średnie roczne zachmurzenie na terenie gminy Olszanka kształtuje się na poziomie 6,6 stopnia pokrycia nieba. Maksimum roczne zachmurzenia występuje w listopadzie (8,5), a minimum (5,0) we wrześniu. Przeciętnie w roku jest około 43 dni pogodnych i około 140 dni pochmurnych.

Średnie roczne sumy opadu na terenie gminy Olszanka wynoszą około 550 mm. Największe miesięczne sumy opadu występują latem - z maksimum w lipcu (80 mm). Średnie sumy opadów wynoszą: wiosna – 110 mm, lato – 210 mm, jesień – 115 mm i zima 100 mm. Okres zalegania pokrywy śnieżnej (liczba dni pomiędzy datami pojawienia się i zaniku pokrywy) wynosi średnio 75 dni.

Na obszarze gminy Olszanka przeważają wiatry zachodnie. Często też występują wiatry północno-zachodnie i południowo-zachodnie. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3 m/s, co świadczy o tym, że teren gminy jest dobrze przewietrzany. Wiatry silne i bardzo silne występują bardzo rzadko. Średnio w roku jest 12 dni z wiatrem silnym (o prędkości ponad 10 m/s) i 2 dni z wiatrem bardzo silnym (o prędkości ponad 15 m/s).

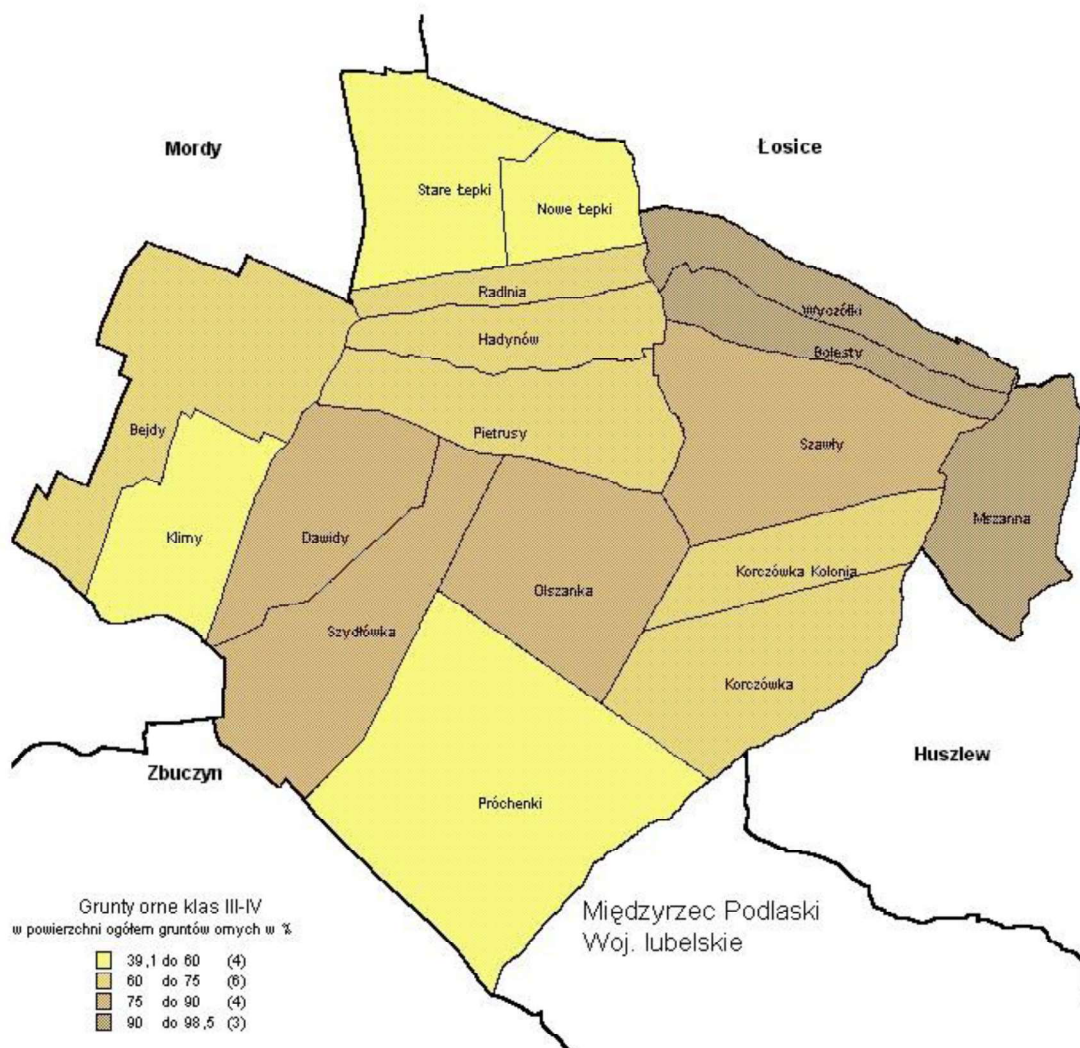
3.2. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa są dosyć dobre. Okres wegetacji roślin na terenie gminy Olszanka trwa średnio 200-220 dni, zaczyna się 1-4 kwietnia, a kończy 30-31 października. Pierwsze przymrozki występują od 13 października, zaś ostatnie 28-30 kwietnia.

Średnie roczne opady mieszczą się w granicach 500-650 mm (średnio 550 mm), co prowadzi do deficytu wody (głównie latem). W ciągu roku przeważają wiatry zachodnie i połudn.-zachodnie.

Największą powierzchnię zajmują gleby biellicowe, pseudobiellicowe i brunatne wylugowane. W dolinach rzecznych i obniżeniach terenu występują gleby torfowe, torfowo murszowe i murszowo-mineralne.

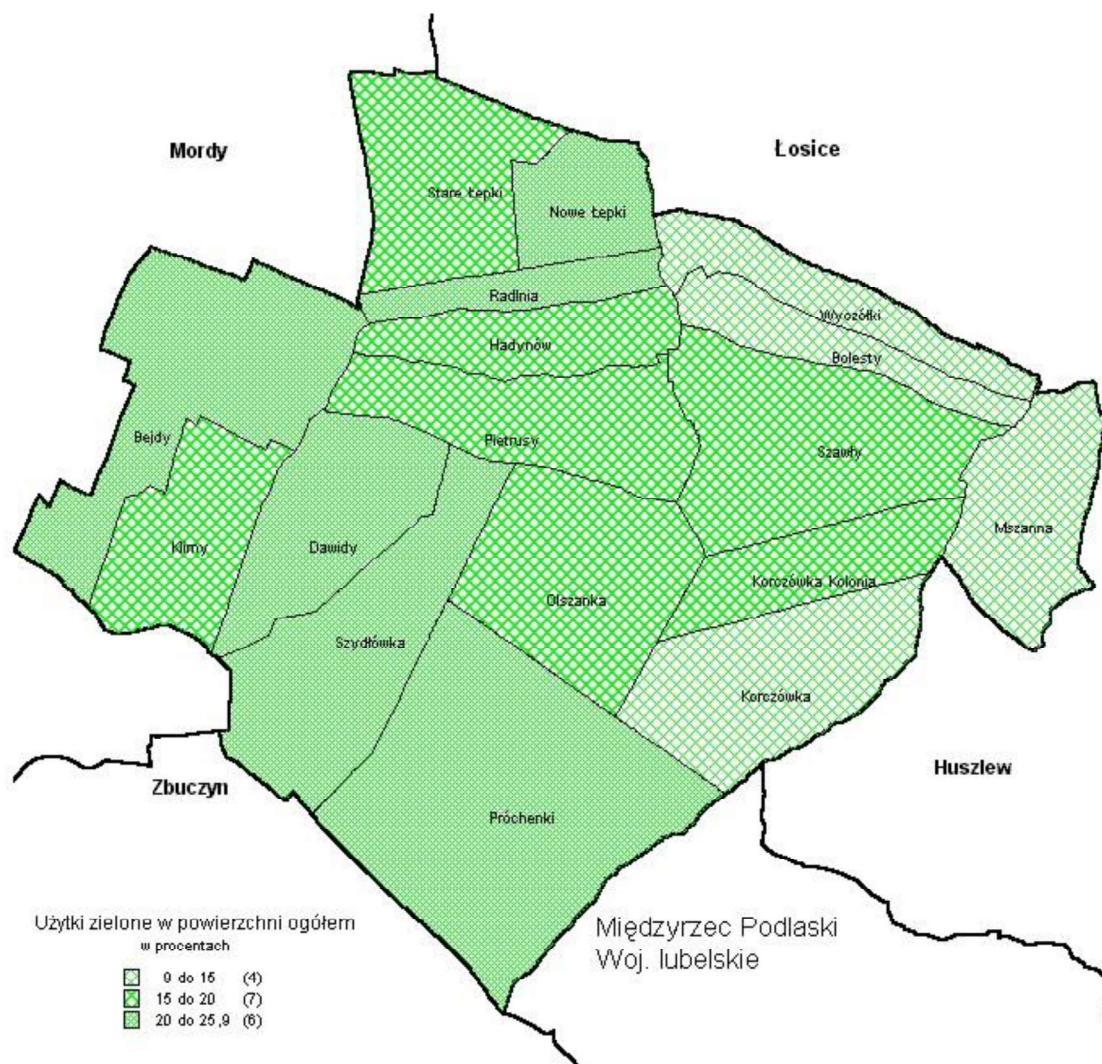
W Powszechnym Spisie Rolniczym z 2002 roku odnotowano w gminie 583 ha ugorów i odłogów (11,5% gruntów ornych) i 110 ha nie użytkowanych łąk i pastwisk (10,9% ogólnej ich ilości). Przytoczone dane świadczą o znacznej skali tego zjawiska w gminie. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej według IUNG w Puławach wynosi dla gminy 62,5 pkt i jest niższy od średniego w województwie mazowieckim (66 pkt). Struktura gruntów według klas bonitacyjnych potwierdza ich niezłą jakość. Gleby klasy IIIa stanowią 0,84% powierzchni gruntów ornych, IIIb – 10,16%, IVa – 31,26%, IVb – 27,69%, V – 26,53% i VI – 2,92%². Klasy bonitacyjne I-II w gminie nie występują. Grunty orne klas III-IV mają najwyższy udział (powyżej 90%) we wsiach: Bolesty, Wyczółki i Mszanna. Wysoki udział gleb dobrych (75-90%) występuje także we wsiach Dawidy, Szydłówka, Olszanka i Szawły (rys. 1).

Rys. 1. Grunty orne klas III-IV w ogólnej powierzchni gruntów ornych. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze „Studium ...” z 2002 r.

Rolnictwo w gminie pełni ważną rolę wśród źródeł utrzymania ludności. Powierzchnia użytków rolnych³ wynosi 7644 ha. W strukturze użytków rolnych 85,4% zajmują grunty orne, 14,5% trwałe użytki zielone i 0,1% sady. Udział trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych jest w gminie stosunkowo mały. Największy udział łąk i pastwisk występuje w Bejdach, Dawidach, Szydłowie, Próchenkach, Nowych Łepkach i Radlni (rys. 2).

³ Dane BDR za 2005 rok

Rys. 2. Udział trwałych użytków zielonych w powierzchni ogólnej gospodarstw. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze „Studium ...” z 2002 r.

Gmina posiada przeciętną strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych. Na ogólną liczbę 825 gospodarstw – tylko 100 stanowiły działki rolne o powierzchni do 1 ha UR. W 216 gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej UR koncentrowało się 57,4% ogólnego arealu użytków rolnych. Na 1 gospodarstwo (pomijając działki do 1 ha UR) przypadało 8,4 ha użytków rolnych, a łącznie z działkami – 7,4 ha. Produkcją roślinną zajmowało się 615 gospodarstw to jest 74,5% ich statystycznej ilości, a produkcją zwierzęcą tylko 488 (59,2%).

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż (głównie żyto, owies, mieszanki zbożowe) i ziemniaków. W grupie roślin zbożowych stosunkowo dużo uprawia się zboża intensywne (pszenica, jęczmień, pszenżyto). Według danych PSR z 2002 r. zboża uprawiane były na powierzchni 5149 ha, co stanowiło 87,6% powierzchni zasiewów, w tym zboża intensywne na powierzchni

1578 ha, tj. 30,6% zasiewów zbóż ogółem. Powierzchnia pod ziemniakami wynosiła 643 ha, co stanowiło 10,9% ogólnej powierzchni zasiewów.⁴

Tabela 3.1. Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Olszanka w roku 2002.

Klasy wielkości gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 1 ha włącznie	100
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	89
od 2 do mniej niż 5 ha	167
od 5 do mniej niż 7 ha	117
od 7 do mniej niż 10 ha	135
od 10 do mniej niż 15 ha	131
od 15 do mniej niż 20 ha	49
od 20 do mniej niż 50 ha	36
od 50 do mniej niż 100 ha	0
Ogółem	825

Gmina charakteryzuje się⁵ wysoką obsadą bydła (56,0 sztuk/100 ha UR) i bardzo wysoką trzody chlewnej (222,4 sztuk/100 ha UR). Na 676 indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie 491 posiadało bydło, 483 trzodę chlewną i tylko 129 nie posiadało żadnych zwierząt gospodarskich.

Tabela 3.2. Stan liczebny podstawowych gatunków hodowlanych w gminie Olszanka w roku 2002.

Gatunek	Rok 2002
bydło	2912
krowy	1800
trzoda chlewna	4381
trzoda chlewna lochy	536
konie	167
owce	151
kury	15845
kury nioski	14493
kozy	32

⁴ Według PSR 2002

⁵ Według PSR 2002

Tabela 3.3. Wyposażenie indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Olszanka w roku 2002 w podstawowy sprzęt rolniczy (Powszechny Spis Rolny, 2002).

Wyszczególnienie	Liczba sztuk
Ciągniki	549
Samochody ciężarowe	146
Kombajny zbożowe	51
Kombajny ziemniaczane	48

Tabela 3.4. Powierzchnia budynków i budowli w gminie Olszanka w roku 2002 (Powszechny Spis Rolny, 2002).

Wyszczególnienie	Pow. w m ²
Obory	47.212
Chlewnie	5.719
Kurniki	2.619
Stodoły	103.688
Wiaty	4.087
Garaże	16.692
Budynki wielofunkcyjne	41.722
Inne pomieszczenia	3.985
Ogółem	225.724

Ogólna powierzchnia budynków wykorzystywanych w produkcji rolnej wynosiła (wg Powszechnego Spisu Rolnego na rok 2002) 225.724 m². Powierzchnię przypadającą na poszczególne rodzaje budynków podano w tab. 3.4.

Znaczna część osób kierujących gospodarstwami posiadało⁶ wykształcenie rolnicze: 6 – wyższe, 56 – średnie i 122 – zasadnicze zawodowe. Ponadto 269 osób miało ukończony kurs rolniczy. Gmina należy do dobrze wyposażonych w ciągniki i maszyny rolnicze. W gminie było między innymi⁷: 762 ciągniki rolnicze, 27 samochodów ciężarowych, 116 kombajnów zbożowych i 236 kombajnów ziemniaczanych. Na 1 ciągnik przypadało 10,0 ha użytków rolnych. Reasumując można stwierdzić, że gmina Olszanka charakteryzuje się średnią jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej i wysokim poziomem produkcji rolnej. W produkcji zwierzęcej występuje relatywnie wyższa obsada trzody chlewnej. Stan liczebny podstawowych gatunków hodowlanych na rok 2002 podano w tab. 3.2.

⁶ Według PSR 2002

3.3. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

W podziale Polski na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne, lasy gminy Olszanka położone są w IV Krainie Mazowiecko-Podlaskiej, w Dzielnicy 5 - Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej.

Charakterystyka własnościowa lasów

Ogólna powierzchnia lasów wg stanu na 15.02.2012 r. wg stanu gruntów ze Starostwa Powiatowego w Łosicach wynosi 1124 ha, co stanowi 12,8% pow. całej gminy. Jest to znacznie poniżej wskaźnika lesistości województwa mazowieckiego, wynoszącego 22,5%.

Lasy i grunty leśne należące do Skarbu Państwa zajmują jedynie 16 ha, co stanowi 0,1% ogólnej powierzchni gminy oraz 1,4% powierzchni lasów. Z tego 10 ha to obszar lasów państwowych, podlegających Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie, wchodzący w całości w skład Nadleśnictwa Sarnaki.

Lasy niepaństwowe o powierzchni 1067 ha, to lasy będące własnością indywidualnych posiadaczy. Stanowią one 12,2% całkowitej powierzchni gminy oraz 98,6% ogólnej powierzchni lasów.

Struktura przestrzenna lasów

Na terenie gminy Olszanka występuje kilka kompleksów leśnych. Dwa z nich położone są we wschodniej części gminy, na południe od Korczówki i na zachód od Mszanej. Pomiędzy Radnią a Bejdami rozciąga się rozczłonkowany kompleks leśny o rozbudowanej linii brzegowej. Najmniejszy kompleks znajduje się na północ od wsi Stare Łepki. W dużym rozproszeniu występuje wiele mniejszych kompleksów leśnych i zadrzewień, szczególnie w dolinach rzecznych.

Lasy państwowe

Ze względu na znikomą powierzchnię lasów państwowych nie przedstawiono ich charakterystyki.

Lasy niepaństwowe

Charakterystykę lasów niepaństwowych opracowano w oparciu o aktualne programy zagospodarowania lasów należących do indywidualnych właścicieli z obszaru 17 wsi gminy Olszanka na okres od 1.01.2005 r. do 31.12.2014 r. W lasach niepaństwowych na terenie gminy Olszanka jest duże zróżnicowanie siedliskowe. Występuje tu 9 typów siedliskowych lasu, wśród których przewagę mają siedliska borowe, zajmując łącznie 745,95 ha tj. 68,3% pow. leśnej. Dominuje tu bór świeży Bśw - 40,9%, mniejszy udział ma bór mieszany świeżego BMśw (25,8%). Pozostałe siedliska borowe, tj. boru wilgotnego Bw i mieszanego wilgotnego BMw zajmują łącznie niewielką powierzchnię 16,57 ha (1,6%).

Siedliska żyzne zajmują 31,7% pow. leśnej, a spośród nich największą powierzchnię zajmuje las mieszany świeży LMśw 205,03 ha (18,7%). Znacznie mniejszy udział ma las świeży Lśw 5,1% i ols Ol 6,5%. Pozostałe typy siedliskowe tj. lasu mieszanego wilgotnego LMw i lasu wilgotnego Lw, zajmują powierzchnie niewielkie, mieszczące się w granicach 0,2- 1,2% (tab. 3.5).

Skład gatunkowy drzewostanów w lasach prywatnych jest urozmaicony. Występuje tu 10 gatunków lasotwórczych, wśród których zdecydowanie przeważa sosna, zajmując 734,56 ha tj. 67,2% całkowitej powierzchni leśnej. W dalszej kolejności jest dąb (12,8%), brzoza (11,8%) i olsza (7,1%). Gatunki takie jak grab, lipa i osika występują na niewielkich powierzchniach, osiągając udziały w granicach 0,2-0,6% (tab. 3.6). Pozostałe takie jak jesion, topola i wierzba zajmują poniżej 0,1% pow. leśnej.

Tabela 3.5. Zestawienie typów siedliskowych lasów niepaństwowych w gm. Olszanka.

Nazwa wsi	Typy siedliskowe lasu									Razem
	Bśw	Bw	BMśw	BMw	LMśw	LMw	Lśw	Lw	OI	
Bejdy	125,10	3,27	19,51		14,00	5,06	1,16			168,10
Bolesty			2,41						1,17	3,58
Dawidy	35,84			5,99	1,82	3,50				47,15
Hadynów	16,05	0,17	57,52	0,79	2,52				1,27	78,32
Klimy	55,39			0,19						55,58
Korczówka	47,90		37,96	1,08					4,54	91,48
Korczówka-Kol.	1,39		0,77		0,66					2,82
Nowe Łepki	5,39		26,47		0,38			0,29	9,25	41,78
Stare Łepki	80,54		9,40	3,78	0,11	0,28			12,48	106,59
Mszanna	4,14		3,60	0,21	22,41					30,36
Olszanka	0,17		9,00		11,11	0,87		2,09	0,48	23,72
Pietrusy	23,95		17,13		39,89		0,48			81,45
Próchenki	6,58		75,33						32,74	114,65
Radlnia	18,64	0,50	11,80						2,10	33,04
Szawły					79,29		54,37			133,66
Szydłówka	26,13		10,64	0,59	3,79	3,66			3,82	48,63
Wyczółki			0,63		29,05				3,24	32,92
Razem	447,21	3,94	282,17	12,63	205,03	13,37	56,01	2,38	71,09	1093,83
%	40,9	0,4	25,8	1,2	18,7	1,2	5,1	0,2	6,5	100,0

Źródło: Plany zagospodarowania lasów nie będących własnością Skarbu Państwa dla wsi gminy Olszanka na okres 1.01.2005- 31.12.2014.

W strukturze wiekowej przeważają drzewostany średnich i starszych klas wieku, zajmując łącznie 87,4% pow. leśnej. Największą powierzchnię stanowią drzewostany III i IV klasy wieku (odpowiednio 39,2% i 36%). Niewielka jest powierzchnia lasów I i II klasy wieku (odpowiednio: 4,0% i 6,2%) (tab. 3.7).

Tabela 3.6. Zestawienie powierzchni lasów niepaństwowych wg gatunków panujących w gm. Olszanka. Oznaczenia: So – sosna, Gb – grab, Ol – olsza, Brz – brzoza, Oś – osika, Db – dąb, Tp – topola, Lp – lipa, Jś – jesion, Wb – wierzba.

Nazwa wsi	So	Gb	Ol	Brz	Oś	Db	Tp	Lp	Jś	Wb	Razem
Bejdy	151,32	1,77	4,93	6,80	3,06	0,11	0,11				168,10
Bolesty	1,60		1,17	0,81							3,58
Dawidy	40,71			5,70	0,74						47,15
Hadynów	52,68		1,27	7,08	0,31	16,98					78,32
Klimy	55,17			0,22	0,19						55,58
Korczówka	45,97		4,54	40,97							91,48
Korczówka - Kol.	1,02			0,81		0,99					2,82
Nowe Łepki	33,36		7,00	1,04						0,38	41,78
Stare Łepki	81,42		13,49	10,45		1,23					106,59
Mszanna	21,09			7,80		1,47					30,36
Olszanka	13,10		1,74	8,50	0,19				0,19		23,72

Pietrusy	58,89		0,77	13,67	1,26	6,86					81,45
Próchenki	72,56		31,48	10,61							114,65
Radlnia	29,31		2,10	1,36		0,27					33,04
Szawły	14,68			3,09	0,57	111,59		3,73			133,66
Szydłówka	36,91		5,24	5,55	0,29	0,64					48,63
Wyczółki	24,77		3,42	4,73							32,92
Razem	734,56	1,77	77,15	129,19	6,61	140,14	0,11	3,73	0,19	0,38	1093,83
%	67,2	0,2	7,1	11,8	0,6	12,8	+	0,3	+	+	100,0

Źródło: Plany zagospodarowania lasów nie będących własnością Skarbu Państwa dla wsi gminy Olszanka na okres 1.01.2005 - 31.12.2014.

Tabela 3.7. Zestawienie powierzchni lasów niepaństwowych wg klas wieku w gm. Olszanka. Oznaczenia: I – pierwsza klasa wieku – do 20 lat, II – druga klasa wieku – 21-40 lat, III – trzecia klasa wieku – 41-60 lat, IV – czwarta klasa wieku – 61-80 lat, V i więcej – klasa piąta i starsze – powyżej 80 lat.

Nazwa wsi	Pow. niezalesiona	Klasy wiek 1					Razem pow. zales.	Ogółem
		I	II	III	IV	V i wyżej		
Bejdy	1,52	2,96	9,15	51,51	81,98	20,98	166,58	168,10
Bolesty	-	0,81	0,13	1,04	1,60	-	3,58	3,58
Dawidy	-	1,08	0,88	28,80	15,02	1,37	47,15	47,15
Hadynów	6,07	12,54	10,57	25,35	19,33	4,46	72,25	78,32
Klimy	0,49	0,56	1,94	32,98	16,65	2,96	55,09	55,58
Korczówka	0,44	2,26	5,22	39,55	37,80	6,21	91,04	91,48
Korczówka-Kol.	-	0,28	0,53	0,51	1,00	0,50	2,82	2,82
Nowe Lepki	0,16	2,31	3,93	13,27	22,11	-	41,62	41,78
Stare Lepki	2,59	2,53	7,05	81,96	8,48	3,98	104,00	106,59
Mszanna	0,10	6,67	2,12	6,16	2,54	12,77	30,26	30,36
Olszanka	-	-	5,22	15,82	2,68	-	23,72	23,72
Pietrusy	-	1,50	3,63	23,75	43,00	9,57	81,45	81,45
Próchenki	9,92	0,71	7,33	27,34	23,49	45,86	104,73	114,65
Radlnia	-	0,93	1,89	21,87	1,33	7,02	33,04	33,04
Szawły	5,06	2,21	2,70	21,16	88,94	13,59	128,60	133,66
Szydłówka	0,22	5,92	5,38	29,49	3,68	3,94	48,41	48,63
Wyczółki	-	0,38	-	7,77	24,14	0,63	32,92	32,92
Razem	26,57	43,65	67,67	428,33	393,77	133,84	1067,26	1093,83
%	2,4	4,0	6,2	39,2	36,0	12,2	97,6	100,0

Źródło: Plany zagospodarowania lasów nie będących własnością Skarbu Państwa dla wsi gminy Olszanka na okres 1.01.2005-31.12.2014.

3.4. Ogólna charakterystyka przyrodnicza gminy

Gmina Olszanka położona jest w obrębie wysoczyzny morenowej o słabo urozmaiconej rzeźbie terenu. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 150-170 m npm.

Krajobraz urozmaicają wzgórza morenowe oraz dolinki małych cieków dopływających głównie do Liwca i do Toczonej. Znaczną powierzchnię (szczególnie w północnej i centralnej części gminy) zajmuje dolina rzeki Toczonej. Wzdłuż południowo-zachodniej części gminy rozciąga się dolina rzeki Liwiec. Do naturalnych zbiorników wodnych należą jeziora: na południe od

miejsowości Olszanka, w południowej części Koreczówki oraz trzy w granicach wsi Mszanna. Spotykane są też niewielkie „oczka wodne” powstałe w naturalnych zagłębieniach terenu, będące najczęściej pozostałościami dawnych, niewielkich jezior bezodpływowych.

Dominującym typem krajobrazu w gminie Olszanka jest krajobraz rolniczy, w którym podstawowym środowiskiem są pola uprawne. Pomimo prostej struktury i niewielkiej bioróżnorodności tego środowiska, krajobraz rolniczy jest obszarem wyłącznego występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Podstawową funkcją tego krajobrazu jest produkcja rolna, ale jest to także środowisko ważne z przyrodniczego punktu widzenia. Tylko w tym środowisku występują gatunki typowo polne lub charakterystyczne dla półotwartego krajobrazu rolniczego. Cechą charakterystyczną tego środowiska - nie tylko w gminie Olszanka, ale na dużych obszarach wschodniej Polski - jest silne rozdrobnienie pól oraz bardzo duża liczba zadrzewień, pojedynczych drzew lub kęp siedzących na miedzach, dróg dojazdowych do pól i łąk, często ze szpalerami drzew, rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy południowego Podlasia jest bardzo zróżnicowany, pozbawiony monotonii wielkoobszarowych pól. Sprzyja to występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt, szczególnie typowych dla środowisk półotwartych i ekotonalnych.

Lasy są reprezentowane przez 9 typów siedliskowych, z czego największą powierzchnię zajmują uboższe siedliska boru świeżego i boru mieszanego świeżego. Gatunkiem dominującym jest sosna, w mniejszym stopniu dąb średnich i starszych klas wieku. Na podstawie opisów taksacyjnych lasów prywatnych można przyjąć, że pod względem fitosocjologicznym w tym środowisku największą powierzchnię zajmują zbiorowiska borów sosnowych mieszanych. Należą tu subborealny bór mieszany charakteryzujący się lokalnie znacznym bogactwem florystycznym.

Rzadziej spotykanym i bogatym pod względem florystycznym zbiorowiskiem leśnym jest dąbrowa świetlista, gdzie w prześwietlonym drzewostanie występują liczne gatunki ciepłolubne. Małe fragmenty tego zbiorowiska występują tylko lokalnie na południe od wsi Szawły oraz północny wschód od miejscowości Hadynów.

Na terenach podmokłych występują olsy i w niewielkim zakresie łągi. Największe płaty olsów występują wzdłuż południowo-wschodniej części gminy w dolinie Liwca oraz w dolinie rzeki Toczeń.

Zbiorowiska szuwarowe występują w korytach rzek przepływających przez teren gminy i mniejszych cieków oraz w zbiornikach wodnych i bagienkach. Najczęściej są to słabo wykształcone zespoły strzałki wodnej i jeżogłówki pojedynczej tworzące niskie szuwały w płytkich wodach wolno płynących, szuwar tatarakowy oraz szuwar trawiasty występujący na obrzeżach. W niektórych jeziorkach występuje szuwar trzciniowy tworzący zwarte łąny oraz szuwały wielkoturzycowe, tzw. turzycowiska.

Ważne środowisko przyrodnicze tworzą zbiorowiska murawowe ubogich łąk i pastwisk na siedliskach piaszczystych. Są one miejscem występowania ciepło- i sucholubnych gatunków roślin i zwierząt. Znaczne powierzchnie – szczególnie w dolinach rzek i cieków – zajmują nawożone wilgotne łąki, występujące na wilgotnych glebach mineralnych.

Wstępne rozpoznanie faunistyczne wykazało występowanie pospolitych gatunków ptaków, jak: gawron, wrona siwa, myszółw, kwiczoł, kos, wróbel domowy, mazurek, sikora bogatka, dzięcioł duży, kowalik i inne. Gatunki ssaków łownych to: sarna, dzik, lis, kuna, borsuk, zając, bażant, kuropatwa, kaczka, słonka i grzywacz. Głównymi ostojami tych ssaków są większe kompleksy leśne, położone w północno-wschodniej części gminy. Oprócz tych gatunków występują ponadto: kret europejski, wiewiórka, nornica ruda, ryjówka aksamitna i prawdopodobnie wiele innych drobnych ssaków. Z płazów występują żaby trawne, moczarowe i zielone, kumaki, rzekotki, ropuchy szare.

Główne miejsca bogatych zgrupowań ptaków obejmują większe kompleksy leśne oraz doliny rzeczne. Fragmenty w niewielkim stopniu przekształconych środowisk w dolinach rzecznych są miejscem występowania takich ptaków jak: czajka, bekas kszyc, świergotek łąkowy, ewentualnie rycyk. Ponadto na terenie gminy występuje szereg gatunków związanych z osiedlami ludzkimi oraz uprawami polnymi, takich jak: bocian biały, błotniak łąkowy, przepiórka, potrzaszcz, pokląskwa.

W rzekach występują: płoć, szczupak, ukleja, okoń, ślíz i ciernik. Bogata jest fauna bezkręgowców: owadów, mięczaków, pierścienic, pajęczaków wodnych i innych, które występują najliczniej w rzekach i ciekach oraz akwenach wodnych.

Użytki zielone występujące głównie w dolinach rzek zajmują znaczne powierzchnie. Udział łąk i pastwisk w ogólnej strukturze gruntów jest stosunkowo wysoki i wynosi 16,7%. Największe powierzchnie łąk występują w południowo-zachodniej części gminy - w dolinie Liwca, w części centralnej – w dolinie Toczonej oraz w dolinkach dopływających do tych rzek mniejszych cieków.

Szczególne znaczenie - z przyrodniczego punktu widzenia - mają doliny rzeczne. Na terenie gminy są to przede wszystkim doliny ww. rzek – Liwca i Toczonej. Południowo-zachodnia granica gminy Olszanka przebiega po Liwcu i na takiej długości prawostronna dolina rzeki znajduje się w granicach gminy. Liwiec na tym odcinku jest uregulowany, a dolina zmeliorowana i w znacznym stopniu przekształcona. Dolina Toczonej zajmuje centralną część gminy. Występują liczne boczne odgałęzienia dolin tych rzek, w których także występują łąki i pastwiska. Naturalne torfowiska występują w dolinie Toczonej.

Struktura przestrzenna lasów i zadrzewień na terenie gminy Olszanka jest - z przyrodniczego punktu widzenia - dosyć korzystna. Na terenie gminy występuje kilka większych kompleksów leśnych o zróżnicowanej strukturze siedliskowej i wiekowej, które stwarzają optymalne warunki egzystencji wielu gatunkom roślin i zwierząt. Na pozostałej części gminy (z wyjątkiem dużych kompleksów łąk), występuje duża liczba małych lasów i zadrzewień. Ich silne rozdrobnienie i równomierne rozmieszczenie są korzystne dla wielu gatunków zarówno leśnych jak ekotonalnych. Wszystkie kompleksy leśne są w większym lub mniejszym stopniu połączone korytarzami ekologicznymi (zadrzewienia, aleje, szpalery drzew, dolinki rzeczne), co ułatwia lokalne migracje zwierząt i roślin leśnych. W niewielkim stopniu barierę stanowi droga krajowa Lublin - Białystok, biegnąca we wschodniej części gminy w kierunku północ-południe.

Rzeki i ich doliny pełnią w krajobrazie rolę korytarzy ekologicznych, które ułatwiają migrację roślin i zwierząt, szczególnie wodnych i związanych ze środowiskami występującymi w dolinach rzecznych. Zwiększa to bioróżnorodność krajobrazu i umożliwia swobodny przepływ genów w sąsiadujących ze sobą populacjach. Ma to duże znaczenie dla przetrwania wielu gatunków, szczególnie w dobie występowania bardzo wielu barier ekologicznych, coraz bardziej skutecznych, szczególnie dla zwierząt.

3.5. Korytarze ekologiczne

Prawidłowe funkcjonowanie przyrody zachodzi wówczas, kiedy istnieje możliwość swobodnego przepływu gatunków między poszczególnymi „wyspami” ekosystemów. W krajobrazie południowego Podlasia są to przede wszystkim kompleksy leśne i doliny rzeczne. Omówione poniżej korytarze ekologiczne nie są korytarzami w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, gdyż tam są one zdefiniowane jako tereny pomiędzy dwoma lub wieloma obszarami chronionymi. Korytarze ekologiczne wyznaczone na terenie gminy Olszanka można uznać za korytarze o randze regionalnej i korytarze o randze lokalnej, ważne dla lokalnych migracji roślin i zwierząt. Wyznaczono 2 korytarze wodno-ładowe oraz 3 korytarze leśne.

Korytarz wodno-ładowy o randze regionalnej międzynarodowej

Dolina Liwca jest korytarzem ekologicznym o randze regionalnej. W granicach gminy Olszanka znajduje się tylko niewielki fragment tego korytarza obejmujący prawostronną dolinę górnej Liwca na długości 8,5 km i szerokości od 0,5 do 1,5 km. Teren ten posiada wysokie walory przyrodnicze i został objęty ochroną jako obszar Natura 2000 – Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO). Odgrywa znaczną rolę w wędrówkach ptaków, natomiast, ze względu na niewielkie, uregulowane koryto rzeki, znacznie mniejszą dla ryb, ssaków ziemno-wodnych oraz wodnych bezkręgowców, a także roślin. Zgodnie z delimitacją korytarzy ekologicznych przeprowadzonej przez IBS PAN (2012) obszar ten stanowi Korytarz Północno-Centralny Lasy Chotyłowskie KPnC-3A.

Korytarz wodno-ładowy o randze lokalnej regionalnej

Korytarzem **wodno-ładowym o randze lokalnej** jest dolina Tocznej. W granicach gminy Olszanka znajduje się górny odcinek rzeki łącznie ze źródłami w rejonie Korczówki, dlatego jego rola w krajobrazie tej części gminy jest niewielka. Dolina Tocznej na tym odcinku jest wąska, jedynie na NE od Olszanki rozszerza się do 1 km. W rejonie Hadynowa i Wyczółek występują w dolinie Tocznej zbiorniki o powierzchni około 12 ha, z czego około 30% zajmuje lustro wody. Drugi kompleks zbiorników o podobnej wielkości znajduje się koło wsi Rudnik, tuż za granicą gminy Olszanka. Łączna powierzchnia tego korytarza zajmuje areal ok. 3,7 km².

Korytarze leśne o randze lokalnej

Głównym leśnym korytarzem ekologicznym na terenie gminy Olszanka są kompleksy leśne rozciągające się od doliny Tocznej w rejonie wsi Nowe Łepki i Hadynów do doliny Liwca przy zachodniej granicy gminy w rejonie wsi Bejdy. Poszczególne kompleksy leśne tworzące ten korytarz łączą się ze sobą i pozwalają na swobodną migrację zwierząt leśnych na długości 7,5 km.

Pozostałe leśne korytarze ekologiczne tworzą:

- kompleks leśny leżący pomiędzy Mszaną i Olszanką, łączący lasy położone w północnej części gminy Huszlew z doliną Tocznej,
- kompleks leśny na północ od wsi Stare Łepki, stanowiący część korytarza ekologicznego łączącego dolinę Tocznej z doliną Liwca w rejonie Mordów,
- kompleks leśny na południe od Korczówki o długości 3,0 km, leżący wzdłuż granicy gminy, mający małe znaczenie jako korytarz ekologiczny ze względu na brak bliskiego sąsiedztwa innych kompleksów leśnych.

Wyznaczone na załączniku graficznym korytarze ekologiczne nie powinny być zabudowywane. Leśne korytarze ekologiczne mogą być zalesiane, o ile warunki przyrodnicze na to pozwalają. Korytarze ekologiczne obejmujące ciek wodny oraz ich doliny, powinny pozostać w dotychczasowym użytkowaniu. Nie należy ich zalesiać.

3.6. Waloryzacja przyrodnicza i krajobrazowa gminy

Założenia waloryzacji przyrodniczo-krajobrazowej

Gmina Olszanka jest zróżnicowana pod względem rzeźby terenu, struktury użytkowania gruntów, rozbudowy infrastruktury gospodarczej, przestrzennego rozmieszczenia zbiorowisk roślinnych oraz gatunków rzadkich i chronionych. Brak dokładniejszych badań przyrodniczych nie pozwala na obiektywną ocenę walorów przyrodniczych obszaru gminy, a jedynie na przeprowadzenie wstępnej waloryzacji przyrodniczo-krajobrazowej. W trakcie waloryzacji przeprowadzanej na wielu obszarach wschodniej części woj. mazowieckiego (np. Kot i in. 2001) uwzględniano różne kryteria pozwalające na ocenę wartości przyrodniczej obszaru, takie jak naturalność występujących biocenoz (ogólne bogactwo gatunków i zespołów, liczba gatunków rzadkich i zagrożonych), reprezentatywność i unikalność w większej skali (ponadlokalnej), wielkość powierzchni, zróżnicowanie rzeźby terenu i inne.

Wyróżniono pięć kategorii obszarów o zróżnicowanych walorach przyrodniczo - krajobrazowych:

- obszary o randze międzynarodowej;
- obszary o randze krajowej;
- obszary o randze regionalnej (ważne w skali województwa);
- obszary o randze lokalnej (ważne w skali powiatu i gminy);
- obszary pozostałe, nie wykazujące wyraźnych walorów przyrodniczych.

Na podstawie wstępnej oceny walorów przyrodniczych gminy Olszanka można przyjąć, że występują tu tereny zakwalifikowane do obszarów o randze krajowej i lokalnej oraz tereny stanowiące tzw. tło, nie wykazujące większych walorów przyrodniczych.

Obszar o randze krajowej międzynarodowej

Tworzy go dolina Liwca objęta ochroną na podstawie Dyrektywy Ptasiej jako obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB 140002 (*ostoja ptasia o znaczeniu międzynarodowym – IBA (kod PL059)*) oraz na podstawie Dyrektywy Siedliskowej jako obszar Natura 2000 PLH 140032. W granice gminy Olszanka wchodzi niewielka część doliny rozciągająca się wzdłuż południowo zachodniej granicy gminy. Zajmuje powierzchnię około 5,5 km². Charakterystykę przyrodniczą tego terenu podano w rozdziale opisującym obiekty i obszary przyrodnicze prawnie chronione.

Obszar o randze regionalnej

W granicach gminy Olszanka obszarem o randze regionalnej jest dolina Tocznej, pełniąca funkcję korytarza ekologicznego, zajmuje około 3,7 km². Głównym siedliskiem przyrodniczym są łąki i pastwiska. Niewielki areal zajmują lasy i zadrzewienia, głównie olszowe oraz zbiorniki wodne powstałe po eksploatacji torfu w dolinie w rejonie wsi Wyczółki.

Obszary o randze lokalnej

Na terenie gminy wytypowano 5 obszarów o randze lokalnej obejmujących największe kompleksy leśne.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na północ od wsi Stare Łępki, razem z dolinką niewielkiego cieku – dopływu Tocznej. Występują tu głównie młode bory sosnowe w wieku około 60 lat, a w dolinie cieku niewielkie zadrzewienia olszowe.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleksy leśne pomiędzy doliną Toczną a doliną Liwca. Występują tu głównie siedliska leśne (bory sosnowe w średnim wieku), a lokalnie niewielkie zbiorniki i oczka wodne, np. Białe Błoto przy zachodniej granicy gminy.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na zachód od wsi Mszanna, z podmokłymi łąkami i oczkami wodnymi w pobliżu wsi, łączący się poprzez lokalne obniżenie terenu z doliną Toczną. Jest to stary las liściasty z wyraźną dominacją drzewostanów dębowych w wieku ok. 80 lat, z domieszką drzewostanów brzoźowych, lipowych, grabowych i innych liściastych. Udział sosny jest niewielki.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na południe od wsi Korczówka. W środkowej części tego kompleksu leśnego występują bory sosnowe w wieku około 70 lat, w części wschodniej i zachodniej drzewostany brzoźowe liczące około 50 lat.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na północny wschód od wsi Mszanna, stanowiący część większego kompleksu leśnego położonego poza granicą gminy Olszanka.

Występują tu głównie dosyć stare bory sosnowe w wieku 60-95 lat.

3.7. Istniejące i potencjalne zagrożenia środowiska

Zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym obszaru gminy są wywoływane bardzo wieloma czynnikami działającymi zazwyczaj w sposób długotrwały. Obejmują one przede wszystkim zanieczyszczenia powietrza, których źródła skażenia mogą znajdować się w dużej odległości od obszaru gminy. Do grupy czynników o oddziaływaniu lokalnym należą takie jak: zrzuty ścieków, miejscowe emisje gazów i pyłów, melioracje wodne, chemizacja rolnictwa, nadmierna eksploatacja lasów, niewłaściwa eksploatacja kopalin, zaśmiecanie środowiska i wiele innych.

Zagrożenia wynikające z eksploatacji kopalin

Zagrożenie dla środowiska naturalnego, form geomorfologicznych, stanowi eksploatacja kopalin. Na terenie gminy eksploatowane są wyłącznie kopaliny pospolite ze złóż łatwo dostępnych, metodą odkrywkową, w tym kruszywa pospolite i torf w dolinie Toczną. Takie obiekty stwarzają niewielkie zagrożenie dla środowiska naturalnego. Negatywny wpływ tych kopalni i punktów eksploatacji polega na:

- trwałym przekształceniu powierzchni terenu i zniekształceniu krajobrazu, przy czym zmiany te nie są duże;

- w przypadku eksploatacji form wypukłych (wzgórz morenowych, kemów) zniszczeniu tych form i eliminacji niektórych rzadkich gatunków roślin i zwierząt, szczególnie piaszko- i ciepłolubnych, zasiedlających południowe stoki takich form;

- odsłonięciu niekiedy pierwszego poziomu wód gruntowych i zwiększeniu jego podatności na zanieczyszczenia, oraz osuszeniu terenów przyległych;

- okresowym niewielkim podwyższeniu stężenia spalin silnikowych, zwiększeniu pylenia oraz natężenia hałasu;

- nie zachowaniu wymaganych przepisami pasów ochronnych dla sąsiadujących użytków rolnych i leśnych bądź innych obiektów zagospodarowania przestrzennego;

- pozostawieniu wyrobisk bez uporządkowania i rekultywacji oraz dopuszczeniu do nielegalnego gromadzenia odpadów.

Zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych

Zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych jest przede wszystkim nieprawidłowa gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami oraz nadmierne – w niedalekiej przeszłości - stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Metody ochrony wód podziemnych mogą być bierne, wyrażające się zakazami i ograniczeniami oraz czynne. Elementami biernymi ochrony są strefy ochronne ujęć wód. Wokół wszystkich studni głębinowych, służących do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę i dla potrzeb przemysłu spożywczego, powinny zostać wygrozione strefy ochrony bezpośredniej. Zgodnie z Prawem Wodnym na terenie ochrony bezpośredniej jest zabronione użytkowanie gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia.

Zanieczyszczenie wód podziemnych następuje głównie poprzez przesiąkanie do gruntu ścieków z nieszczelnych indywidualnych zbiorników bezodpływowych. Wody powierzchniowe zanieczyszczane są głównie przez wody opadowe, które spływają bez należytego podczyszczenia do Tocznicy i jej dopływów.

Zagrożenia środowiska wynikające z infrastruktury technicznej

Na terenie gminy Olszanka wyróżniono istniejące i projektowane obiekty, które mogą wpływać na stan środowiska. Są to:

- istniejąca droga krajowa nr 19 przebiegająca przez teren gminy w kierunku północ- południe przez miejscowość Mszanna na długości 4 km,
- projektowana droga ekspresowa S-19 przebiegająca w pobliżu istniejącej drogi krajowej,
- projektowana farma wiatrowa na gruntach wsi Mszanna, Szawły, Korczówka, Korczówka-Kolonia, Olszanka i Próchenki, - linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV, - drogi powiatowe i gminne o utwardzonej powierzchni, - czynne cementarze.

Zagrożeniem dla czystości powietrza są liczne kotłownie węglowe w obiektach indywidualnego budownictwa mieszkaniowego. Istotnym źródłem zanieczyszczeń - w rejonie przebiegającej przez teren gminy ww. drogi krajowej Lublin-Białystok, są pojazdy transportu osobowego i towarowego emitujące związki CO i NO₂ oraz niemetanowe lotne związki podtlenku azotu N₂O. Podstawowym źródłem hałasu są środki transportu osobowego i towarowego szczególnie uciążliwe w obrębie miejscowości Mszanna, przez którą przebiega droga krajowa Lublin - Białystok.

Zagrożenia dla lasów

Do ważnych ekosystemów przyrodniczych występujących na obszarze gminy Olszanka należą lasy. Proces odlesiania tego terenu trwał kilka wieków i został zahamowany stosunkowo niedawno. Obecnie zachodzi proces zalesiania nieużytków i gruntów nieprzydatnych lub mało przydatnych do wykorzystania rolniczego. Z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania przestrzeni przyrodniczej, ten kierunek zmian jest właściwy.

Wraz ze zmniejszaniem się powierzchni lasów następowało - szczególnie w ostatnich dziesięcioleciach - obniżenie wieku drzewostanów oraz niekorzystna zmiana ich struktury gatunkowej. Obecnie zdecydowanie dominują powierzchniowo drzewostany młode lub co najwyżej w średniej klasie wieku. Udział starodrzewi jest mały. Dotyczy to w szczególności lasów prywatnych, które na obszarach woj. mazowieckiego zajmują znaczną powierzchnię. Natomiast zmiana struktury gatunkowej polegała głównie na wprowadzaniu na dużych powierzchniach gatunków dających drewno dobre pod względem technicznym i jednocześnie o szybkim przyroście masy. W praktyce sprowadzało się to do zakładania monokultur sosnowych na dużych obszarach, co z kolei w większym stopniu dotyczy lasów państwowych. W konsekwencji, w dłuższym okresie czasu, często prowadziło

to do strat gospodarczych w wyniku m.in. znacznego obniżenia odporności jednogatunkowych drzewostanów.

Innego typu zmiany jakie dają się zauważyć w gospodarce leśnej, to przesuszenie drzewostanów, które do prawidłowego rozwoju wymagają odpowiedniego poziomu wody gruntowej. W szczególności dotyczy to olsów oraz łęgów. Prowadzone w lasach oraz na ich obrzeżach melioracje odwadniające spowodowały obniżenie poziomu wód gruntowych, a w efekcie niekorzystne zmiany w biocenozach leśnych, w drastycznych przypadkach prowadzące do ich degeneracji. Osiągnięte w wyniku przeprowadzonych melioracji doraźne korzyści gospodarcze są bardzo problematyczne, wobec niekorzystnych, często nieodwracalnych zmian w środowisku przyrodniczym.

Zagrożenia dla ekosystemów wodnych i bagiennych

Ekosystemy wodne winny być objęte szczególną ochroną ze względu na bardzo ważną funkcję pełnioną w krajobrazie. Zarówno ciek i jak i zbiorniki wód stojących zasilają w wodę tereny przyległe utrzymując właściwy poziom wilgotności, co ma bardzo istotne znaczenie również z gospodarczego punktu widzenia. Szczególnie w okresach suszy ich oddziaływanie ma duże znaczenie dla utrzymania upraw polowych i prawidłowego funkcjonowania biocenoz naturalnych. Z drugiej strony, zbiorniki wodne stwarzają możliwość zasiedlania krajobrazu przez rośliny i zwierzęta występujące wyłącznie w ekosystemach wodnych. Powoduje to wydatne wzbogacenie krajobrazu poprzez zwiększenie różnorodności biocenoz, zwiększenie liczby gatunków oraz możliwość ich migracji.

Ekosystemy wodne - podobnie jak bagienne - są w znacznym stopniu narażone na całkowite zniszczenie i degradację. Regulacje rzek powodują zatracanie ich naturalnego charakteru, przyspieszają odpływ wody, powodują zmniejszanie szybkości procesu samooczyszczania wód. Często małe naturalne lub sztuczne zbiorniki wód stojących (starorzecza, torfianki, glinianki) są traktowane jako nieużytki. Ich zanieczyszczanie i zasypywanie jest zjawiskiem nagminnym, pomimo bardzo ważnej roli jaką pełnią w krajobrazie. Dotyczy to głównie zbiorników śródpolnych.

Bardzo cenne i najbardziej narażone na zagładę są ekosystemy bagienne. Obecnie są to właściwie resztki dawnych bagien, najczęściej w znacznym stopniu osuszone i wykorzystywane gospodarczo jako łąki. Na terenie gminy Olszanka środowiska bagienne występują nielicznie. Ich osuszenie spowodowało wyginięcie wielu gatunków roślin i zwierząt. Nie są one w stanie przystosować się do zaistniałych zmian lub zasiedlić inne, zbliżone pod względem struktury środowiska. Podobnie jest z ekosystemami łąkowymi. Ich osuszenie poprzez przeprowadzenie melioracji odwadniających wywołuje negatywne skutki. Po krótkotrwałym wzroście następuje zazwyczaj spadek produkcji siana, ubożenie składu gatunkowego fauny i flory, zmniejszanie się odporności tych ekosystemów na negatywne oddziaływania czynników zewnętrznych.

Podstawowym zagrożeniem dla wielu zbiorowisk roślinnych, jest zmiana stosunków wodnych na znacznych obszarach gminy polegająca na ich odwodnieniu poprzez melioracje osuszające. Żle przeprowadzone melioracje (jednostronne odwodnienie) są daleko idącą ingerencją w naturalne stosunki wodne. Powoduje to zmniejszanie bonitacji siedlisk oraz ich degradację. Dotyczy to również żyźnych i wilgotnych lasów liściastych.

Zagrożenia dla fauny

Oprócz różnych czynników omówionych powyżej zagrażających całym ekosystemom, w tym także zamieszkujących je zwierząt, występują także inne oddziałujące bezpośrednio na poszczególne grupy lub gatunki zwierząt. Takim czynnikiem działającym lokalnie, chociaż stale i z coraz większym nasileniem, jest ruch kołowy na drogach, szczególnie o utwardzonej nawierzchni. Pojazdy samochodowe powodują zabijanie wielu gatunków zwierząt. Szczególnie dużo gadów oraz płazów ginie w czasie wiosny podczas wędrówki do zbiorników wodnych. Jest to czynnik, który jest

trudny do wyeliminowania. Jego oddziaływanie będzie nasilać się wraz ze wzrostem ruchu kołowego, co jest nieuniknione przy szybkim gospodarczym rozwoju regionu. Jednym z proponowanych rozwiązań jest budowa przepustów pod drogami, szczególnie pod wysokimi nasypami, w pobliżu zbiorników wodnych. Kolejną przyczyną spadku liczebności większości cennych gospodarczo gatunków to kłusownictwo. Dotyczy to zarówno ptaków jak i ssaków łownych. Dla zwierząt wodnych zagrożeniem jest zanieczyszczenie wód płynących.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Aktualną charakterystykę środowiska kulturowego, w tym obiektów zabytkowych, stanowisk archeologicznych i dóbr kultury współczesnej, przedstawiono na podstawie informacji zawartych w dokumentacji: „Gmina Olszanka. Studium wartości kulturowych” z roku 2001 (Maraśkiewicz J., Semeniuk A., Wetoszka B.). Wprowadzono jednak wiele uzupełnień i modyfikacji dostosowując je do obecnego stanu ewidencji zabytków. Poniżej przedstawiono ogólną charakterystykę środowiska kulturowego gminy Olszanka, a w dalszych rozdziałach wykazy obiektów wpisanych do rejestru zabytków, inne obiekty i zespoły znajdujące się w ewidencji konserwatora oraz wykaz stanowisk archeologicznych.

4.1. Ogólna charakterystyka środowiska kulturowego

Najstarsze znaleziska z terenu gminy Olszanka datowane są na starszą epokę kamienia (ok. 10-8 tys. lat p.n.e.). Są to zazwyczaj znaleziska zgubionych lub porzuconych narzędzi wykonanych z odłupków lub wiórów krzemienych. Uzyskiwane w ten sposób rozmaite rodzaje noży, drapacze, ryłce czy ostrza krzemienne służyły do zdobywania i przetwórstwa żywności oraz produkcji narzędzi z surowców organicznych. Ślady działalności ludzkiej z tego okresu odnaleziono na stanowisku Klimy st. 6, zlokalizowanego wśród podmokłych terenów doliny Liwca, oraz na cyploatym wyniesieniu nad Toczną na stanowisku Nowe Łepki st. 5. Nie można wykluczyć, iż część znalezisk ze stanowisk o chronologii określonej na epokę kamienia, również może być związana z paleolitem. Znaleziska te mogą być jednak równie dobrze związane z późniejszymi okresami epoki kamienia: mezolitem i neolitem, opisanymi w dalszej części.

Na przełomie IX i VIII tysiąclecia p.n.e. następuje stopniowe ocieplenie klimatu, niosące za sobą również zmiany w szacie roślinnej. Miejsce tundry i zimnego stepu zajmują lasy. Nowe warunki przyrodnicze wymuszają zmianę sposobu gospodarowania zasobami środowiska przez ludność zamieszkującą te tereny. Wykształca się model gospodarki zbieracko-łowieckiej, a w miejsce uniwersalnych paleolitycznych form narzędzi krzemienych, kościanych i rogowych pojawiają się wyspecjalizowane narzędzia krzemienne, oraz kościane i rogowe narzędzia zaopatrzone w drobne zbrojniki krzemienne. Okres ten znany jest w archeologii jako mezolit. Ludzie osiedlali się w tym okresie w nielicznych grupach w krótkotrwałych obozowiskach. Ślady obozowiska ludności związanej z tym okresem odkryto na stanowisku Radlnia st. 2 (grunty wsi Nowe Łepki).

Młodsza epoka kamienia (neolit) na ziemiach polskich rozpoczyna się ok. 4600 r. p.n.e. Jej najważniejszą cechą było pojawienie się gospodarki wytwórczej obok wyłącznie dotąd stosowanej gospodarki zbieracko-łowieckiej. Pierwsze grupy rolników, którzy osiedlili się w tej części Polski należały do kręgu nazywanego kulturą pucharów lejkowatych. Jej plemiona prowadziły gospodarke rolniczo - pasterską, posługując się narzędziami z odłupków i wiórów krzemienych oraz starannie wykonanymi toporkami i siekierkami kamiennymi, niejednokrotnie wykonanymi z importowanego surowca krzemienego. Obok narzędzi kamiennych i kościanych pojawia się ceramika naczyniowa. Ta właśnie grupa narzędzi stanowi niemal wyłączność wśród znalezisk datowanych na okres neolitu. Najczęściej są to znaleziska luźne, znaczące trasę przejścia pasterskich grup ludności kultury ceramiki sznurowej lub kultury amfor kulistych. Nieliczne ślady osadnictwa z tego okresu odkryto jedynie na

stanowiskach Dawidy st. 6 i Pietrusy st. 1. Śladowość znalezisk nie pozwoliła jednak określić precyzyjnie ich przynależności kulturowej.

Schyłkowe fazy neolitu związane są zapewne z napływem ludności z południa. Wraz z jej napływem rozpowszechnia się rolnictwo i hodowla zwierząt. Być może z tym okresem związana jest część stanowisk, których chronologię określono na okres epoki kamienia-wczesnej epoki brązu. Brak cech dystynktywnych tych znalezisk nie pozwala na jednoznaczną ich ocenę. Tak określone chronologicznie znaleziska pozyskano ze stanowisk w Dawidach st. 12, Klimy st. 7, Klimy st. 15.

Rozpowszechnienie się miedzi i brązu do produkcji narzędzi rozpoczęło także nowy rozdział w dziejach ludzkości - epokę metali. We wczesnej fazie tej epoki (II okres epoki brązu tj. ok. 1400-1200 lat p.n.e.) dzisiejszy obszar gminy Olszanka zasiedlony został przez plemiona kultury trzcinieckiej. Ludność tej kultury zamieszkiwała zarówno osady stałe jak i niewielkie obozowiska. Półnomadyczny charakter osadnictwa tej kultury związany był z dominującą rolą hodowli w gospodarce. Mimo określenia epoka brązu, śladami tej kultury są narzędzia krzemienne oraz ceramika naczyniowa. Ślady kultury trzcinieckiej odkryto na stanowiskach Hadynów st. 3, Nowe Łepki st. 4, Radlnia st. 4.

W III okresie epoki brązu na obszarze wschodniego Mazowsza powstają pierwsze osady kultury łużyckiej. Osadnictwo tej kultury funkcjonowało tutaj jeszcze we wczesnej epoce żelaza t.j. do ok. 650 r. p.n.e. Osadnictwo tej kultury zostało potwierdzone na stanowisku Dawidy st. 9, należy jednak spodziewać się większej ilości znalezisk tej kultury na pozostałych stanowiska, zwłaszcza określonych chronologicznie na okres epoka brązu-wczesna epoka żelaza. Na przełomie starszej epoki żelaza i okresu lateńskiego z kultury łużyckiej wyłania się tzw.

kultura grobów kloszowych. Na obszarze gminy zanotowano stanowisko tej ciekawej kultury w miejscowości Dawidy st. 4. Do tej kultury mogą również należeć relikty datowane ogólnie na wczesną epokę żelaza, choć mogą one być również związane z okresem późniejszym.

W dalszym ciągu okresu lateńskiego pojawia się tu ludność związana z kulturą przeworską, która zasiedla te tereny również w okresie wpływów rzymskich. Prowadziła też ożywione kontakty handlowe z cesarstwem oraz jego prowincjami. Jakkolwiek nie natrafiono na znalezisko jednoznacznie związane z tą kulturą, prawdopodobny jest natomiast związek z nią stanowisk Hadynów st. 3 i Nowe Łepki st. 5. W okresie wpływów rzymskich pojawia się na terenach Polski kultura wielbarska. Mimo natrafienia na ślady datowane na ten okres (Radlnia st. 2), brak jest jednoznacznych danych pozwalających na potwierdzenie osadnictwa kultury wielbarskiej. Okres wpływów rzymskich na naszych ziemiach kończy się wraz z ogromnymi migracjami ludów barbarzyńskich spowodowaną atakiem Hunów na obszary nadczarnomorskie, potem zaś na ziemie imperium rzymskiego. W końcu IV w. n.e. wyludniają się także ziemie polskie, które ponownemu zasiedleniu ulegają dopiero z napływem ludności słowiańskiej.

Wczesne średniowiecze na obszarze wschodniego Mazowsza i zachodniego Podlasia rozpoczyna się w 2. poł. VI wieku. W okresie tym dominującą formą osadnictwa były otwarte, pozbawione umocnień osiedla z zabudową typu ziemiankowego lub półziemiankowego. Już w VI w. pojawia się nowy dla tego terenu rodzaj zespołów osadniczych - grody oraz towarzyszące im osady i cmentarzyska. Taki zespół osadniczy funkcjonował na gruntach dzisiejszej miejscowości Klimy st. 1, gdzie na wyniesieniu w dolinie Liwca założony został gród funkcjonujący w okresach VI-VIII w. i XI-XII w. Należy przypuszczać, iż z grodem ściśle związane były osady położone tuż przy nim. W pierwszej fazie (VI-VIII w.) funkcjonowała osada Klimy st. 2, natomiast w późniejszym okresie (IX-XII w.) osadnictwo przeniosło się na stanowisko Klimy st. 8. Osada ta funkcjonowała przy grodzie odbudowanym na nowo zapewne w XI wieku, czyli w okresie związanym z państwem piastowskim a być może czasowo z okresem, kiedy Mazowszem władał Masław.

Osady i ślady osadnicze z okresu wczesnego średniowiecza zlokalizowane są na całym obszarze gminy Olszanka, wzdłuż cieków wodnych. Okres wczesnopanstwowy potwierdzony jest jednak jedynie na stanowisku Hadynów st. 3, gdzie zlokalizowano osadę datowaną na XI-XII w. pozostałe stanowiska są określone ogólnie jako wczesnośredniowieczne lub datowane na okres XIII wieku i późniejszy, kiedy mamy do czynienia ze stopniowym formowaniem się obecnej sieci osadniczej.

Średniowieczne osadnictwo na terenach należących do Podlasia w okolicach obecnej gminy Olszanka, rozwijało się już we wczesnym średniowieczu. Począwszy od X wieku rozpoczął się napływ na Podlasie pierwszych osadników wywodzących się z drobnej szlachty mazowieckiej, która zasiedlała tereny wzdłuż Bugu i Narwi. Proces ten nie ominął i terenów należących dzisiaj do gminy Olszanka.

Tereny dzisiejszego powiatu łosickiego należały do ziemi drohickiej, później częściowo do mielnickiej. W średniowieczu wzdłuż Bugu a następnie w górę Tocznej rozprzestrzeniło się osadnictwo ruskie z ziemi brzeskiej. Fala osadnictwa mazowieckiego postępowała w górę Liwca. Osadnictwo po lewej stronie tej rzeki to XI i XII w., natomiast po prawej stronie to przeważnie początki wieku XIV i wiek XV. W okolicy Łosic w XV wieku nastąpiło zetknięcie się tych dwóch elementów etnicznych. Na terenach dzisiejszej gminy, podobnie jak i na całym Podlasiu ścierały się wpływy litewskie i ruskie, z których ludność utworzyła swoją własną, niepowtarzalną kulturę. Osadnictwo mazowieckie na Podlasiu pochodzi mniej więcej z lat 1391-1444. Od zachodu i południa teren dzisiejszego miasta Łosice otaczały osady drobnej szlachty mazowieckiej: Pietrusy, Szawły, Bolesty, Wyczółki, Szańków, Radlnia, Biernaty - Rudnik, Biernaty, Płosodrza, Nowosielec, Biernaty - Średnie. Na wschód od Łosic powstawały osady ruskie. Z początków osadnictwa pochodzą nazwy miejscowości z terenu gminy. Rody szlacheckie przybywające na te tereny i osiedlające się tutaj nadawały tworzoną przez siebie osadom nazwy najczęściej pochodzące od nazwisk, zajęcia, przydomków itp., kolejni osadnicy wychodzący z istniejących już siedlisk, zakładali nowe osiedla którym nadawali nazwy wywodzące się z miejsca osiedlenia. W XV wieku udokumentowane jest zakładanie nowych osad na prawie niemieckim, o czym świadczy instytucja sołtysów, związana ściśle z osadnictwem na tym prawie.

Nowe prawo zmieniało zasadniczo zewnętrzny wygląd wcześniejszych wiosek. Wprowadzało gospodarkę uporządkowaną, trójpolową wraz z nowym podziałem gruntów pod zabudowę i uprawę rolną. W miejsce dotychczasowej chaotycznej zabudowy i pojedynczo uprawnych polan leśnych, wytyczono główną ulicę, a przylegającą do niej z obu stron ziemię dzielono pod sadyby i ogrody. Ożywiony ruch osadniczy rozwinął się w XVI wieku, w tym czasie istniała już większość wsi, część pod trochę innymi nazwami: Bejdy-Beydy, Szydłówka Sidłowska, Próchenki-Prochenka, wieś będąca przez pewien czas tzw. królewszczyzną, Korczówka-Korczowatka, Korczowka Wyczółki-Wiczółki, Bolesty-Bolesthi, Szawły-Sawli.

W 2 poł. XVII w. osadnictwo na omawianym terenie uległo gruntownej przebudowie w związku z tzw. „pomiarą włóczną”. Całe terytorium wsi dzielono na trzy pola równej wielkości, stosownie do trójpolowego gospodarstwa. Każde pole dzielono na równoległe pasy (tzw. rezy), każdy chłop otrzymywał swą rezę w każdym z trzech pól. Reformę tę przeprowadzono na całej Litwie i Podlasiu. „Pomiara włóczna” zniwelowała na tym terenie różnice między dawną wsią powstałą samorzutnie a wsią na prawie niemieckim i stworzyła nowy typ wsi, który bez większych zmian dotrwał do XIX w. Wzrost w 2 poł. XIX w. znaczenia ludności chłopskiej, zaowocował dwoma formami parcelacji XIX-wiecznych gruntów państwowych i wspólnotowych oraz XX-wiecznych z lat 20- i 30-tych. Szczególne znaczenie dla rozwoju osadnictwa na terenie gminy ma faza druga, w jej wyniku większość wsi powiększyła się o tzw. kolonie.

Układy ruralistyczne na terenie gminy Olszanka są zróżnicowane, zdecydowanie przeważa typ rzędówki – wsi o bardzo regularnej zabudowie, różnej długości, wynoszącej od 0,5 do kilku km. Domy stoją najczęściej po jednej stronie drogi, w pewnej od siebie odległości. Pierwotnie wieś związana z układem łąnowym i niwowym, bardzo rozpowszechniona w dawnym Królestwie Kongresowym. Ten typ wsi reprezentują: Olszanka, Korczówka, Próchenki, Stare i Nowe Łepki, Szydłówka.

Spotykamy też owalnicę charakteryzującą się zabudową w kształcie okręgu, wrzeciona, podkowy wokół placu lub stawu. Tego typu zabudowę posiada wieś Mszanna, rozplanowana wokół okazałego stawu.

Istnieją też wsie wielodrożnicówki pochodzenia samorzutnego o nieregularnym układzie zabudowy, dostosowanym do terenu. Pierwotny układ gruntów był niwowy. Zabudowane zazwyczaj wzdłuż kilku różnie usytuowanych względem siebie ulic, np.: wieś Hadynów, Bejdy.

Do rzadko spotykanych typów należy wieś – rozproszona. Wieś taka posiada zabudowę bardzo rozluźnioną i rozproszoną, usytuowaną w większej odległości od drogi. Typową wsią w tej grupie, są: Bolesty.

Swoistym typem wsi spotykanym na obszarze gminy jest łańcuchówka. Układ drogi i zabudowy jest zależny od strumienia czy rzeczki, nad którą wieś się „rozsiadła”. Droga przy której usytuowane są zabudowania, nie jest prosta lecz zależna jest od konfiguracji terenu przez który przechodzi. Do tego typu wsi należą: Szawły, Wyczółki.

Sieć dróg lądowych w owym czasie można podzielić na dwie kategorie: gościńce i drogi lokalne. Drogi lokalne służyły komunikacji w obrębie każdej miejscowości a dalej stanowiły połączenie z młynem i sąsiednimi wsiami, z kościołem z najbliższą miejscowością. Drogi te bywały ogólnie dostępne, ale też mogły być przez właścicieli dóbr, przez które przechodziły zamykane dla obcych. Na gościńcach, czyli drogach publicznych dostępnych dla wszystkich, odbywał się ruch o szerszym zasięgu, Łączyły one między sobą ośrodki handlu i administracji, a więc miasta będące miejscami targów i jarmarków, ośrodkami większych dóbr, stolicami województw, ziemi, powiatów, siedzibami biskupstw i archidiakonatów.

Przebieg dróg wszelkiego rodzaju charakteryzuje długotrwała niezmienność, ze względu na fakt iż sieć osadnicza zmieniała się bardzo powoli. W rezultacie można przyjąć, że stan dróg z XVI wieku, w ogromnej mierze odpowiada stanowi z XVIII czy XIX stulecia. Pewne zmiany wprowadzone zostały w sieci dróg publicznych w związku z rozwojem poczty w XVIII i XIX wieku. Wyodrębniono wtedy osobną kategorię dróg pocztowych, oraz zaczęto także prostować niektóre odcinki gościńców. Do najstarszych i najważniejszych dróg na tym terenie należy trakt handlowy z Zachodu na Wschód, a także ważna aż do czasu przeniesienia stolicy z Krakowa do Warszawy, droga komunikacyjna z Polski na Litwę. W XVIII wieku najważniejszą drogą przebiegającą przez teren gminy był szlak wiodący z Łosic do Międzyrzecza przez takie miejscowości, jak: Mszanna, Mostów i Łukowisko. W XIX i na początku XX wieku ważną pozycję posiadała droga łącząca Łosice z Traktem Brzeskim, która przebiegała przez takie miejscowości, jak: Wyczółki, Hadynów, Pióry, Modrzew, Tchórzew i Plewki. Łosice posiadały też dogodne połączenie z Międzyrzecem Podlaskim przez Mszanę, Kopce, Dziadkowskie, Zasiadki i Manie. W tym czasie, równie ważnym szlakiem przebiegający przez teren gminy, było połączenie Mordów z Międzyrzecem Podlaskim przez takie miejscowości, jak: Bejdy, Szydłówkę, Próchenki, Kozuszki i Łukowisko.

Zabytki sakralne reprezentowane są przez kościoły parafialne w Hadynowie i Mszannej. Starszym kościołem jest drewniany kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Hadynowie. Kościół w Hadynowie wzniesiony został w 1413 roku, jako pierwszy w ziemi mielnickiej. Kto był jego fundatorem, dokładnie nie wiadomo, lecz niewątpliwie byli to miejscowi właściciele. W piśmie swym z 1859 roku komendarz hadynowski, ks. Franciszek Ciszewski, jako fundatorów, drugiego już

kościół w tym miejscu wzniesionego w 1510 roku, wymienia Piotra, Bogumiła z Szańkowa, właścicieli Pietrus i Hadynowa, oraz Stanisława i Marcina z Szawłów, właścicieli, Wyczółek, Radlni i Bolest.

Istniejący do dnia dzisiejszego drewniano-murowany kościół, pierwotnie był wyłącznie drewniany, a murowaną przybudówkę dostawiono dopiero w 1902 roku. Jego drewniana, najstarsza część pochodzi z przełomu XVII/XVIII i jest już trzecią budowlą sakralną na tym miejscu. Jej fundatorem, zapewne byli biskupi łuccy, do których należała wieś. Świątynia była wielokrotnie remontowana. Pierwsza informacja o rozpoczęciu prac remontowych pochodzi z 1854 roku. Nieporozumienia i spory kompetencyjne pomiędzy dozorami kościelnymi łosickim i hadynowskim, opóźniły realizację rozpoczętych prac, które ukończono dopiero 1862 roku.

Znacznym przekształceniom poddano kościół w latach 1880 – 1884.

Jest to budowla o konstrukcji zrębowej wzniesiona z drewna modrzewiowego. Rzut na planie prostokąta z przylegający doń krótszym prezbiterium. Od strony zachodniej węższa zakrystia. Część murowana złożona z trzech prostokątnych aneksów. Bryła mocno rozczłonkowana. Część drewniana złożona z przylegających do siebie prostopadłościennego korpusu nawowego i prezbiterium oraz zakrystii. Część murowana ze środkową partią wyższą nakrytą dachem dwuspadowym oraz bocznymi nakrytymi hełmami wieżowymi w formie spłaszczonych ostrosłupów zwieńczonych latarniami w wysokimi iglicami.

Interesująco rozwiązana została bryła kościoła p.w. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Mszanej. Pierwotnie był to kościół obrządku greko-katolickiego, odnowiony w 1837 roku przez

Karolinę Wężykową. W 1874 roku został zamieniony przez rząd rosyjski na cerkiew. Obecny kościół parafialny murowany, został wybudowany w 1914 roku jako cerkiew prawosławna, poświęcony w 1917. W 1925 r. świątynia została przejęta przez katolików i wznowiono parafię z części parafii hadynowskiej.

Kościół reprezentuje styl bizantyjski. Jest to budowla jednowieżowa, wzniesiona na planie zbliżonym do kwadratu. Bryła wieloczłonowa o ciekawej artykulacji poszczególnych brył. Dominuje prostopadłością nawy głównej nakryty dwuspadowym dachem. Prezbiterium niższe, połączone z jeszcze niższymi zakrystiami. Korpus wieży dwukondygnacyjny, nakryty ostrym dachem dwuspadowym. Wewnątrz nawa główna nakryta sklepieniem kolebkowym, otwarta kolistym łukiem tęczowym na prezbiterium oraz półkolistą arkadą na chór muzyczny. Posadzka z rzędów czarno-beżowej terrakoty.

Wśród obiektów budownictwa ludowego ujętych w gminnej ewidencji zabytków na terenie gminy Olszanka, zdecydowanie przeważają obiekty drewniane. Obiekty murowane stanowią pojedyncze przykłady, np.; dom nr 8 w Mszanej, dom nr 79 w Olszance. W zabudowie zagród wiejskich na terenie gminy Olszanka, typowe rozwiązanie sprowadza się do założenia na planie prostokąta, składającego się z kilku podstawowych budynków: domu mieszkalnego, budynków inwentarskich, spichlerza i stodoły. Spotyka się także domy z przylegającą do nich częścią inwentarską lub gospodarczą, np. dom nr 1 w Bejdach, dom nr 15 w Korczówce, dom nr 80 w Próchenkach. W obiektach wchodzących w skład siedliska, występuje głównie konstrukcja zrębowa. Podstawę konstrukcji stanowi podwalina zwęgłowana na obłap lub na nakładkę z zamkiem, posadowiona na kamieniach polnych lub ceglanej podmurówce. Od góry konstrukcję zrębu spinają oczepy związane na nakładkę z zamkiem oraz zacięte w oczepie belki stropowe ułożone w poprzek budynku. Więźba dachowa konstrukcji krokwiowo - jętkowej, krokwie zaczopowane w opasce, oczepie lub belkach stropowych. W zdecydowanej większości budynków występuje zewnętrzny szalunek. Konstrukcja sumikowo - łątkowa do wznoszenia zrębu nie jest spotykana. Ten rodzaj konstrukcji stosowano do osadzenia okien i drzwi.

Na terenie gminy przeważają domy szerokofrontowe, dwutraktowe, w których pomieszczenia tworzą dwa ciągi wewnątrz rozplanowanych równolegle do osi wzdłużnej budynku. Wnętrzami tymi zwykle są dwie lub trzy izby, komora i sień.

Rozplanowanie wewnątrz domów występujących na terenie gminy Olszanka dzielimy zasadniczo na dwie grupy:

- z dośrodkowym układem pomieszczeń, gdzie urządzenia ogniowo - grzewcze są usytuowane w centrum budynku a pomieszczenia wewnątrz rozmieszczone są wokół tych urządzeń, np. dom nr 11 w Hadynowie, domy nr nr 4 i 12 w Korczówce, domy nr nr 18, 27 i 73 w Olszance, dom nr 33 w Pietrusach,

- z osiowym układem pomieszczeń, gdzie pomieszczenia usytuowane są symetrycznie po obu stronach budynku, np., dom nr 39 w Hadynowie, dom nr 21 w Wyczółkach, dom nr 28 w Starych Łepkach.

Na terenie gminy zasadniczo występują trzy typy dachów:

- dwuspadowe, najczęściej spotykane, np. dom nr 24 w Bejdach, dom 8 w Korczówce Kolonii, dom nr 20 w Mszannej, dom nr 66 w Olszance, dom nr 28 w Szydłowie, dom nr 30 w

Wyczółkach,

- naczółkowe, rzadziej spotykane, np.: dom nr 21 w Wyczółkach,

- czterospadowe, należące już do unikatowych, np.: dom nr 2 w Korczówce.

W wielu domach datowanych od początku XX wieku do lat 40-tych naszego stulecia, występują dekoracyjnie opracowane szczyty, listwy podokapowe, nadokienniki, ganki, itp. Ten rodzaj budownictwa, reprezentują: dom nr 24 w Bejdach, domy nr nr 4 i 10 w Korczówce, dom nr 22 w Nowych Łepkach, dom nr 27 w Pietrusach, domy nr nr 36 i 50 w Starych Łepkach.

Do cmentarzy figurujących w gminnej ewidencji zabytków należą cmentarze rzymskokatolickie: w Bejdach, Hadynowie, Mszannej, Próchenkach oraz cmentarz prawosławny i wojenny w Próchenkach.

Znacznymi walorami przestrzennymi, artystycznymi i historycznymi, wyróżnia się wśród nich cmentarz w Hadynowie, powstały w 1 poł. XIX wieku. Usytuowany w zachodniej części miejscowości, otoczony lasem od strony zachodniej i północnej. Założony na planie prostokąta, sześciokwaterowy. Ogródzony murem ceglano-kamiennym. Zasadniczym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna przecięta dwoma poprzecznymi oraz alejami przebiegającymi przy ogrodzeniu. Kwatery są tu regularne, nagrobki sytuowane dwurzędowo. W środkowej jego części zlokalizowana jest kaplica z 1947 r. upamiętniająca męczeńską śmierć ks. Niedzielaka prześladowanego przez UB. Na cmentarzu znajduje się m.in. klasycystyczny nagrobek właściciela ziemskiego Franciszka Bienieckiego (zm. w 1813 r.), kilka nagrobków z 2 poł. XIX w. oraz mogiły ofiar zbrodni hitlerowskich. Teren cmentarza obsadzony jest starodrzewiem, dominują tu drzewa liściaste: lipa drobnolistna, kasztanowiec zwyczajny, brzoza brodawkowata.

Cmentarz parafialny w Bejdach pochodzący z lat 40-XX w., reprezentuje typ małego, skromnego cmentarza wiejskiego. Usytuowany na południowo-zachodnim skraju miejscowości przy drodze do Ptaszków, ograniczającą cmentarz od strony południowej. Od strony zachodniej i północnej nekropolię otacza las sosnowy. Cmentarz rozplanowany na rzucie prostokąta, ogrodzony parkanem z unifikowanych prefabrykatów betonowych. Brama wjazdowa została umieszczona w ogrodzeniu od strony południowej. Słupki bramy i furtek wymurowane z cegły klinkierowej, skrzydła bramne i furtki wykonane z kutych żelaznych prętów, zakończonych u góry grotami. Głównym elementem

kompozycji nekropolii jest aleja główna przecięta dwoma alejami poprzecznymi. Nagrobki sytuowane są jednorzędowo i w większości zwrócone frontem w kierunku południowym. Na cmentarzu brak interesujących nagrobków.

Cmentarz parafialny w Mszanej został założony w 1914 r. Usytuowany jest w południowej części miejscowości, przy drodze Łosice – Międzyrzec Podlaski. Założony na planie prostokąta, ogrodzony murem z betonowych pustaków. Głównym elementem kompozycji nekropolii jest aleja główna wiodąca od bramy wjazdowej przez całą długość cmentarza. Nagrobki sytuowane są jednorzędowo i w większości zwrócone frontem w kierunku wschodnim. Na cmentarzu, w jego południowo-zachodnim narożniku, znajduje się zbiorowa mogiła poległych w bitwie z czasu powstania styczniowego. W tych okolicach 7 września 1863 roku, oddział powstańców dowodzony przez Ludwika Lutyńskiego stoczył pod Mszaną bitwę z silną grupą wojsk rosyjskich. Kilkunastu powstańców zostało rannych, a zginęło wówczas pięćdziesięciu powstańców, których pogrzebano na miejscowym cmentarzu. Cmentarz porastają okazałe drzewa: w części południowej – modrzewie, świerki i brzozy; w części zachodniej – świerki i brzozy; w części północnej – brzozy. Na terenie obrębu miejscowości Mszanna znajduje się też mogiła pomordowanych w czasie II wojny światowej. Usytuowana jest w odległości ok. 2 km od Mszanej na północ, na skraju lasu przy drodze do Łosic, po jej wschodniej stronie. Miejsce to zostało oznaczone drogowskazem z symbolem oznaczającym miejsce walk i męczeństwa. Mogiła ogrodzona jest metalowymi rurkami na słupkach betonowych. W centrum umieszczono płytę inskrypcyjną z informacją, że w tym miejscu hitlerowcy rozstrzelali sześciu Polaków w dniu 23 lipca 1943 roku.

Cmentarz parafialny w Próchenkach został założony w latach 20-XX w. Rozplanowany na rzucie prostokąta, otoczony ogrodzeniem z prętów żelaznych. Obrzeżne części cmentarza zostały niedawno splantowane. Zasadniczym elementem kompozycji jest aleja główna wiodąca od bramy wjazdowej, przecięta dwoma alejami poprzecznymi. Na osi alei głównej murowana kaplica. Kwatery są czytelne, nagrobki sytuowane są jednorzędowo i w większości zwrócone frontem w kierunku południowo-zachodnim. Zdecydowana większość nagrobków, to obiekty współczesne o powtarzających się geometrycznych formach. Wschodnią i północną część cmentarza porasta roślinność wysoka.

Wielką wartość historyczną posiada cmentarz wojenny w Próchenkach. W czasie trwania działań wojennych podczas I wojny światowej w okolicach miejscowości Próchenki – Olszanka – Korczówka w dniach 13-14 sierpnia 1915 roku, została stoczona walka pomiędzy wrogimi sobie armiami wojsk rosyjskich i niemieckich. W tych dniach poległo około 150 walczących po obu stronach żołnierzy. Wśród nich w bratobójczej walce zginęli także Polacy – prawem zaborcy wcieleni do armii niemieckiej, jak również ochotnicy walczący pod Sztandarem I Legionu (Puławskiego) wchodzącego w skład armii rosyjskiej. Prochy poległych, spoczywają na terenie położonym przed starym cmentarzem prawosławnym. Cmentarz został wpisany przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa na listę Cmentarzy Wojennych. Odslonięto także tablicę pamiątkową.

Wznoszenie kapliczek, figur i krzyży przy drogach lub w przydomowych ogródkach jest zwyczajem bardzo starym i szeroko praktykowanym. Na terenie gminy Olszanka spotykamy różnorodne obiekty w tej grupie zabytków. Wyjątkowe miejsce zajmuje kapliczka kubaturowa w Hadynowie, w której może zmieścić się kilka osób. Została wzniesiona na początku XX wieku. Posiada plan prostokąta, elewacje oszalowane deskami w układzie poziomym i nakryta jest dachem dwuspadowym z krzyżem na kalenicy. W szczyciku nad drzwiami wejściowymi, w trójkątnym polu, umieszczono inicjały fundatorów: „S. A”.

Jednym z okazalszych i ważniejszych obiektów małej architektury sakralnej, jest murowana kapliczka w Wyczółkach, pochodząca z 1910 roku. Wzniesiona na planie kwadratu, murowana,

dwukondygnacyjna. Na każdej kondygnacji pomieszczenia na figury świętych, dostępne przez prostokątne okna zakończone półkoliście, umieszczone w trzech ścianach. Nakryta daszkiem czterospadowym zwieńczonym ażurowym krzyżem, kutym z żelaza. Równie okazałymi obiektami są bliźniacze kapliczki w Korczówce i Szydłówce, murowane z cegły i otynkowane w 1920 roku. Wzniesione na planie kwadratu, z narożami ujętymi zredukowanymi pilastrami, nakryte daszkami czterospadowymi z krzyżami na zwieńczeniu. Do najstarszy obiektów należy arkadowa kapliczka z poł. XIX wieku w Bejdach, mieszcząca w swych arkadach rzeźbę nieznanego świętego. Wytwornymi elementami architektonicznymi odznacza się murowana kapliczka w Pietrusach, pochodząca z 1923 roku. Znacznie mniejszym programem budowlanym charakteryzują się dwie inne murowane kapliczki w Szydłówce, wzniesione na pocz. XX w., nakryte daszkami dwuspadowymi. Podobne murowane kapliczki, choć o znacznie mniejszych formach, spotykamy też w Dawidach.

W tej grupie obiektów niezmiernie ważną jest kapliczka przy skrzyżowaniu dróg w Olszance, murowana w 1920 roku. Kapliczka upamiętnia prześladowania Unitów na terenie gminy. Represje dotknęły mieszkańców: Próchenek, Korczówki, Olszanki, Dawid, Szydłówki i Mszannej. Unici często byli bici, zmuszani do wielogodzinnego stania na mrozie, przymuszani przy pomocy wojska do odbywania praktyk prawosławnych (chrztów, pogrzebów, ślubów) oraz płacenie kontrybucji. Musieli przez wiele tygodni utrzymywać kozaków i wojsko, a niekiedy całe rodziny wywożono do Rosji i palono wsie. Podobne upamiętnienie męczeństwa unitów znajduje się w Mszannej, obok kościoła parafialnego. Ustawiono tu duży głaz granitowy z tablicą inskrypcyjną, zwieńczony krzyżem, upamiętniający męczeństwo unitów, którzy oddali życie w obronie świątyni podczas prześladowań w 1875 roku.

Figury przydrożne reprezentuje posąg Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej, pochodzący z pocz. XX wieku. Matka Boska została ustawiona na potężnym trójstopniowym cokole na planie kwadratu. Licznie na terenie gminy spotyka się krzyże przydrożne. Posiadają one różne formy i przy wznoszeniu ich stosowano różne materiały, jak np.: granit, beton, żeliwo, kute żelazo, drewno. Wśród nich wyróżniają się murowane krzyże w Hadynowie i Starych Łepkach, o podobnych formach, z cokołami na wielostopniowych podstawach. Należy również wymienić należący już do unikatów, drewniany krzyż o podwójnych ramionach w Pietrusach, zwany „karawaką”. Takie krzyże były niegdyś wznoszone na skrajach miejscowości, by uchronić mieszkańców od panującej epidemii. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne z reguły ogradzane dekoracyjnymi płótkami oraz obsadzone roślinnością średnią i wysoką, nie tylko identyfikują mieszkańców pod względem wyznaniowym, ale stanowią też malowniczy akcent w krajobrazie.

4.2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

1. Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela w Hadynowie, drewn./ mur., XVII w., restaurowany 1862 r., przekształcony w latach 1880 – 1884., powiększony o część murowaną w 1902 r., nr rejestru zabytków A-90/502 z dn. 26.03.1962 r.
2. Cmentarz przykościelny kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Hadynowie, nr rejestru zabytków A-90/502 z dn. 03.01.2001 r.
3. Kościół parafialny pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Mszannie, mur., 1914 r., nr rejestru zabytków A-271 z dn. 20.08.1997 r.
4. Ogrodzenie kościoła parafialnego pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Mszannej wraz z drzewostanem, mur., 1914 r., nr rejestru zabytków A-271 z dn. 20.08.1997r.
5. Grodzisko wczesnośredniowieczne zw. Redutą Szwedzką w Klimach, nr rejestru zabytków A-97/759 z dn. 23.03.1967 r.
6. Osada wczesnośredniowieczna w Klimach, nr rejestru zabytków A-115/993 z dn. 15.01.1973 r.

4.3. Wykaz obiektów znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków poza rejestrem zabytków

Wykaz podaje następujące dane: miejscowość, liczbę porządkową, funkcję obiektu, materiał, czas powstania.

Bejdy

1. Cmentarz parafialny, 1935 r.
2. Dom z oborą nr 1, drewn., pocz. XX w.
3. Dom nr 24, drewn., l.30-XX w.
4. Kapliczka przydrożna, mur., poł. XIX w. **Bolesty**
5. Kapliczka przydrożna, mur., pocz. XX w. **Dawidy**
6. Kapliczka przydrożna nr 8, mur., pocz. XX w.
7. Kapliczka przydrożna, mur., ok. 1920 r.

Hadynów

8. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XX w.
9. Cmentarz parafialny, poł. XIX w.
10. Kaplica cmentarna, mur., 1947 r.
11. Kapliczka przydrożna kubaturowa nr 19, drewn., poł. XIX w.
12. Dom nr 11, drewn., l.20-XX w.
13. Dom nr 16, drewn., l.30-XX w.
14. Spichlerz w zagrodzie nr 16, drewn., l.30-XX w.
15. Dom nr 39, drewn., l.30-XX w.
16. Spichlerz w zagrodzie nr 49, drewn., pocz. XX w.
17. Budynek gospodarczy w zagrodzie nr 49, drewn., pocz. XX w.
18. Krzyż przydrożny, mur., 1929 r.
19. Krzyż przydrożny (w lesie), mur., 1929 r. **Korczówka**
20. Układ przestrzenny miejscowości, XVI – XX w.
21. Dom nr 2, drewn., pocz. XX w.
22. Dom nr 4 drewn., l.30-XX w.
23. Dom nr 10 drewn., l.30-XX w. 24. Dom nr 12 drewn., l.20-XX w.
25. Dom nr 15 drewn., l.30-XX w.
26. Spichlerz w zagrodzie nr 14, drewn., pocz. XX w.
27. Spichlerz w zagrodzie nr 31, drewn., l.30-XX w.
28. Kapliczka przydrożna, mur., ok. 1920 r. **Korczówka-Kolonia**
29. Dom nr 8, drewn., pocz. XX w.
30. Stodoła w zagrodzie nr 8a, drewn., l.30-XX w. **Mszanna**
31. Cmentarz parafialny, pocz. XX w.
32. Pomnik na mogile „Kurhan” z 1863 r., na cmentarzu parafialnym.
33. Pomnik upamiętniający męczeństwo unitów przy kościele, gład granitowy.
34. Dom nr 8, mur., l.40-XX w.
35. Dom nr 20, drewn., l.40-XX w.
36. Mogiła zbiorowa z II wojny światowej.
37. Krzyż na mogile partyzanta z II wojny światowej, drewn., l.40-XX w. **Nowe Łepki**
38. Dom nr 22, drewn., l.30-XX w.

Olszanka

39. Dom nr 18, drewn., pocz. XX w.
40. Dom nr 57, drewn., l.30-XX w.
41. Dom nr 61, drewn., pocz. XX w.
42. Dom nr 66, drewn., l.20-XX w.
43. Dom nr 73, drewn., l.20-XX w.
44. Dom nr 79, mur., l.30-XX w.
45. Obora w zagrodzie nr 79, mur., l.30-XX w.
46. Stodoła w zagrodzie nr 79, mur., l.30-XX w.
47. Kapliczka przydrożna, mur., 1920 r.

Pietrusy

48. Dom nr 27, drewn., l.30-XX w.
49. Dom nr 33, drewn., pocz. XX w.
50. Spichlerz w zagrodzie nr 38, drewn., l.20-XX w.
51. Kapliczka przydrożna, mur., 1923 r.
52. Krzyż przydrożny, mur., 1928 r. **Próchenki**
53. Układ przestrzenny miejscowości, XVI – XX w.
54. Cmentarz parafialny, I poł. XX w.
55. Cmentarz prawosławny, XVI w. -1921 r.
56. Cmentarz wojenny, 1915 r.
57. Dom z częścią gospodarczą nr 80, drewn., l.30-XX w.
58. Kapliczka przydrożna, mur., 2 poł. XIX w. **Stare Łepki**
59. Dom nr 28, drewn., l.30-XX w. 60. Dom nr 36, drewn., l.30-XX w.
61. Dom nr 50, drewn., l.30-XX w.
62. Krzyż przydrożny, mur., 1928 r. **Szydłówka**
63. Dom nr 28, drewn., l.20-XX w.
64. Kapliczka przydrożna I, mur., pocz. XX w.
65. Kapliczka przydrożna II, mur., 1920 r.
66. Krzyż przydrożny I, mur., 1923 r.
67. Krzyż przydrożny II, mur., l. 20-XX w.
68. Krzyż przydrożny III, mur., 1934 r. **Wyczółki**
69. Dom nr 21, drewn., pocz. XX w.
70. Dom nr 30, drewn., l.20-XX w.
71. Kapliczka przydrożna, mur., 1910 r.
72. Krzyż przydrożny, mur., l.30-XX w.

4.4. Wykaz stanowisk archeologicznych

Na terenie gminy Olszanka zewidencjonowano 68 stanowisk archeologicznych, które udało się zlokalizować w terenie oraz 5 stanowisk, których lokalizacja pozostaje nieokreślona. Wartość poznawcza poszczególnych stanowisk jest różna, są to bowiem stanowiska wielkoobszarowe potwierdzone dużą ilością materiału ruchomego jak i stanowiska punktowe, potwierdzone zaledwie jednym artefaktem. Stanowiska zajmują w większości tereny dolin rzecznych oraz mniejszych cieków wodnych. Zlokalizowane są zarówno na wyniesieniach wśród podmokłych dolin jak również na stokach tych dolin. W większości są to stanowiska archeologiczne o średniej wielkości, do 0,5 ha. Dzięki temu, że większość zlokalizowana jest w grupach możliwe jest zgrupowanie ich we wspólne strefy.

Trzy stanowiska archeologiczne zostały wpisane do rejestru zabytków: grodzisko wczesnośredniowieczne wraz z osadą przygodową w Klimach (st. 1 i 8) oraz osada wczesnośredniowieczna Klimy st. 2. Te stanowiska w niniejszym opracowaniu zostały wskazane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską.

Rozpoznanie archeologiczne powinno być kontynuowane zarówno w ramach prac badawczych jak i w wyniku odkryć inwestycyjnych czy przypadkowych.

Tabela 4.1 Stanowiska wpisane do rejestru zabytków (wymienione w wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków)

L.p.	Nazwa stanowiska	Obszar AZP	Nr stan. na obsz. AZP	Rodzaj stanowiska	Chronologia
1.	Klimy st. 1	58-81	1	Grodzisko ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze (VI-VIII i XI-XII w.) neolit, epoka kamienia-wczesna epoka brązu, wczesna epoka brązu, okres nowożytny
2.	Klimy st. 2	58-81	2	Osada przygodowa ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze (VI-VIII i XI-XII w.); epoka kamienia-epoka żelaza
3.	Klimy st. 8	58-81	9	osada przygodowa ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze (IX-XII w.) epoka kamienia-wczesna epoka żelaza

Tabela 4.2 Stanowiska archeologiczne zlokalizowane w terenie (w nawiasach podana jest lokalizacja stanowiska, w przypadku gdy jest inna niż w nazwie)

L.p.	Nazwa stanowiska (w nawiasie nazwa miejscowości)	Obszar AZP	Nr stan. na obsz. AZP	Rodzaj stanowiska	Chronologia
1.	Bejdy st. 1	58-81	14	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
2.	Bejdy st. 2	58-81	63	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
3.	Bejdy st. 3	58-81	64	ślad osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza
4.	Bejdy st. 4	58-81	67	ślad osadnictwa osada	Epoka żelaza Wczesne średniowiecze
5.	Bejdy st. 5	58-81	92	Ślad osadnictwa	starożytność
6.	Dawidy st. 1	58-81	16	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
7.	Dawidy st. 2	58-81	17	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)
8.	Dawidy st. 3	58-81	18	Ślady osadnictwa osada	Epoka kamienia, wczesne średniowiecze (XIII w.); późne średniowiecze-okres nowożytny
9.	Dawidy st. 4	58-81	19	Osada Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze, okres nowożytny; Starożytność, wczesna epoka żelaza (kultura grobów kloszowych)

10.	Dawidy st. 5	58-81	20	osada	Wczesne średniowiecze (XIII w.), późne średniowiecze (XIV-XV w.), okres nowożytny
11.	Dawidy st. 6	58-81	21	Osada Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XIII w.) neolit
12.	Dawidy st. 7	58-81	26	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze-okres nowożytny
13.	Dawidy st. 8	58-81	27	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze, okres nowożytny (XVI-XVII w.)
14.	Dawidy st. 9	58-81	28	Ślady osadnictwa	Epoka brązu-wczesna epoka żelaza (kultura łużycka), późne średniowiecze (XV w.)
15.	Dawidy st. 10	58-81	29	Ślady osadnictwa	Starożytność, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze, okres nowożytny
16.	Dawidy st. 11	58-81	32	śląd osadnictwa	starożytność
17.	Dawidy st. 12	58-81	33	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia-wczesna epoka brązu
18.	Dawidy st. 13	58-81	34	Ślady osadnictwa	Starożytność, wczesne średniowiecze
19.	Dawidy st. 14	58-81	35	Ślady osadnictwa	Nieokreślona, późne średniowiecze-okres nowożytny
20.	Dawidy st. 15	58-81	36	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny
21.	Hadynów st. 1	58-82	11	Ślady osadnictwa	starożytność-średniowiecze, okres nowożytny
22.	Hadynów st. 2	58-82	12	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
23.	Hadynów st. 3	58-82	13	Osada Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI-XII w.) wczesna epoka brązu (kultura trzciniecka), młodszy okres przed rzymski – okres rzymski, starożytność - wczesne średniow.
24.	Hadynów st. 4	58-82	14	cmentarzysko? ślad osadnictwa	Starożytność; wczesne średniowiecze
25.	Hadynów st. 5	58-82	15	osada	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)
26.	Hadynów st. 6 (Radlnia)	58-82	16	Ślady osadnictwa	epoka kamienia, późne średniowiecze (XIV-XV w.), okres nowożytny (XVI-XVII w.)
27.	Klimy st. 4	58-81	4	Cmentarzysko Ślad osadnictwa	Nieokreślona; Wczesne średniowiecze
28.	Klimy st. 6	58-81	7	Ślady osadnictwa	paleolit schyłkowy ?, starożytność wczesne średniowiecze.
29.	Klimy st. 7	58-81	8	śląd osadnictwa	epoka kamienna - wczesna epoka brązu.
30.	Klimy st. 9	58-81	10	Ślad osadnictwa	Młodszy okres przed rzymski
31.	Klimy st. 10	58-81	11	śląd osadnictwa	starożytność-wczesne średniowiecze

32.	Klimy st. 11	58-81	12	osada ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze epoka kamienia-epoka żelaza, starożytność, okres nowożytny, nieokreślona.
33.	Klimy st. 12	58-81	13	Ślady osadnictwa	starożytność-wczesne średniowiecze, okres nowożytny
34.	Klimy st. 14	58-81	37	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza
35.	Klimy st. 15	58-81	38	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia-wczesna epoka brązu
36.	Klimy st. 16	58-81	39	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)
37.	Klimy st. 17	58-81	93	śląd osadnictwa	starożytność
38.	Klimy st. 18	58-81	94	ślady osadnictwa	starożytność, okres nowożytny
39.	Klimy st. 19	58-81	95	Ślad osadnictwa	Epoka żelaza
40.	Klimy st. 20	58-81	96	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza, starożytność
41.	Lepki Nowe st. 1 (Nowe Lepki)	57-82	11	osada	Wczesne średniowiecze
42.	Lepki Nowe st. 2 (Nowe Lepki)	57-82	12	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
43.	Lepki Nowe st. 3 (Nowe Lepki)	57-82	13	Ślad osadnictwa	starożytność
44.	Lepki Nowe st. 4 (Radlnia)	58-82	17	Ślady osadnictwa	Starożytność, wczesna epoka brązu (kultura trzciniecka) wczesne średniowiecze.
45.	Lepki Nowe st. 5 (Nowe Lepki)	58-82	18	Ślady osadnictwa osada	paleolit schyłkowy?, epoka kamienia młodszy okres przed rzymski - okres rzymski.
46.	Lepki Stare st. 1 (Nowe Lepki)	57-82	10	Ślad osadnictwa	Epoka brązu (?)
47.	Olszanka st. 1	59-82	14	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
48.	Pietrusy st. 1	58-82	3	Ślad osadnictwa	Neolit
49.	Pietrusy st. 2	58-82	9	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
50.	Pietrusy st. 3	58-82	10	Osada Ślady osadnictwa	epoka brązu - wczesna epoka żelaza Okres nowożytny
51.	Próchenki st. 1	59-82	2	Cmentarzysko	Okres nowożytny (XIX-XX w.)
52.	Próchenki st. 2	59-82	3	Cmentarzysko	Okres nowożytny
53.	Próchenki st. 3	59-82	15	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
54.	Radlnia st. 1 (Nowe Lepki)	58-82	5	Osada	starożytność
55.	Radlnia st. 2 (Nowe Lepki)	58-82	6	Obozowisko Ślady osadnictwa	Mezolit; Starożytność, wczesne średniowiecze, okres wpływów rzymskich
56.	Radlnia st. 3 (Nowe Lepki)	58-82	7	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza, okres nowożytny (XVII-XX w.)
57.	Radlnia st. 4 (Nowe Lepki)	58-82	8	Ślady osadnictwa	Epoka brązu (kultura trzciniecka), wczesna epoka żelaza, wczesne średniowiecze
58.	Radlnia st. 5	58-82	19	Cmentarzysko	Okres nowożytny (XIX w.)

59.	Szydłówka st. 2	58-81	22	Ślad osadnictwa	starożytność
60.	Szydłówka st. 3	58-81	23	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza, późne średniowiecze
61.	Szydłówka st. 4	58-81	24	Ślady osadnictwa	Starożytność, okres nowożytny
62.	Szydłówka st. 5	58-81	25	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)
63.	Szydłówka st. 6	58-81	30	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XIV w.)
64.	Szydłówka st. 7	58-81	31	Ślad osadnictwa	Epoka żelaza(?), wczesne średniowiecze, późne średniowiecze-okres nowożytny
65.	Wyczółki st. 1	58-82	2	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny

4A. REKOMENDACJE I WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM

Zgodnie z art. 38b ust.1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, samorząd województwa jest zobowiązany do sporządzenia audytu krajobrazowego. Zakres problematyki i sposób przeprowadzenia audytu krajobrazowego wynika z art. 38a i 38b ww. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Audyt krajobrazowy obejmuje obszar całego województwa. Jego zadaniem jest identyfikacja krajobrazów występujących na obszarze województwa oraz ustalenie lokalizacji krajobrazów priorytetowych.

W zawiązku z tym, że dotychczas Rada Ministrów nie dokonała (w drodze rozporządzenia) klasyfikacji krajobrazów, sposobów ich oceny oraz wskazywania krajobrazów priorytetowych, a także szczegółowego zakresu i metodologię audytu krajobrazowego (co określa art. 38a, ust. 6, pkt 1-4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), nie ma możliwości odniesienia się do rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym woj. mazowieckiego, a odnoszących się do terenu gminy Olszanka.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

5.1. Jakość życia mieszkańców

Przez poziom życia należy rozumieć nie tylko materialne i finansowe zasoby mieszkańca gminy lub jego rodziny, ale także inne elementy życia, takie jak możliwości podejmowania pracy zarobkowej, dostęp do służby zdrowia, poziom bezpieczeństwa publicznego, dostęp do szkół, możliwości komunikacyjne, zaopatrzenie w produkty pierwszej potrzeby i środki produkcji, możliwości zbytu produktów rolnych i wiele innych.

Podstawowym wskaźnikiem poziomu życia mieszkańców są zasoby finansowe i możliwości wykonywania pracy zawodowej. Większość mieszkańców gminy utrzymuje się z rolnictwa prowadząc indywidualne gospodarstwa rolne. O materialnym poziomie życia mieszkańców gminy decyduje m.in. liczba zarejestrowanych i działających podmiotów gospodarczych. W większości przypadków wyniki gospodarcze prywatnych przedsiębiorców pozwalają na osiąganie średniego lub wysokiego materialnego poziomu życia. Duża liczba zarejestrowanych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą wpływa także pozytywnie na pozostałych mieszkańców gminy, gdyż stwarza nowe miejsca pracy oraz zwiększa wpływy podatkowe do kasy gminy, z czego korzysta (zazwyczaj pośrednio) większość mieszkańców.

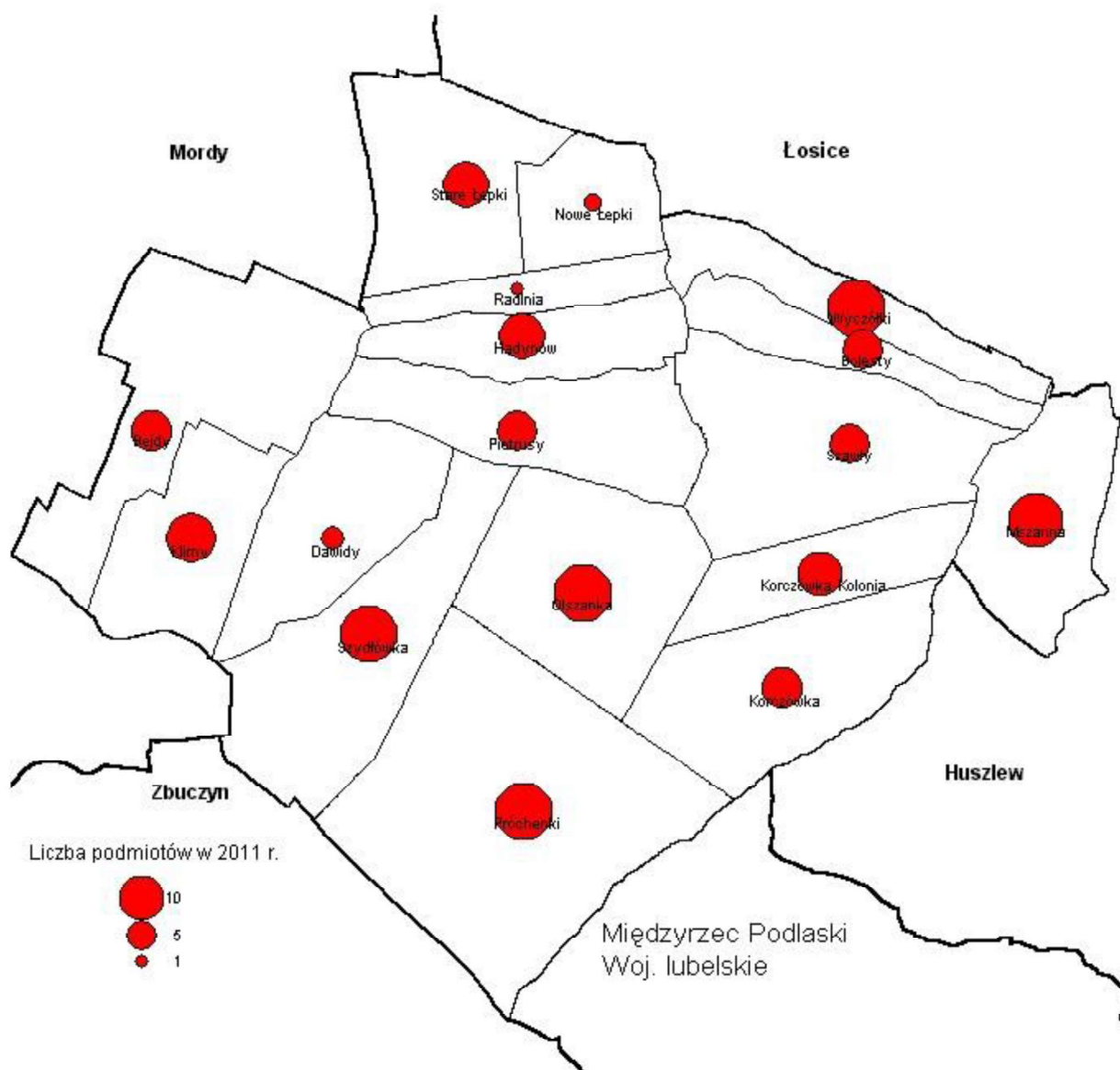
5.2. Aktywność ekonomiczna ludności

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku aktywni ekonomicznie stanowili 78,7% ogółu mieszkańców gminy, przy czym aktywni zawodowo pracujący zaledwie 39,8%, bezrobotni 4,4% i bierni zawodowo 34,2%.

Według BDR GUS na koniec 2011 roku na terenie gminy Olszanka było 191 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Ich liczba w latach 2005-2011 ulegała wahaniom; najniższa była w 2009 roku (175), a najwyższa w 2008 (206). Dominują podmioty o liczbie pracujących 0-9 osób (183 spośród 191). Tylko 8 zarejestrowanych podmiotów posiadało liczbę pracujących w przedziale 10-49 osób: cztery w Olszance i po jednym w: Bejdach, Hadynowie, Próchenkach i Szydłowie.

W przekroju według rodzajów działalności najwięcej podmiotów działało w usługach (113, w tym 40 w handlu), następnie w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (42), przemyśle i budownictwie (36). W ujęciu przestrzennym największa liczba podmiotów zlokalizowana jest we wsiach: Próchenki – 27 i Olszanka – 25. Kolejne pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych miejscowości, mieszczące się w przedziale 10-17 to: Wyczółki, Szydłówka, Mszanna, Klimy, Stare Łepki, Hadynów i Korczówka-Kolonia (rys. 3).

Na terenie gminy na koniec 2010 roku pracowało 114 osób. Według danych z 2006 roku do pracy poza gminę wyjeżdżało 167 osób, a przyjeżdżało na teren gminy 66 osób. Liczba bezrobotnych na koniec 2010 roku wynosiła 111 osób tj. 6,0% ludności w wieku produkcyjnym.

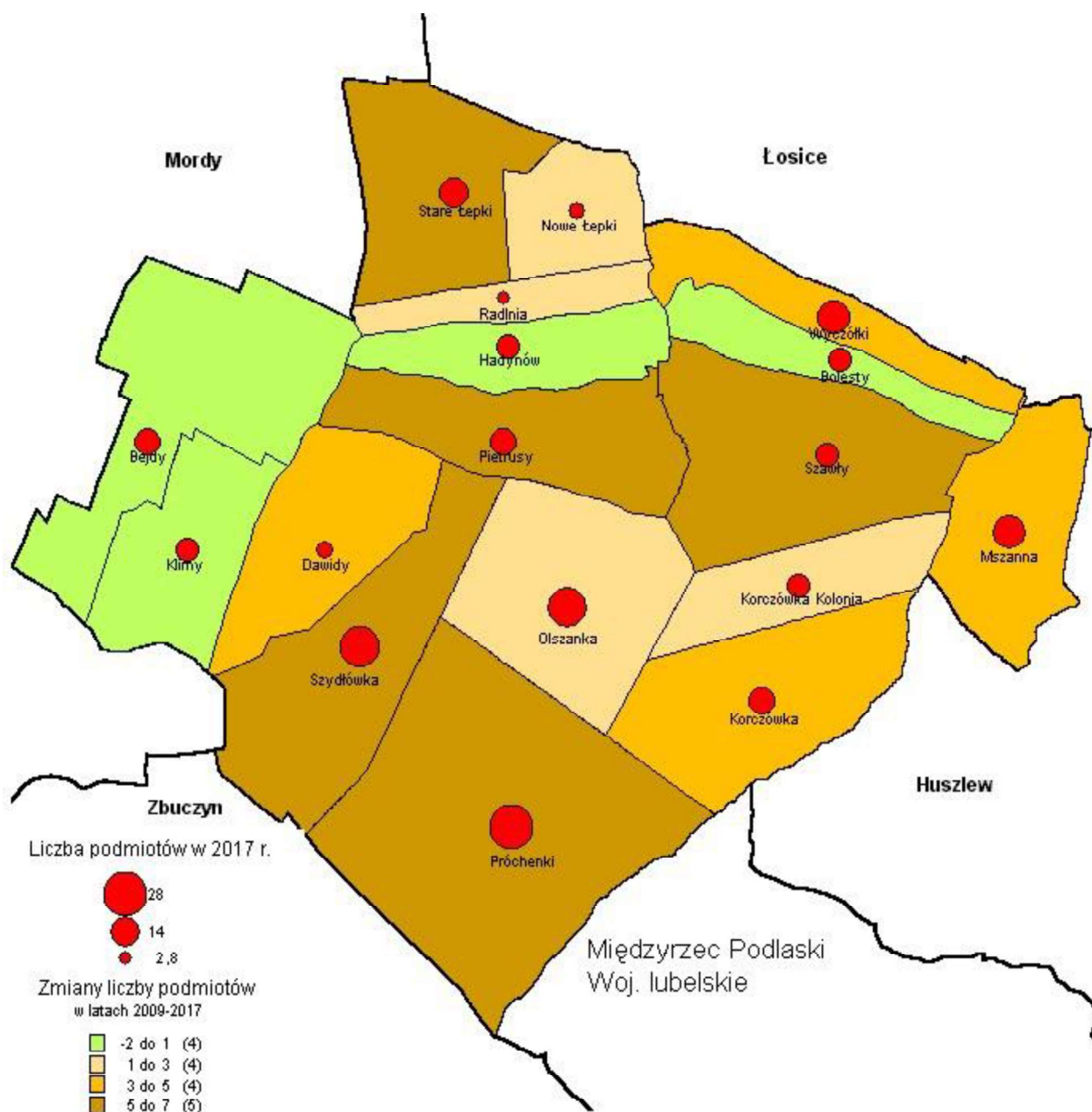
Rys. 3. Podmioty gospodarcze – stan na 31 grudnia 2011 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2010-2017 zwiększyła się liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, wzrosła liczba pracujących (ze 114 do 273) i zmalało rejestrowane bezrobocie (ze 111 do 74 osób). Na koniec 2017 roku liczba zarejestrowanych podmiotów wynosiła 218. Ich liczbę w poszczególnych wsiach w latach 2009, 2011, 2014 i 2017 ilustruje tab. 5.1, a stan na koniec 2017 roku i zmiany w latach 2009-2017 dodatkowo rys. 3.1.

Tabela 5.1. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w okresie 2009-2017.

Jednostka terytorialna	Liczba jednostek gospodarczych				Różnica w latach 2017-2009
	2009	2011	2014	2017	
Bejdy	12	9	9	11	-1
Bolesty	9	8	8	9	0
Dawidy	2	3	5	5	3
Hadynów	12	11	10	10	-2
Klimy	10	12	10	9	-1
Korczówka	8	9	10	12	4
Korczówka Kolonia	9	10	11	10	1
Mszanna	12	14	16	16	4
Nowe Łepki	3	2	5	4	1
Olszanka	22	25	27	23	1
Pietrusy	7	8	12	12	5
Próchenki	23	27	33	28	5
Radlnia	1	1	2	3	2
Stare Łepki	8	11	14	15	7
Szawły	5	8	9	10	5
Szydłówka	18	16	24	24	6
Wyczółki	14	17	16	17	3
Razem	175	191	221	218	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rys. 3.1. Podmioty gospodarcze – stan na 31 grudnia 2017 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Z przedstawionych danych wynika, że w latach 2009-2017 tylko w Hadyńowie liczba podmiotów zmniejszyła się o 2, w Bejdach i Klimach o 1 i w Bolestach pozostała bez zmian, w pozostałych wsiach wystąpił przyrost od 1 do 7.

5.3. Komunikacja zbiorowa

Układ komunikacyjny gminy Olszanka tworzą: droga krajowa nr 19 Lublin-Białystok oraz drogi powiatowe i gminne. W powiązaniach z Warszawą istotną rolę odgrywa przebiegająca poza granicami gminy droga krajowa nr 2, a z Siedlcami - droga wojewódzka nr 698. Mieszkańcy gminy

korzystają głównie z komunikacji autobusowej realizowanej przez PKS Łosice i z samochodów prywatnych.

5.4. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności ocenia się jako dobre. Występuje tu głównie zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. Na koniec 2010 roku było 965 mieszkań. Mieszkania te liczyły 4060 izb zaś ich powierzchnia wynosiła 89,3 tys. m². Na jedno mieszkanie przypadało średnio 4,2 izb, 92,5 m² powierzchni użytkowej, 3,2 osób. Na 1 osobę przypadało 28,9 m² powierzchni użytkowej mieszkań.

Należy zaznaczyć, iż sytuacja mieszkaniowa w gminie systematycznie polepsza się. Corocznie w latach 2005-2010 zasoby mieszkaniowe powiększały się średnio o około 4 mieszkania. Wyposażenie mieszkań w instalacje jest w tym okresie ustabilizowane. W roku 2010 wodociąg posiadało 81,5% mieszkań, łazienkę 61,9% i centralne ogrzewanie 58,3%. Głównym sposobem ogrzewania mieszkań jest ogrzewanie węglowe i drzewne.

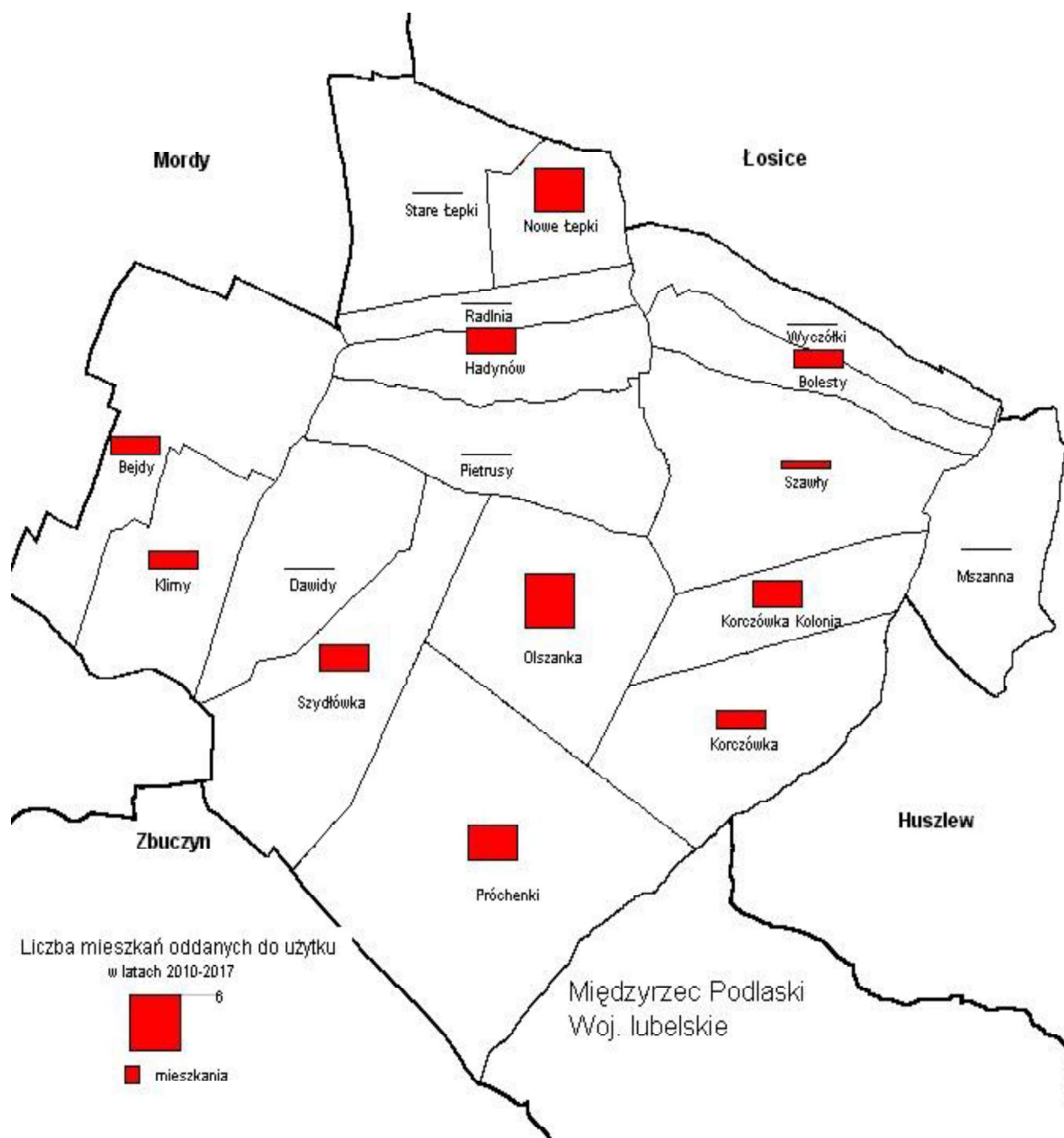
W latach 2010-2017 oddano do użytku 33 nowe mieszkania o 209 izbach i powierzchni użytkowej 5362 m². Średnia powierzchnia nowego mieszkania wynosiła 162 m². W końcu 2017 roku było w gminie 1016 mieszkań o 4376 izbach i powierzchni użytkowej 94909 m². Na 1 mieszkanie przypadało 93,4 m², a na 1 osobę 31,5 m². Wskaźniki wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje osiągnęły na koniec 2017 roku następujący poziom: wodociąg – 83,7%, łazienka – 67,1%, centralne ogrzewanie – 61,8%. Efekty mieszkaniowe w latach 2010-2017 w poszczególnych wsiach ilustrują tab. 5.2. i ryc. 3.2.

Tabela 5.2. Mieszkania, izby i powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w latach 2010-2017.

<i>Jednostka terytorialna</i>	<i>Mieszkania</i>	<i>Izby</i>	<i>Pow. użytkowa (m²)</i>	<i>m²/1 mieszkanie</i>
<i>Bejdy</i>	2	12	313	157
<i>Bolesty</i>	2	13	266	133
<i>Dawidy</i>		15	0	
<i>Hadynów</i>	3		406	135
<i>Klimy</i>	2	12	251	126
<i>Korczówka</i>	2	13	468	234
<i>Korczówka Kolonia</i>	3	21	506	169
<i>Mszanna</i>			0	
<i>Nowe Łepki</i>	5	32	708	142
<i>Olszanka</i>	6	36	876	146
<i>Pietrusy</i>			0	
<i>Próchenki</i>	4	26	734	184
<i>Radlnia</i>			0	
<i>Stare Łepki</i>			0	
<i>Szawły</i>	1	7	161	161
<i>Szydłówka</i>	3	22	673	224
<i>Wyczółki</i>			0	

<i>Razem / średnio</i>	33	209	5362	162
------------------------	----	-----	------	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 3.2. Mieszkania oddane do użytku w gminie Olszanka w latach 2010-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5.5. Handel i usługi

W gminie jest dość dobrze rozwinięta sieć handlowa. W końcu 2011 roku w gminie było zarejestrowanych 40 podmiotów zaliczonych do sekcji handel. W 2017 roku liczba ta nie uległa zmianie. Miejscem zakupów dla mieszkańców gminy są ponadto Łosice, często Siedlce.

5.6. Szkoły i przedszkola

Na terenie gminy Olszanka funkcjonują 4 szkoły podstawowe – dwie prowadzone przez samorząd gminy i dwie – w Próchenkach i Szydłowie – prowadzona przez stowarzyszenie (w nawiasach liczba uczniów w roku 2010): w Olszance (71), Hadynowie (67), Próchenkach (23) i Szydłowie 35) oraz Gimnazjum w Olszance (117). Liczba szkół oraz ich rozmieszczenie odpowiadają potrzebom mieszkańców gminy. Problemem jest bardzo mała liczba uczniów w szkołach w Próchenkach i Szydłowie. Brak jest przedszkola na terenie gminy. Funkcjonują 4 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, do których w 2010 roku uczęszczało 60 dzieci.

W roku szkolnym 2018/2019 w sieci szkół nie nastąpiły żadne zmiany, przy czym w związku z reformą szkół – szkoły podstawowe zostały przekształcone z 6-klasowych w 8klasowe, a gimnazjum funkcjonuje już ostatni rok (zostały w nim tylko klasy III-cie). W 2017 roku (kiedy w szkołach podstawowych były klasy I-VII, a w gimnazjum II-III) liczba uczniów przedstawiała się następująco: w szkołach podstawowych: Olszanka – 62, Hadynów -67, Próchenki – 34, Szydłówka – 49, razem - 212; w gimnazjum w Olszance – 52. Łączna liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjum zmalała z 313 w 2010 roku do 264 w roku 2017.

5.7. Zdrowie i opieka społeczna

W gminie Olszanka funkcjonują jeden niepubliczny zakład opieki zdrowotnej. Ponadto mieszkańcy gminy leczą się w przychodniach i szpitalu w Łosicach. Ze świadczeń pomocy społecznej w 2010 roku skorzystało 94 gospodarstwa domowe, w których zamieszkiwało 362 osoby tj. 11,7% mieszkańców gminy.

W roku 2017 wprowadzono świadczenia z programu rodzina 500 plus. Skorzystało z nich w gminie 251 rodzin na 443 dzieci, a kwota świadczeń wyniosła ponad 2,6 mln zł. Po wprowadzeniu tego programu zmalała liczba świadczeń ze środowiskowej pomocy społecznej, z której w 2017 roku skorzystały 64 gospodarstwa domowe (259 osób).

5.8. Kultura, sport, rekreacja

Na terenie gminy funkcjonuje 1 biblioteka i 2 filie biblioteczne, których księgozbiór liczy 26,3 tys. woluminów. W zakresie sportu w gminie działa jeden klub sportowy, skupiający 30 członków, posiadający boisko wielozadaniowe.

W 2017 roku nadal funkcjonowała jedna biblioteka z dwiema filiami, ale księgozbiór zmalał z 26,3 tys. woluminów w 2010 roku do 23,7 tys. w 2017, liczba czytelników zmniejszyła się w tym czasie z 610 do 511 osób, a liczba wypożyczeń z 16,3 tys. do 7,0 tys. W roku 2016 nie funkcjonował już klub sportowy.

5.9. Bezpieczeństwo ludności

Generalnie życie na terenie gminy jest bezpieczne. Nie występują obiekty, które są szkodliwe dla zdrowia ludzi i środowiska.

6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Zagrożenia dla ludności mogą wynikać z uwarunkowań przyrodniczych oraz społecznych. Do pierwszych zalicza się klęski żywiołowe, np. powodzie, silne wiatry, intensywne opady deszczu i śniegu, do drugich zagrożenia wynikające z funkcjonowania istniejącej infrastruktury (drogi, linie elektroenergetyczne) oraz społecznych zachowań niektórych osób. Za monitoring zagrożeń oraz ich zapobieganie i usuwanie szkód odpowiedzialne są odpowiednie służby, takie jak policja, Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna i inne.

Na terenie gminy Olszanka nie występują zagrożenia spowodowane wysokimi stanami wód w dolinach małych cieków przepływających przez gminę. Coroczne wiosenne powodzie ograniczają się zazwyczaj do zalewania otwartych łąk, pastwisk i innych gruntów nie zabudowanych w dolinach rzecznych. Rzadko dochodzi do zagrożenia zazwyczaj pojedynczych zabudowanych posesji położonych na obrzeżach dolin rzecznych. Rzeki przepływające przez teren gminy Olszanka – ze względu na niewielkie przepływy - nie mają wyznaczonych terenów zagrożenia powodziowego.

Pewne zagrożenie dla mieszkańców wsi Mszanna stwarza intensywny ruch pojazdów na drodze krajowej nr 19 Lublin – Białystok, powodujący hałas, emisję spalin i innych zanieczyszczeń oraz zagrożenie wypadkami.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Podstawowe obiekty usługowe dla ludności, obsługi rolnictwa i inne, koncentrują się głównie na terenie większych miejscowości: Olszanka, Stare Łepki, Szydłówka, Próchenki i Mszanna. W miejscowości gminnej funkcjonuje urząd gminy, ośrodek zdrowia, bank spółdzielczy, magazyny pasz i sklepy z artykułami do produkcji rolnej, sklepy spożywcze i inne.

W kilku wsiach funkcjonują usługi w zakresie skupu i sprzedaży produktów rolnych, zaopatrzenia w środki obrotowe do produkcji, usługi transportowe i budowlane. Usługi w zakresie prac polowych świadczą rolnicy, dla których prowadzona działalność gospodarcza jest zajęciem dodatkowym. Firmy i obiekty stanowiące tak zwane „otoczenie rolnictwa” są jeszcze słabo rozwinięte.

Podstawowe usługi dla ludności są zapewnione na terenie gminy, inne są świadczone w blisko położonym ośrodku powiatowym w Łosicach lub nieco dalej, w byłych ośrodkach wojewódzkich – Siedlcach i Białej Podlaskiej.

W związku z poszerzeniem wymaganego zakresu dokumentacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, na podstawie nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zachodziła potrzeba przeprowadzenia nowych analiz i wniosków, w szczególności w zakresie bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy, w studium należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy w zakresie:

- a) *analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych,*
- b) *prognozy demograficznej,*
- c) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
- d) *bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.*

Głównym celem przeprowadzonej analizy było określenie obszarów przewidzianych do dalszej zabudowy i wskazania terenów, które w pierwszej kolejności powinny zostać przeznaczone na cele inwestycyjne, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z uwzględnieniem zagadnień określonych powyżej w pkt. a) – d). W uchwalonym w roku 2014 Studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka (Uchwała Rady Gminy nr XLII/196/14 z dnia 17 czerwca 2014 r.), wyznaczono na rysunku studium w skali 1:25.000 m.in. zarówno zabudowę istniejącą jak i projektowaną, z uwzględnieniem funkcji tej zabudowy. Na tej podstawie oraz innych ustaleń studium uwarunkowań, dokonano bilansu terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę, z określeniem granic terenów definiowanych jako obszary z wykształconą zwartą strukturą funkcjonalno-przestrzenną, które w pierwszej kolejności mogą być przeznaczone do rozwoju zabudowy oraz obszary niewskazane do zabudowy.

7.1. Analiza ekonomiczna, środowiskowa i społeczna

Uwarunkowania ekonomiczne dalszego rozwoju gminy są determinowane przez aktualny rozwój gospodarczy gminy i perspektywy tego rozwoju. Gmina Olszanka jest gminą typowo rolniczą. Większość mieszkańców nadal pracuje w sektorze rolniczym. Brak jest większych zakładów produkcyjnych, w tym także zakładów przetwórstwa rolniczego. Większość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych świadczy różnego rodzaju usługi (głównie handlowe).

W latach 2010-2017 poziom dochodów budżetowych znacznie się podniósł i wynosił od 7,8 mln zł w 2010 roku do 12,7 mln zł w 2017, to jest średnio około 10,3 milionów rocznie. Zmieniła się także struktura tych dochodów. Nieznacznie zmniejszył się udział dochodów własnych z 26,4 % średnio w latach 2005-2010 do 25,9 w latach 2010-2017, zwiększył się udział dotacji celowych z budżetu państwa odpowiednio z 19,5 % do 29,6% i zmniejszył się udział subwencji ogólnej z 51,9% do 44,6%. W strukturze wydatków budżetowych w omawianych okresach nieznacznie obniżył się udział w dziale oświata (z 39,4% do 38,5%), natomiast w zasadzie na niezmiennym poziomie pozostał udział wydatków inwestycyjnych (odpowiednio 11,2% i 11,3%). Poziom i strukturę wydatków budżetowych w latach 2010-2017 przedstawiono w tab. 7.1. Jak wynika z tej tabeli, w strukturze wydatków majątkowych w latach 2010-2017 zdecydowanie dominowały wydatki w dziale rolnictwo (7,75% ogólnej kwoty wydatków i 68,7% kwoty wydatków inwestycyjnych) oraz transport i łączność, czyli na drogi (odpowiednio 2,36% i 20,9%). Kolejne działy: kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa miały już niewielki udział w ogólnych wydatkach gminy.

Tabela 7.1. Poziom i struktura wydatków budżetowych w latach 2010-2017.

Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej	W latach 2010-2017		Wydatki majątkowe	
	w zł	w %	w zł	w %
Razem	82608307	100,00	9327280	11,29
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	11387324	13,78	6405991	7,75
Dział 600 - Transport i łączność	3019853	3,66	1949478	2,36
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	128121	0,16		
Dział 710 - Działalność usługowa	86180	0,10		
Dział 750 - Administracja publiczna	10916391	13,21	42142	0,05
Dział 751 - Urzędy nac. organów władzy państw., kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	116574	0,14		
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	992480	1,20	269449	0,33
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	1397939	1,69		
Dział 801 - Oświata i wychowanie	31807646	38,50	94787	0,11
Dział 851 - Ochrona zdrowia	304076	0,37	12000	0,01

Dział 852 - Pomoc społeczna	13077002	15,83	4034	0,00
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	375596	0,45		
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1095716	1,33		
Dział 855 - Rodzina	3850223	4,66		
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1968452	2,38		
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1356618	1,64	437936	0,53
Dział 926 - Kultura fizyczna	39885	0,05		

Źródło: BDL GUS; wyliczenie wskaźników własne.

Stan środowiska przyrodniczego gminy Olszanka omówiono w rozdz. 3. Gmina posiada dobre warunki klimatyczne i glebowe do rozwoju rolnictwa. Znaczne powierzchnie użytków zielonych (w dolinie Liwca i Tocznej) sprzyjają także rozwojowi hodowli bydła. Dominują gleby klasy IVa, IVb i V. Gospodarstwa rolne są jednak znacznie rozdrobnione. Najwięcej gospodarstw rolnych na terenie gminy zajmuje się uprawą zboża, ziemniaków i kukurydzy. W hodowli dominuje bydło i trzoda chlewna, ale w ostatnich latach dynamicznie rozwija się hodowla drobiu na skalę przemysłową.

Położenie geograficzne gminy warunkuje również korzystne warunki do lokalizacji instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym instalacji wykorzystujących energię słoneczną np. fotowoltaicznych. Gmina położona jest na obszarze, gdzie usłonecznienie względne w ciągu roku (liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) waha się w granicach 36-38% i należy do największego w Polsce. Natomiast roczna liczba godzin czasu promieniowania słonecznego wynosi 1650. Zestawiając powyższe dane z Raportem IMGW-PIB na temat klimatu Polski za 2021 rok widoczny jest wzrost maksymalnych ilości godzin ze słońcem (od wschodu do zachodu słońca), który zawierał się pomiędzy 33 % a 47%. Roczna suma usłonecznienia w rejonie gminy w 2021 roku zawierała się pomiędzy 1 800 a 2 000 godzin. Uwarunkowania powyższe sprawiają, że teren gminy stanowi bardzo dobre warunki do wykorzystania promieniowania słonecznego.

Stan środowiska przyrodniczego gminy Olszanka jest oceniany jako dobry. Tereny o bardzo wysokich wartościach przyrodniczo-krajobrazowych znajdują się w dolinie Liwca, w granicach południowych fragmentów następujących obrębów: Bejdy, Klimy, Szydłówka i Próchenki. Jest to obszar prawnie chroniony. Mniejsze wartości przyrodnicze posiada dolina Tocznej, gdzie wydobywany jest torf do celów przemysłowych. Lasy występują w formie niewielkich rozproszonych kompleksów. Lokalne walory przyrodnicze posiadają niewielkie zbiorniki wodne i torfowiska, objęte ochroną jako użytki ekologiczne.

Uwarunkowania społeczne, odnoszące się do demografii, warunków mieszkaniowych, bazy usługowej (w tym usług publicznych) omówiono w rozdziale 5. Sytuacja demograficzna gminy, podobnie jak całego kraju, nie jest korzystna. Następuje systematyczny spadek liczby ludności i jednocześnie starzenie się społeczeństwa. Zmniejsza się odsetek osób w wieku produkcyjnym.

Warunki mieszkaniowe mieszkańców gminy można ocenić jako dobre, z tendencją do systematycznego podwyższania standardu mieszkań, chociaż znaczny odsetek starych budynków nie spełnia współczesnych wymogów. Zakres usług podstawowych, w tym usług publicznych (urząd gminy, szkoły, biblioteki, kościoły), jest wystarczający.

7.2. Prognoza demograficzna do roku 2050

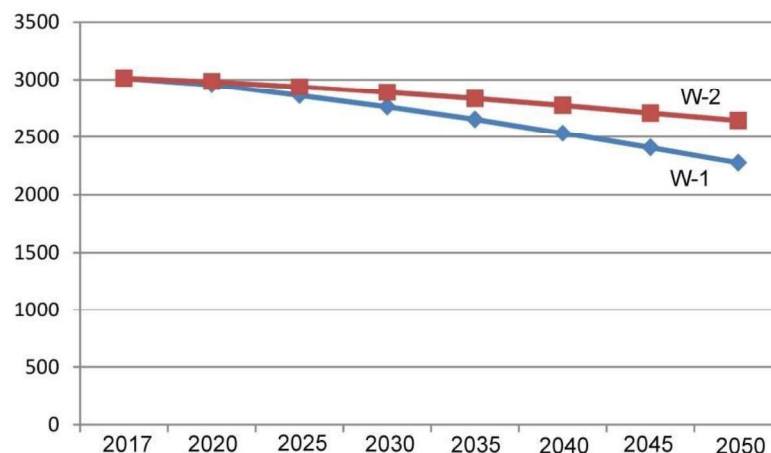
Długookresową prognozę ludności gminy oparto na analizie tendencji w latach 2002-2017 i prognozie ludności GUS dla powiatów do roku 2050. Z prognozy tej wykorzystano dane dla obszarów wiejskich powiatu losickiego w wybranych latach. W gminie Olszanka można wyróżnić dwa okresy o różnym tempie ubytku ludności. W latach 2002-2008 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 7,1%, co oznacza przeciętnie ponad 1,0% rocznie, natomiast w latach 2008-2017 ubytek wynosił tylko 3,0% to jest przeciętnie około 0,33% rocznie. Poprawa sytuacji gospodarczej w kraju i przyrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie to czynniki, które uzasadniają przyjęcie założenia, że w perspektywie ubytek ludności będzie się odbywał w stosunkowo wolnym tempie.

Na podstawie prognozy ludności GUS dla obszarów wiejskich powiatu losickiego wyliczono wskaźniki dynamiki dla lat kończących okresy 5-letnie biorąc za podstawę rok 2017 jako rok wyjściowy. Według prognozy liczba ludności w 2050 roku zmaleje w stosunku do roku 2017 o 24,4% to znaczy około 0,74% średnio rocznie. Posługując się tymi wskaźnikami wyliczono prognozowaną liczbę ludności dla gminy Olszanka biorąc za podstawę dane za rok 2017. Uznając przyjęte wskaźniki ubytku ludności za zbyt wysokie, wyliczono II wariant prognozy, w którym założono, że ubytek ludności będzie następował o połowę wolniej. Uzyskane wyniki ilustruje tab. 7.2. Biorąc pod uwagę faktyczne tempo ubytku ludności gminy w latach 2008-2018 (około 0,33% średnio rocznie) – wariant II prognozy uznaje się za bardziej prawdopodobny.

Tabela 7.2. Prognoza liczby ludności gminy Olszanka na lata 2020-2050. Za 100% przyjęto stan ludności w roku 2017.

Lata	Prognoza GUS w %	Prognoza wariant I	Wskaźniki skorygowane	Prognoza wariant II
2017	100,0	3011	100,0	3011
2020	98,1	2954	99,0	2981
2025	95,0	2860	97,5	2936
2030	91,7	2761	95,9	2888
2035	88,1	2653	94,1	2833
2040	84,1	2532	92,1	2773
2045	79,9	2406	89,9	2707
2050	75,6	2276	87,8	2644

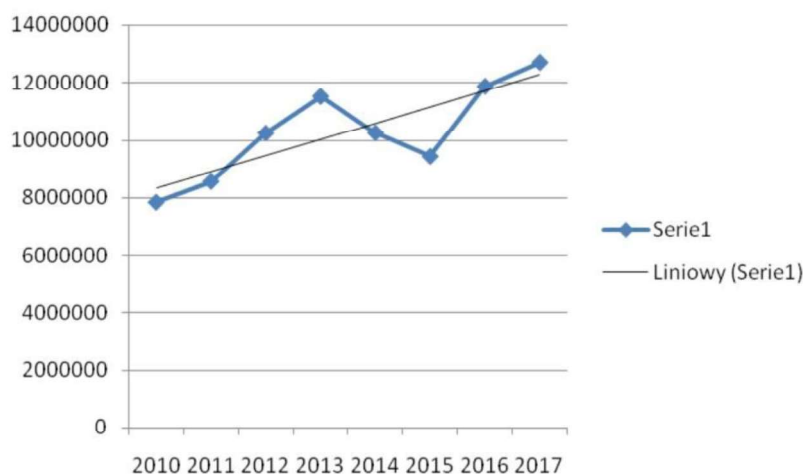
Źródło: wyjściowe dane GUS, wyliczenia własne.

Rys. 7.1. Prognozowane zmiany liczby ludności gminy Olszanka w latach 2017-2050. W-1 – wariant nr 1, W-2 – wariant nr 2. Źródło: na podstawie danych GUS i wyliczeń własnych.

7.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

O możliwościach finansowania przez gminę jej własnych zadań decyduje poziom uzyskiwanych dochodów budżetowych. Poziom i strukturę dochodów i wydatków budżetowych uzyskiwanych w latach 2005-2010 i w latach 2010-2017 scharakteryzowano w rozdziale 17. Z charakterystyki tej wynika, że dochody budżetowe gminy opierają się głównie na subwencji i dotacjach. Dochody własne stanowiły 26,4 % średnio w latach 2005-2010 i 25,9 % w latach 2010-2017. W liczbach bezwzględnych poziom dochodów ogółem wynosił od 7,8 mln zł w roku 2010 do 12,7 mln zł w roku 2017, co przedstawia wykres.

Rys. 7.2. Dochody budżetowe gminy Olszanka w latach 2010-2017. Źródło: na podstawie danych BDL GUS.

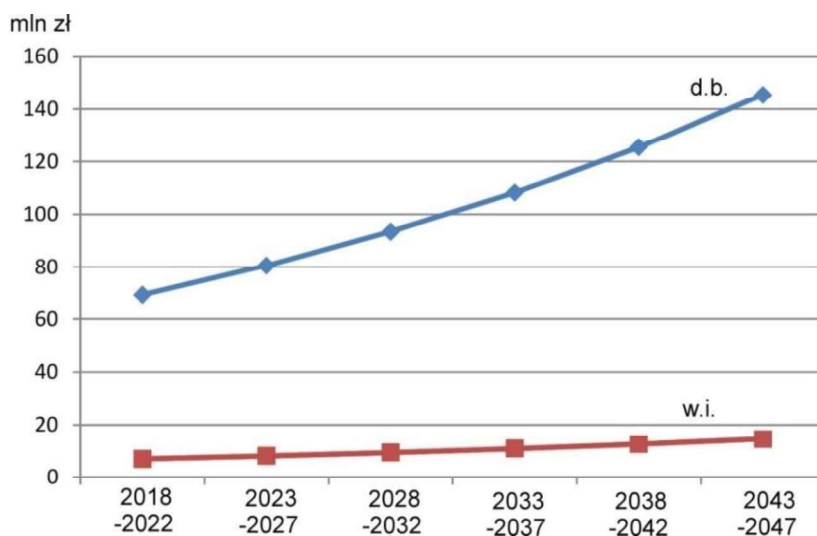
W tym okresie tempo przyrostu dochodów ogółem było stosunkowo wysokie. Wynosiło około 0,48 mln zł średnio rocznie (według linii trendu), co w odniesieniu do przeciętnej rocznej kwoty dochodów w tym okresie, wynoszącej 10,3 mln zł daje 4,7%. Oczywiście, takiego tempa dochodów nie da się utrzymać w długim okresie. Dlatego do szacunku dochodów możliwych do uzyskania przez gminę w okresie 30 najbliższych lat to jest w latach 2018-2047 (licząc za wyjściowy rok 2017), przyjęto średnio roczne tempo w tym okresie wynoszące 3,0%. Jest to, jak się wydaje, optymalne tempo wzrostu PKB w kraju. Przy takim założeniu dochody budżetowe gminy wzrosłyby z 12,7 mln zł w roku 2017 do 30,8 mln w roku 2047, zaś w sumie w latach 2018-2047 zamknęłyby się kwotą 622 mln zł⁷.

Wydatki inwestycyjne stanowiły w gminie 11,2% wydatków ogółem średnio w latach 2005-2010 i 11,3% średnio w latach 2010-2017. Do szacunku możliwości finansowania przez gminę własnych zadań inwestycyjnych w długim horyzoncie czasowym przyjmuje się udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w wysokości 10%. Przy wykorzystaniu wskaźnika 10% i zakładając, że w długim okresie wydatki budżetowe muszą być równe dochodom, wyliczono kwotę wydatków inwestycyjnych możliwych do poniesienia przez gminę w latach 2018-2047, która wynosi 62,2 mln zł. Oszacowane według powyższych założeń kwoty dochodów budżetowych ogółem i wydatków inwestycyjnych w kolejnych 5-leciach w okresie 2018-2047 ilustruje tab. 7.3. i rys. 7.2.

Tabela 7.3. Szacunkowy poziom dochodów budżetowych i wydatków inwestycyjnych gminy w latach 2018-2047 (w milionach złotych).

<i>Lata</i>	<i>Dochody budżetowe</i>	<i>Wydatki inwestycyjne</i>
2018-2022	69,4	6,94
2023-2027	80,5	8,05
2028-2032	93,3	9,33
2033-2037	108,2	10,82
2038-2042	125,4	12,54
2043-2047	145,4	14,54
<i>Razem</i>	622,2	62,22

⁷ Analizowano także Wieloletnią Prognozę Finansową (WPF) na lata 2018-2030 przyjętą uchwałą Nr III/20/2018 Rady Gminy Olszanka z dnia 28 grudnia 2018 roku. W prognozie tej przyjęto w zasadzie niezmienny poziom dochodów ogółem na poszczególne lata w wysokości około 12 mln zł. W prognozie tej w zasadzie nie przewiduje się znaczących zadań inwestycyjnych. Uznano, że jest to prognoza zbyt pesymistyczna i szacunek oparto na własnych założeniach.

Rys. 7.3. Prognozowany poziom dochodów budżetowych (krzywa d.b.) i wydatków inwestycyjnych (krzywa w.i.) gminy Olszanka w latach 2018-2047.

7.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę i chłonność terenu

7.4.1. Aktualny stan zagospodarowania terenów wg sposobu ich użytkowania (wg danych GUS)

Na podstawie art. 10 ust. 5 pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w oparciu o przeprowadzone analizy ekonomiczne, środowiskowe, społeczne, prognozy demograficzne oraz możliwości finansowe gminy, oszacowano przybliżone zapotrzebowanie na nową zabudowę. Za stan wyjściowy uznano aktualny stan zagospodarowania terenów wg sposobu ich użytkowania (wg danych GUS, BDL na 31.12.2014 r.), przedstawiony poniżej w tab. 7.4.1. W dalszej analizie uwzględniono planowane kierunki rozwoju gminy, określone w podstawowych dokumentach planistycznych: miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy

Olszanka (Uchwała Rady Gminy Nr IX/43/2003 z 23.10.2003 r.) oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Uchwała Rady Gminy Nr XLII/196/14 z 17.06.2014 r.).

Tabela 7.4.1. Bilans terenów gminy Olszanka wg sposobu użytkowania, źródło: dane GUS, BDL. Stan na 31.12.2014 r.

Sposób użytkowania	Powierzchnia w ha	Udział % w powierzchni gminy
Użytki rolne razem	7357	84,0
użytki rolne - grunty orne	5550	63,3
użytki rolne - sady	35	0,4
użytki rolne - łąki trwałe	948	10,8
użytki rolne - pastwiska trwałe	520	5,9
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	272	3,1
użytki rolne - grunty pod stawami	9	0,1
użytki rolne - grunty pod rowami	23	0,3

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	1134	12,9
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	1115	12,7
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	19	0,2
Grunty pod wodami razem	15	0,2
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	13	0,1
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	2	<0,1
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	222	2,5
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	12	0,1
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	4	<0,1
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	206	2,3
Użytki ekologiczne	9	0,1
Nieużytki	26	0,3
Powierzchnia gminy ogółem	8763	100,0

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne zajmujące 7357 ha (84,0% powierzchni gminy), z czego zdecydowana większość (5550 ha) przypada na grunty orne i użytki zielone (1468 ha; 16,7%). Rolne grunty zabudowane (w większości zabudowa zagrodowa) zajmują 272 ha (3,1% powierzchni gminy). Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 222 ha, z czego 206 ha zajmują drogi. Zatem tereny zajęte pod inną zabudowę niż rolnicza są niewielkie – zajmują zaledwie 16 ha. Powierzchnia zabudowy mieszkalnej wg danych GUS w roku 2014 zajmowała łącznie 288 ha, z czego na zabudowę zagrodową przypadało 272 ha, a na inne grunty zabudowane i zurbanizowane (bez powierzchni dróg) – tylko 16 ha. Łącznie stanowiło to 3,3% powierzchni gminy.

Na podstawie wstępnej analizy struktury użytkowania gruntów w gminie Olszanka można przyjąć, że istnieją duże możliwości powstawania nowej zabudowy rolniczej jak i poza rolniczej. Na ten cel należy przeznaczać – w miarę potrzeb – grunty słabych klas bonitacyjnych, V i VI.

7.4.2. Stan zagospodarowania terenów wg ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka

W celu określenia aktualnego stanu zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, w szczególności terenów zabudowanych i przewidywanych do zabudowy, zgodnie z rysunkiem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka w skali 1:25.000, uchwalonego w roku 2014, dokonano pomiaru powierzchni terenów zabudowanych mieszkalnych w poszczególnych obrębach z podziałem na funkcje. W studium uwarunkowań wyróżniono następujące rodzaje zabudowy mieszkalnej i usługowej:

MN – zabudowa jednorodzinna,

RM – zabudowa zagrodowa (z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej i usługowej)

U – zabudowa usługowa,

UO – zabudowa usług oświaty,

UK – zabudowa usług sakralnych,

US – zabudowa usług sportowych,

UZ – zabudowa usług ochrony zdrowia.

Powierzchnie terenów zabudowanych wyróżnionych rodzajów w poszczególnych obrębach zestawiono w tab. 7.4.2.

Tabela 7.4.2. Powierzchnia terenów zainwestowanych (zabudowa mieszkalna i usługowa) w poszczególnych obrębach, zgodnie z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Oznaczenia terenów – jak powyżej.

Nazwa wsi	Pow. obrębu w ha	Rodzaj zabudowy i powierzchnia w ha							Razem pow. zabud.
		RM	MN	U	UO	UK	US	UZ	
Bejdy	783	28,66				0,78	0,48		29,92
Bolesty	247	16,39		0,89					17,28
Dawidy	482	20,53		1,96					22,49
Hadynów	315	16,6			0,67	0,81			18,08
Klimy	419	21,66		0,31					21,97
Korcówka	603	29,58		0,87		0,08			30,53
Korcówka Kol.	323	16,75							16,75
Mszanna	446	20,7							20,7
Nowe Łepki	256	10,14		0,33					10,47
Olszanka	636	45,76	0,84	0,77	1,01		1,17	0,47	50,02
Pietrusy	523	15,15			0,32		0,48		15,95
Próchenki	1297	49,21	2,86	0,93	0,37	0,35			53,72
Radlnia	182	6,48							6,48
Stare Łepki	512	25,88		1,51					27,39
Szawły	749	19,47							19,47
Szydłówka	675	38,41		0,7	0,8				39,91
Wyczółki	303	18,65							18,65
Razem	8751	400,02	3,7	8,27	3,17	2,02	2,13	0,47	419,78
Udział %	100,0	4,6	0,04	0,1	0,04	0,02	0,02	0,01	4,8

Największą powierzchnię zajmowała zabudowa zagrodowa (z domieszką zabudowy jednorodzinnej) zajmując łącznie 400 ha, co stanowiło 4,6% powierzchni gminy. Pozostałe typy zabudowy zajmowały od kilkudziesięciu arów do 8,27 ha (zabudowa usługowa). Łączna powierzchnia wyróżnionych typów zabudowy wynosiła 419,78 ha (4,8% powierzchni gminy).

Największą powierzchnię zabudowa mieszkalna i usługowa zajmowała na gruntach wsi Próchenki (53,72 ha) i Olszanka (50,02 ha), a najmniejszą w Radlni (6,48 ha) - tab. 7.4.2.

Określono także wielkość powierzchni innych typów zabudowy wyznaczonych na rysunku studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Były to:

RP – tereny zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej,

P – tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów,

WZ – ujęcia wody, ZC – czynne cmentarze.

Tabela 7.4.3. Powierzchnia innych terenów zainwestowanych (zabudowa nie mieszkalna i nie usługowa) w poszczególnych obrębach, zgodnie z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

Nazwa wsi	Pow. obrębu w ha	Rodzaj zabudowy i powierzchnia w ha				Razem pow. w ha	Udział w pow. obrębu %
		RP	ZC	WZ	P		
Bejdy	783		0,46			0,46	<0,1
Bolesty	247	10,39				10,39	4,2
Dawidy	482	3,71				3,71	0,8
Hadynów	315		1,38			1,38	0,4
Klimy	419				0,89	0,89	<0,1
Korczówka	603	4,03				4,03	0,7
Korczówka Kolonia	323	4,38			4,82	9,20	2,8
Mszanna	446	6,06	0,68			6,74	1,5
Nowe Łepki	256			0,42		0,42	0,2
Olszanka	636	1,58		0,35		1,93	0,3
Pietrusy	523	15,2				15,2	2,9
Próchenki	1297	0,43	1,48	0,68		2,59	0,2
Radlnia	182					0	0
Stare Łepki	512	5,33				5,33	1,0
Szawły	749					0	0
Szydłówka	675	3,24				3,24	0,5
Wyczółki	303					0	0
Razem	8751	54,35	4,00	1,45	5,71	65,51	-
Udział %	100,0	0,6	<0,1	<0,1	<0,1	0,7	-

Tzw. inne tereny zabudowane wyznaczone w Studium uwarunkowań gminy Olszanka (bez zabudowy mieszkalnej) zajmowały 65,51 ha, co stanowiło tylko 0,7% powierzchni gminy. Zdecydowaną większość (54,35 ha) stanowiły tereny zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej (głównie kurniki do hodowli drobiu). W 4 miejscowościach znajdują się cmentarze (ZC), w trzech ujęcia wody (WZ), a w dwóch tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów (P).

W analizie uwzględniono także tereny powierzchniowej eksploatacji kopalni (kruszywa i torfu), oznaczone na rysunku studium uwarunkowań następującymi symbolami: PE-Z – tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa, PE-W – tereny powierzchniowej eksploatacji torfu.

Tabela 7.4.4. Powierzchnia innych terenów zainwestowanych (powierzchniowa eksploatacja kopalin) w poszczególnych obrębach, zgodnie z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Oznaczenia terenów – jak powyżej.

Nazwa wsi	Pow. obrębu w ha	Rodzaj kopaliny i powierzchnia w ha		Razem pow. w ha	Udział w pow. obrębu (%)
		PE-Z	PE-W		
Bejdy	783	0,29		0,29	<0,1
Bolesty	247			0	0
Dawidy	482			0	0
Hadyków	315		9,13	9,13	2,9
Klimy	419			0	0
Korzówka	603			0	0
Korzówka Kolonia	323			0	0
Mszanna	446			0	0
Nowe Łepki	256	0,48		0,48	0,2
Olszanka	636		29,98	29,98	4,7
Pietrusy	523		3,73	3,73	<0,1
Próchenki	1297	3,43		3,43	0,3
Radlnia	182			0	0
Stare Łepki	512			0	0
Szawły	749	0,57	38,68	39,25	5,2
Szydłówka	675			0	0
Wyczółki	303	0,30		0,30	0,1
Razem	8751	5,07	81,52	86,59	-
Udział %	100,0	<0,1	0,9	1,0	-

Tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa (PE-Z) występowały w 5 obrębach i zajmowały łącznie 5,07 ha. Były to niewielkie obiekty, w większości nie eksploatowane. Większą powierzchnię zajmują odkrywkowe kopalnie torfu (PE-Z - 81,52 ha) położone w dolinie Tocznej w granicach wsi: Hadyków, Olszanka, Pietrusy i Szawły. Łączna powierzchnia terenów powierzchniowej eksploatacji kopalin zajmuje 86,59 ha (1,0% powierzchni gminy).

7.4.3. Tereny przewidziane do zabudowy i innych sposobów zagospodarowania wg ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka

Na rysunku Studium uwarunkowań oznaczono także projektowane rodzaje zabudowy, oznaczone niżej podanymi symbolami:

RMI – zabudowa zagrodowa,

MNI – zabudowa jednorodzinna,

UI – zabudowa usługowa,

MLI – zabudowa letniskowa,

UTI – zabudowa usług turystycznych.

Z wyróżnionych kategorii projektowanej zabudowy mieszkalnej i usługowej największą powierzchnię zajmowała zabudowa zagrodowa (315,27 ha, 3,6% powierzchni gminy). Największe powierzchnie do ewentualnej zabudowy wyznaczono w dokumentacji studium uwarunkowań w Szydłowie (51,13 ha), Próchenkach (46,46 ha) oraz Korzówce Kolonii (46,14 ha). Wynika to

głównie z aktualnej struktury zabudowy tych wsi. W szczególności w Szydłowie i Korczówce Kolonii zabudowa jest mocno rozproszona, a pomiędzy istniejącą zabudową są znaczne przestrzenie, które mogą być wykorzystane jako tereny budowlane.

Znacznie mniejszą powierzchnię zajmuje planowana zabudowa jednorodzinna (MN1 – 9,53 ha), wyznaczona głównie w Olszance. Pozostałe rodzaje zabudowy (usługowa, letniskowa i usług turystycznych zajmują po około 3-4 ha (tab. 7.4.5).

Tabela 7.4.5. Powierzchnia terenów przewidywanych do zabudowy (zabudowa mieszkalna i usługowa) w poszczególnych obrębach, zgodnie z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Oznaczenia projektowanych terenów zabudowy – jak powyżej.

Nazwa wsi	Pow. obrębu w ha	Rodzaj zabudowy i powierzchnia w ha					Razem pow. do zabudowy	Udział w pow. obrębu %
		RMI	MNI	UI	MLI	UTI		
Bejdy	783	5,03					5,03	0,6
Bolesty	247	16,84					16,84	6,8
Dawidy	482	19,13					19,13	4,0
Hadynów	315	7,04	2,68				9,72	3,1
Klimy	419	8,41			2,78		8,41	2,0
Korczówka	603	1,86					1,86	0,3
Korczówka Kolonia	323	46,14					46,14	14,3
Mszanna	446	5,37					5,37	1,2
Nowe Łepki	256	13,75					13,75	5,4
Olszanka	636	18,97	5,86	0,55			25,38	4,0
Pietrusy	523	13,95					13,95	2,7
Próchenki	1297	46,46	0,99	1,27			48,72	3,8
Radlnia	182	13,86					13,86	7,6
Stare Łepki	512	9,99					9,99	1,9
Szawły	749	3,82					3,82	0,5
Szydłówka	675	51,13		1,8			52,93	7,8
Wyczółki	303	33,52				3,97	37,49	12,4
Razem	8751	315,27	9,53	3,62	2,78	3,97	332,39	3,8
Udział %	100,0	3,6	0,1	0,04	0,02	0,04	3,8	

W analizie uwzględniono także tereny projektowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej oraz tereny projektowanej powierzchniowej eksploatacji kruszywa (tab. 7.4.6). Tereny planowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej wyznaczono w studium uwarunkowań w trzech wsiach na łącznej powierzchni 12,63 ha, a tereny projektowanej powierzchniowej eksploatacji kruszywa w 6 obrębach na powierzchni 20,84 ha.

Tabela 7.4.6. Powierzchnia terenów projektowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej (RPI) oraz terenów projektowanej powierzchniowej eksploatacji kruszywa (PE-ZI) w poszczególnych obrębach, zgodnie z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

Nazwa wsi	Pow. obrębu w ha	RPI	PE-ZI
Bolesty	247		
Dawidy	482		
Hadynów	315		
Klimy	419		1,51
Korczówka	603	2,41	0,54
Korczówka Kolonia	323		
Mszanna	446	8,77	7,06
Nowe Łepki	256		
Olszanka	636		
Pietrusy	523		0,93
Próchenki	1297		7,70
Radlnia	182		
Stare Łepki	512		
Szawły	749		
Szydłówka	675		3,10
Wyczółki	303	1,45	
Razem	8751	12,63	20,84
Udział %	100,0	0,1	0,2

7.4.4. Wyznaczanie terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Zgodnie z art. 10, ust. 5 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

(Dz. U. z 2017 r. poz. 1017), na etapie sporządzania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, należy określić granice i powierzchnie terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Za takie tereny uznaje się grunty mające bezpośredni lub pośredni dostęp do drogi publicznej, tereny uzbrojone w podstawowe media techniczne (energia elektryczna, wodociąg, ewentualnie gazociąg i kanalizacja), częściowo lub w pełni zabudowane. Niewielkie kompleksy zabudowy zagrodowej lub jednorodzinnej liczące mniej niż 5 zabudowanych posesji, są traktowane jako tzw. zabudowa rozproszona lub kolonijna, nie wchodząca w granice terenów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Granice terenów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oznaczono na rysunku studium uwarunkowań (Załącznik Nr 3) w skali 1:25.000 oraz obliczono ich powierzchnię wykorzystując do tego celu mapy ewidencyjne gruntów i budynków w skali 1:5.000. W granicach tych terenów znalazły się obszary zwartej zabudowy oraz grunty nie zabudowane tworzące luki między istniejącą zabudową lub na obrzeżach zabudowy istniejącej, oznaczone na rysunku studium uchwalonym w roku 2014 jako zabudowa projektowana:

*RM1 – zabudowa zagrodowa,
 MN1 – zabudowa jednorodzinna,
 U1 – zabudowa usługowa,
 ML1 – zabudowa letniskowa,
 UT1 – zabudowa usług turystycznych.*

Powierzchnię terenów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w poszczególnych obrębach podano w tab. 7.4.7. Łącznie zajmuje ona 737 ha, co stanowi 8,4% powierzchni gminy. W granicach tych terenów znajduje się większość gruntów zabudowanych wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka z roku

2003 oraz większość gruntów przewidywanych w tym planie do zabudowy. Poniżej w rozdz. 7.4.5. określono także powierzchnię i liczbę posesji terenów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, ale położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Tabela 7.4.7. Powierzchnia obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach poszczególnych jednostkach osadniczych. Źródło: wyliczenia własne.

<i>Nazwa obrębu</i>	<i>Powierzchnia obrębu (w ha)</i>	<i>Powierzchnia obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach miejscowości (w ha)</i>
<i>Bejdy</i>	<i>783</i>	<i>32,52</i>
<i>Bolesty</i>	<i>247</i>	<i>32,76</i>
<i>Dawidy</i>	<i>482</i>	<i>25,11</i>
<i>Hadynów</i>	<i>315</i>	<i>28,81</i>
<i>Klimy</i>	<i>419</i>	<i>28,14</i>
<i>Korzówka</i>	<i>603</i>	<i>31,56</i>
<i>Korzówka Kolonia</i>	<i>323</i>	<i>44,86</i>
<i>Mszanna</i>	<i>446</i>	<i>27,48</i>
<i>Nowe Łepki</i>	<i>256</i>	<i>28,94</i>
<i>Olszanka</i>	<i>636</i>	<i>79,15</i>
<i>Pietrusy</i>	<i>523</i>	<i>31,72</i>
<i>Próchenki</i>	<i>1297</i>	<i>121,80</i>
<i>Radlnia</i>	<i>182</i>	<i>18,66</i>
<i>Stare Łepki</i>	<i>512</i>	<i>37,07</i>
<i>Szawły</i>	<i>749</i>	<i>20,63</i>
<i>Szydłówka</i>	<i>675</i>	<i>95,50</i>
<i>Wyczółki</i>	<i>303</i>	<i>52,29</i>
<i>Razem</i>	<i>8751</i>	<i>737,00</i>

7.4.5. Tereny przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka został uchwalony 23.10.2003 r. (Uchwała Rady Gminy Nr IX/43/2003). Plan ten obejmuje obszar gminy w granicach administracyjnych. Na rysunku planu wyznaczono tereny należące do różnych kategorii i różnych sposobów zagospodarowania, w tym tereny zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej, usługowej i innej, drogi, elementy infrastruktury technicznej, obiekty objęte ochroną i inne. Studium uwarunkowań uchwalone w roku 2014 (Uchwała Rady Gminy Nr XLII/196/14) uwzględnia większość ustaleń planu miejscowego, szczególnie w zakresie planowanej zabudowy, z uwzględnieniem aktualnych (na rok 2014) potrzeb inwestycyjnych mieszkańców gminy i innych inwestorów, wyrażonych we wnioskach złożonych do zmiany studium. Wprowadzone do dokumentacji studium uwarunkowań zmiany, polegały głównie na poszerzeniu terenów przewidywanych do zabudowy, w stosunku do ustaleń planu miejscowego. W związku z tym, że zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073), zachodzi potrzeba wyznaczenia obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz określenia chłonności tych terenów w zakresie nowej zabudowy (głównie mieszkalnej), przeprowadzono analizę ustaleń planu miejscowego z uwzględnieniem terenów zabudowy mieszkalnej położonych poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. W warunkach typowo rolniczej gminy Olszanka, tereny takie obejmowały niemal wyłącznie zabudowane posesje zabudowy zagrodowej, znajdujące się zazwyczaj w odległości kilkuset metrów od zabudowy zwartej (o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej) poszczególnych wsi. Najczęściej były to pojedyncze zabudowane posesje, czasami grupy posesji liczące 2-3 gospodarstwa. Sporadycznie w planie miejscowym wyznaczono teren do zabudowy zagrodowej, a do roku 2014 nie zabudowany. Obliczono liczbę takich posesji (w większości zabudowanych i nielicznych nie zabudowanych) oraz ich powierzchnię, a wyniki zestawiono w tab. 7.4.8.

Tabela 7.4.8. Tereny zabudowy mieszkalnej zagrodowej (MR) i letniskowej (UTL) wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego z roku 2003, położone poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

L.p.	Nazwa obrębu	Pow. obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ha)	Zabudowa położona poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – wg ustaleń mpzp				Razem powierzchnia ha
			Zabudowa zagrodowa (MR)		Zabudowa letniskowa (UTL)		
			(ha)	Liczba posesji	(ha)	Liczba posesji	
1	Bejdy	32,52	6,71	15			39,23
2	Bolesty	32,76	3,79	4			36,55
3	Dawidy	25,11	8,05	20			33,16
4	Hadyńów	28,81					28,81
5	Klimy	28,14	3,47	7			31,61
6	Korcówka	31,56					31,56
7	Korcówka Kol.	44,86	1,18	3			46,04
8	Mszanna	27,48					27,48

9	Nowe Łepki	28,94					28,94
10	Olszanka	79,15					79,15
11	Pietrusy	31,72	3,24	7			34,96
12	Próchenki	121,80					121,80
13	Radlnia	18,66					18,66
14	Stare Łepki	37,07					37,07
15	Szawły	20,63	2,30	2	4,10	20	27,03
16	Szydłówka	95,50					95,5
17	Wyczółki	52,28	1,05	1			53,33
	Razem	736,99	29,79	59	4,10	20	770,9

Występowanie zabudowy mieszkalnej zagrodowej oznaczonej na rysunku planu miejscowego symbolem MR, stwierdzono w 8 miejscowościach. W poszczególnych wsiach występowało od 1 do 20 posesji (razem 59). Zajmowały one od 1,05 do 8,05 ha, a ich łączna powierzchnia zajmowała 29,79 ha. Stanowiło to 4,0% powierzchni zabudowy w granicach terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Pomimo położenia tych posesji poza obrębem obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, na podstawie ustaleń planu miejscowego należy je traktować jako tereny w większości zabudowane (lub przewidywane do zabudowy, o ile do roku 2019 nie zostały zabudowane).

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wyznaczono także jeden teren przeznaczony do zabudowy lotniskowej (UTL) o powierzchni 4,1 ha w miejscowości Szawły, położony poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Na tych gruntach można wyznaczyć 20 działek przewidywanych do zabudowy lotniskowej. Dotychczas teren ten nie został zabudowany.

Łączna powierzchnia terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz położonych poza ich granicami, ale wyznaczonych w planie miejscowym (zabudowanych lub przewidywanych do zabudowy) wynosiła 770,9 ha. Stanowi to 8,8% powierzchni gminy.

7.4.6. Obliczanie chłonności obszarów niezabudowanych, w granicach terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Granice obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w ramach poszczególnych jednostek osadniczych (wsi), oznaczono na rysunku Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (załącznik nr 3 do uchwały Rady Gminy Olszanka). Na mapach ewidencji gruntów i budynków w skali 1:5000 obliczono powierzchnię tych obszarów oraz powierzchnię działek zabudowanych i powierzchnię działek przewidywanych do zabudowy. Jednocześnie określono liczbę potencjalnych działek budowlanych na fragmentach dotychczas nie zabudowanych. Średnia szerokość frontu działki zabudowanej w typowej zabudowie zagrodowej wynosiła 35 m (pomiar własny na mapach ewidencji gruntów i budynków), a minimalna szerokość działki w zabudowie jednorodzinnej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego z roku 2003 (Uchwała Rady Gminy Nr IX/43/2003) została określona na 18 m (dla zabudowy zagrodowej nie określono tego parametru). W związku z tym przyjęto, że działki nie zabudowane o szerokości mniejszej niż 18 m, położone pomiędzy działkami zabudowanymi, nie będą traktowane jako działki potencjalnie kwalifikujące się do zabudowy. W przypadku większej liczby działek nie zabudowanych tworzących jedną płaszczyznę, najczęściej o zróżnicowanej szerokości, potencjalną liczbę działek budowlanych określano jako iloraz średniej szerokości działki zabudowanej (30-35 m) i rzeczywistej szerokości przestrzeni nie zabudowanej.

Wyniki pomiarów powierzchni zabudowanej oraz powierzchni i liczby działek kwalifikujących się do zabudowy, zestawiono w tab. 7.4.9. Łączna powierzchnia obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w ramach 17 jednostek osadniczych wynosiła 737,0 ha, co stanowiło 8,4% powierzchni gminy. W granicach tych terenów grunty zabudowane zajmowały 411,5 ha (4,7%). W większości była to zabudowa zagrodowa, na mniejszych fragmentach występowała zabudowa usługowa i jednorodzinna.

Grunty nie zabudowane w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zajmowały 331,5 ha (3,8% powierzchni gminy). Stosując wyżej podane kryteria ustalono, że na tych gruntach można wyznaczyć około 915 działek budowlanych. Średnia powierzchnia działki budowlanej będzie wynosić 0,36 ha, co pokrywa się ze średnią wielkością działki w istniejącej zabudowie zagrodowej w gminie Olszanka w drugiej dekadzie XXI wieku.

Tabela 7.4.9. Obliczanie chłonności obszarów niezainwestowanych w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w poszczególnych jednostkach osadniczych. Źródło: opracowanie własne.

Nazwa obrębu (jednostki osadniczej)	Powierzchnia obrębu ha	pow. obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach miejscowości (w ha)	Pow. obszaru aktualnie zabudowanego w granicach zwartych struktur (w ha)	Pow. obszaru niezainwestowanego w granicach zwartych struktur (w ha)	Szacunkowa liczba działek, mogących powstać na terenach nie zabudowanych o funkcji zagrodowej i jednorodzinnej	Szacunkowa chłonność terenów (pow. mieszkań w m ²)
Bejdy	783	32,52	21,72	10,80	24	4080
Bolesty	247	32,76	16,58	16,18	43	7310
Dawidy	482	25,11	11,58	13,53	38	6460
Hadynów	315	28,81	19,82	8,99	27	4590
Klimy	419	28,14	19,01	9,13	26	4420
Korczówka	603	31,56	28,35	3,21	9	1530
Korczówka Kol.	323	44,86	10,11	34,75	95	16150
Mszanna	446	27,48	18,78	8,70	26	4420
Nowe Łepki	256	28,94	14,31	14,63	43	7310
Olszanka	636	79,15	46,24	32,91	94	15980
Pietrusy	523	31,72	15,55	16,17	45	7650
Próchenki	1297	121,80	67,59	54,21	150	25500
Radlnia	182	18,66	4,98	13,68	36	6120
Stare Łepki	512	37,07	23,73	13,34	38	6460
Szawły	749	20,63	18,49	2,14	6	1020
Szydłówka	675	95,50	42,45	53,05	152	25840
Wyczółki	303	52,29	26,18	26,10	63	10710
Razem	8751	737,00	405,50	331,50	915	155550

W tabeli 7.4.9. w ostatniej kolumnie podano szacunkową chłonność obszarów w granicach terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w poszczególnych jednostkach osadniczych. Przyjęto założenie, że wszystkie dostępne działki będą zabudowane

zabudową mieszkalną (zagrodową lub jednorodziną), a średnia powierzchnia jednego mieszkania będzie wynosić 170 m². Przy takich założeniach będzie możliwe zbudowanie 915 budynków mieszkalnych o całkowitej powierzchni 155.550 m². W praktyce, około 10% powierzchni gruntów przewidywanych do zabudowy, zostanie przeznaczona na inne cele budowlane, głównie usługowe, zatem można przyjąć, że szacunkowa powierzchnia mieszkań w zabudowie mieszkalnej w granicach terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, może wynosić maksymalnie około 140.000 m².

7.4.7. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań do roku 2050.

Na potrzeby wyznaczenia zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową (zagrodową i jednorodziną) do roku 2050 przyjęto następujące założenia:

- * prognozowana liczba osób gminy Olszanka w perspektywie do 30 lat:
- wariant I (pesymistyczny) - ok. 2280 os.,
- wariant II (optymistyczny) - ok. 2640 os.,
- * przewidywana powierzchnia użytkowa jednego mieszkania - ok. 170 m².
- * przewidywana powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę - ok. 45 m².

W związku z tym, że liczba ludności w ostatnich dekadach zmniejsza się i prawdopodobnie ten trend zostanie utrzymany, przyrost nowej zabudowy mieszkalnej będzie wynikał głównie z potrzeby renowacji i powiększenia powierzchni budynków mieszkalnych już istniejących oraz budowy nowych o wyższym standardzie technicznym. Wskazują na to dane z lat 2010-2017, kiedy pomimo spadku liczby ludności, w gminie powstały 33 nowe budynki mieszkalne o średniej powierzchni 162 m².

Tendencja ta utrzymywała się w latach 2017 – 2021. Liczba ludności na koniec 2021 roku w relacji do roku 2017 zmniejszyła się o 234 i osiągnęła poziom 2777 osób. W tym samym czasie w gminie Olszanka oddano do użytkowania 12 nowych mieszkań. Ponieważ w roku 2017 było 1016 mieszkań, natomiast w 2021 r. było 2019 mieszkań oznacza to że 9 z 12 nowych mieszkań oddanych do użytkowania zastąpiła starsze budownictwo. Jednocześnie w latach 2017-2021 wybudowano 3 budynki mieszkalne o średniej powierzchni ok. 156 m². W związku ze wzrostem powierzchni użytkowej mieszkań o 697 m² zmniejszyło się zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową.

Przewidywane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkalnej będzie wynosić:

- dla wariantu I (pesymistycznego) przy liczbie ludności 2280 os. całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań będzie wynosić 102.600 m², a zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań wyniesie ~~7.691 m²~~ 6.994 m².

- dla wariantu II (optymistycznego) przy liczbie ludności 2640 os. całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań będzie wynosić 118.800 m², a zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań wyniesie ~~23.891 m²~~ 23.194 m².

W związku z niepewnością procesów rozwojowych, o której mowa w art. 10 ust. 7 pkt. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analizy do 30%, należy przyjąć, że maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkalnej do roku 2050 będzie wynosić:

- dla wariantu I (pesymistycznego) - ~~7.691 m²~~ 6.994 m² x 1,3 = 9.092 m² 9.998 m², - dla wariantu II (optymistycznego) - ~~23.891 m²~~ 23.194 m² x 1,3 = 30.152 m² 31.058 m².

Tabela 7.4.10. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań do roku 2050.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS r.

Parametr	Rok 2017	Rok 2021	Rok 2050	
			Wariant 1	Wariant 2
Liczba ludności	3011	2777	2280	2640
Powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę	31,5 m ²	34,5 m ²	45,0 m ²	45,0 m ²
Powierzchnia użytkowa mieszkań	94.909 m ²	95.606 m ²	102.600 m ²	118.800 m ²
Powierzchnia użytkowa jednego mieszkania	93,4 m ²	93,8 m ²	170 m ²	170 m ²
Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań			7.691 m ² 6.994 m ²	23.891 m ² 23.194 m ²
Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań z uwzględnieniem niepewności procesów rozwojowych - tj. do 30% więcej niż prognozowane zapotrzebowanie			9.998 m ² 9.092 m ²	31.058 m ² 30.152 m ²

7.4.8. Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową, w tym tereny usług publicznych

W warunkach zabudowy wiejskiej, która dominuje w gminie Olszanka, tereny usługowe w większości występują jako funkcja towarzysząca zabudowie mieszkaniowej. Często usługi są świadczone w wydzielonej części budynku mieszkalnego. Usługi publiczne (urząd gminy, szkoły podstawowe i gimnazja, świetlice wiejskie, ośrodki zdrowia, kościoły itp.) są lokowane zazwyczaj w odrębnych budynkach, usługi komercyjne, takie jak handlowe czy drobne usługi dla ludności, mogą być lokowane także w obrębie zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, w budynkach pełniących także inne funkcje, najczęściej mieszkalne.

Zgodnie z ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, tereny zabudowy usługowej zajmowały łącznie 16,0 ha (tab. 7.4.2). Tereny przewidywane do zabudowy usługowej zostały wyznaczone w Studium uwarunkowań w 4 obrębach na łącznej powierzchni 7,6 ha (tab. 7.4.5). W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego z roku 2003 wyznaczono 8 typów zabudowy usługowej w większości wsi, ale wszystkie znajdują się w granicach wyznaczonych w studium uwarunkowań obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Uwzględniając fakt, że spadek liczby ludności w gminie Olszanka będzie nadal postępował, można oczekiwać, że potrzeby w zakresie zwiększania powierzchni zabudowy usługowej nie będą znaczące. Wzrost ten będzie wynikał głównie z poszerzania zakresu tych usług. Można przyjąć, że wyznaczona w planie miejscowym i w studium uwarunkowań powierzchnia gruntów zajmująca 7,6 ha (z uwzględnieniem już istniejącej zabudowy usługowej na gruntach o powierzchni 16,0 ha), jest wystarczająca. Ponadto należy uwzględnić fakt, że zarówno w planie miejscowym jak też w studium uwarunkowań, dopuszcza się w granicach zabudowy zagrodowej i zabudowy jednorodzinnej, lokalizację nowych usług nie uciążliwych. Istnieją zatem duże rezerwy terenów przewidzianych w dokumentach planistycznych gminy Olszanka, do zwiększenia powierzchni zabudowy usługowej w każdej miejscowości w gminie Olszanka.

Powierzchnia zabudowy terenów usługowych, w tym z usługami publicznymi, wynosiła w roku 2017 16,0 ha, co w przeliczeniu daje 53 m² powierzchni terenu o funkcji usługowej na jednego mieszkańca gminy. Powierzchnia użytkowa lokali o funkcji usługowej wynosiła ok. 15000 m², tj. średnio 5,0 m² na jednego mieszkańca.

Tabela 7.4.11. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową lokali usługowych do roku 2050. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Parametr	Rok 2017	Rok 2050	
		Wariant 1	Wariant 2
Liczba ludności	3011	2280	2640
Powierzchnia użytkowa lokali usługowych	15.000 m ²	15.960 m ²	18.480 m ²
Powierzchnia użytkowa lokali usługowych na jednego mieszkańca gminy	5,0 m ²	7,0 m ²	7,0 m ²
Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową lokali usługowych		960 m ²	3.480 m ²
Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową lokali usługowych z uwzględnieniem niepewności procesów rozwojowych - tj. do 30% więcej niż prognozowane zapotrzebowanie		1.248 m ²	4.524 m ²

Uwzględniając przewidywaną w studium uwarunkowań powierzchnię gruntów przeznaczonych do zabudowy usługowej (7,6 ha), można przyjąć, że powierzchnia lokali użytkowych tej zabudowy będzie zajmować około 7.000 m². Zgodnie z tab. 7.4.11, zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową w roku 2050 dla wariantu nr 1 (2280 mieszkańców gminy) wyniesie 960 m², a dla wariantu nr 2 (2640 osób) – 3.480 m².

W związku z niepewnością procesów rozwojowych, o której mowa w art. 10 ust. 7 pkt. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, należy przyjąć, że maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy usługowej do roku 2050 może być wyższe o 30% i będzie wynosić: dla wariantu nr 1 - 1.248 m², a dla wariantu nr 2 – 4.524 m².

Biorąc pod uwagę procesy demograficzne zachodzące w gminie oraz przewidywany wzrost zamożności mieszkańców, należy założyć, że zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową może dotyczyć przede wszystkim handlu, ochrony zdrowia, turystyki i szeroko pojętej kultury. Prawdopodobnie nie będzie zapotrzebowania na nowe obiekty szkolne i sakralne.

Przewidywane w 2019 r. tendencje zmian demograficznych sprawdzają się, a spadek liczby ludności jest większy od przewidywanego. Liczba ludności w 2020 wg danych GUS wynosiła 2805 w relacji do prognozowanej w studium w 2019 r. w wariantcie I - 2954 osób oraz w wariantcie II - 2981 osób. Brak jest zainteresowania mieszkańców nowymi obszarami przeznaczonymi pod zabudowę usługową. W związku z powyższym zapotrzebowanie na zabudowę usługową pozostaje na tym samym poziomie co w 2019 r.

7.4.9. Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną oraz zabudowę i obsługę produkcji rolnej

Wyznaczone w planie miejscowym oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego tereny zabudowy przemysłowej (P), zajmują niewielką powierzchnię – 5,71 ha (tab. 7.4.3). Nie wyznaczano nowych terenów do takiej zabudowy ze względu na brak zainteresowania potencjalnych inwestorów. Na terenie obrębu ewid. Korczówka-Kolonia wyznaczono tereny przeznaczone pod przemysł drzewny, natomiast na obszarze obrębu Pietrusy wprowadzono tereny produkcji maszyn tartacznych.

Ponadto w studium wyznaczono tereny przeznaczone pod zabudowę ukierunkowaną na lokalizację instalacji fotowoltaicznych w obrębach ewidencyjnych Korczówka, Korczówka-Kolonia, Mszanna i Pietrusy.

W przypadku ~~zachodzenia~~ zachodzenia takiego wystąpienia konieczności zwiększenia zapotrzebowania na tereny zabudowy przemysłowej, mogą być wyznaczone takie tereny (optymalnie poza granicami istniejącej i planowanej zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i letniskowej), ale realizacja inwestycji będzie możliwa po przednim przeprowadzeniu zmiany studium uwarunkowań oraz zmiany planu miejscowego.

Znaczną powierzchnię zajmują grunty z istniejącą zabudową produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej (oznaczone symbolem RP), występujące w 10 wsiach na łącznej powierzchni 54,35 ha (tab. 7.4.3.). Są to najczęściej obiekty do przemysłowej hodowli drobiu, lokowane w pewnej odległości od istniejącej zwartej zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, co jest wskazane ze względów sanitarnych. W studium uwarunkowań wyznaczono także nowe tereny o takiej funkcji w 3 miejscowościach na powierzchni 12,63 ha. W przypadku zachodzenia potrzeby ich zwiększenia, tereny takie mogą być wyznaczane także na innych gruntach, po spełnieniu wymogów wynikających z przepisów odrębnych. Lokalizacja takich obiektów, podobnie jak obiektów zabudowy przemysłowej, powinna być poprzedzona konsultacjami społecznymi. Z tego względu trudno jest zdefiniować możliwości lokalizacji takich obiektów w granicach gminy w perspektywie czasowej 30 lat.

7.4.10. Końcowy bilans terenów i zapotrzebowanie na nową zabudowę

Zgodnie z art. 10 ust. ust. 5 pkt. 4) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dokonano porównania maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę w skali gminy, z podziałem na funkcje zabudowy, w perspektywie czasowej do roku 2050 (z uwzględnieniem prognozy demograficznej w wariantcie nr 1 i wariantcie nr 2) oraz bilansu terenów zabudowanych i przeznaczonych do zabudowy w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Wyniki zestawiono w tab. 7.4.12 i 7.4.13.

Tabela 7.4.12. Bilans terenów zabudowy mieszkalnej i usługowej w perspektywie 30-letniej (na rok 2050) dla prognozy liczby ludności w wariantcie pesymistycznym (nr 1).

Rodzaj zabudowy	Stan aktualny - rok 2017		Chłonność terenu		Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę		Bilans na rok 2050	
	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²
Zabudowa zagrodowa, jednorodzinna i letniskowa	389,4	94.909	323,9	148.440	21,2	10.000	+303,7	+138.440
Zabudowa usługowa	16,1	15.000	7,6	7.110	1,3	1.248	+6,3	+5.862
Razem	405,5	109.909	331,5	155.550	22,5	11.248	+310,0	+144.302

Tabela 7.4.13. Bilans terenów zabudowy mieszkalnej i usługowej w perspektywie 30-letniej (na rok 2050) dla prognozy liczby ludności w wariantcie optymistycznym (nr 2).

Rodzaj zabudowy	Stan aktualny - rok 2017		Chłonność terenu		Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę		Bilans na rok 2050	
	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²
Zabudowa zagrodowa, jednorodzinna i letniskowa	389,4	94.909	323,9	148.440	65,8	31.058	+258,1	+117.382
Zabudowa usługowa	16,1	15.000	7,6	7.110	4,8	4.524	+2,8	+2.586
Razem	405,5	109.909	331,5	155.550	70,6	35.582	+260,9	+119.968

Podana w ww. tabelach chłonność terenu (grunty nie zabudowane w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej) została obliczana na podstawie pomiarów własnych i podana w hektarach wg stanu na rok 2017. Ich łączna powierzchnia wynosiła 331,5 ha (tab. 7.4.9, 7.4.12 i 7.4.13), z czego na zabudowę zagrodową, jednorodzinną i letniskową przypadło 323,9 ha, a na zabudowę usługową – 7,6 ha. W przeliczeniu na powierzchnię użytkową zabudowy, na gruntach tych można zbudować budynki o powierzchni **148.440 m²** (dla zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i letniskowej) i około **7.110 m²** dla zabudowy usługowej.

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę będzie zależeć od przewidywanej liczby mieszkańców gminy Olszanka w roku 2050. Prognoza w wariantcie pesymistycznym przewiduje saperską liczbę ludności do 2280 osób. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zagrodową, jednorodzinną i letniskową, wynikające przede wszystkim z podniesienia standardu budownictwa mieszkalnego, będzie wynosić 21,2 ha, tj. około 10.000 m² powierzchni użytkowej nowych mieszkań. Biorąc pod uwagę dużą chłonność terenów wyznaczonych zarówno w planie miejscowym jak też studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Olszanka, wynoszącą 323,9 ha (148.440 m² powierzchni użytkowej mieszkań) oraz stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie na nową zabudowę, końcowy bilans terenów przewidywanych do zabudowy mieszkalnej do roku 2050 zamyka się dużą nadwyżką: 303,7 ha gruntów, które są przewidywane do zabudowy oraz **138.440 m²** powierzchni użytkowej mieszkań. Nadwyżka gruntów przewidywanych do zabudowy usługowej jest znacznie mniejsza: 6,3 ha oraz około **5.860 m²** powierzchni użytkowej lokali usługowych (tab. 7.4.12).

W przypadku sprawdzenia się wariantu optymistycznego i mniejszego spadku liczby ludności do roku 2050 (do 2640 osób), nadwyżka terenów przewidywanych do zabudowy będzie mniejsza. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zagrodową, jednorodzinną i letniskową, wynikające głównie z podniesienia standardu budownictwa mieszkalnego, będzie wynosić 65,8 ha, tj. około 31.000 m² powierzchni użytkowej nowych mieszkań. Nadwyżka gruntów budowlanych przewidywanych na ten cel wyniesie 258,1 ha, a nadwyżka powierzchni użytkowej mieszkań będzie wynosić 117.380 m². Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową w tym wariantcie wyniesie 4,8 ha i 4.524 m² powierzchni użytkowej lokali. Nadwyżka gruntów przewidywanych do zabudowy usługowej będzie niewielka: 2,8 ha oraz około 2.580 m² powierzchni użytkowej lokali usługowych (tab. 7.4.13).

Przedstawiony powyżej bilans terenów zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej, letniskowej i usługowej wskazuje, że zarówno w planie miejscowym jak też w studium uwarunkowań, wyznaczono duże rezerwy terenów budowlanych. Nie zachodzi zatem potrzeba wyznaczania nowych terenów dla wymienionych wyżej kategorii zabudowy mieszkalnej i usługowej. Racjonalnym rozwiązaniem będzie rozwój zabudowy – w miarę potrzeb – na gruntach określonych w studium uwarunkowań jako tereny o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, z wykorzystaniem terenów

przewidywanych do zabudowy w planie miejscowym, a położonych poza granicami terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

W niniejszej analizie nie określano maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną oraz specjalistycznej produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej, które powinny być lokowane poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Przeanalizowane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym w latach 2017 – 2021 nie wpływają znacząco na wyniki bilansu terenów i prognoz z roku 2019. W związku dużą rezerwą terenów mieszkaniowych i usługowych wskazanych w miejscowych planach oraz studium nie wyznacza się w studium nowych terenów w zakresie zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej, wielorodzinnej, letniskowej i usługowej.

Zapotrzebowanie na nowe tereny w zakresie zabudowy przemysłowej zostało wyrażone w złożonych do studium wnioskach i jest związane z rozwojem prowadzoną na terenach objętych zmianą studium działalności produkcyjnej prowadzonej w obrębach ewid. Korczówka-Kolonia oraz Pietrusy.

Na obszarze gminy nie występują obszary wskazane do produkcji energii z promieniowania słonecznego o mocy powyżej 500 kV. W związku ze złożonymi wnioskami oraz analizą stanu zagospodarowania wyznacza się obszary dogodne dla lokalizacji paneli fotowoltaicznych w obrębach ewid.: Korczówka, Korczówka-Kolonia, Mszanna i Pietrusy.

8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Strukturę własności gruntów dla gminy Olszanka sporządzono na podstawie rocznego zestawienia zbiorczego wg stanu na 15.02.2012 r. Zachowano numery i nazwy grup rejestrowych wyszczególnione w w/w sprawozdaniu.

Tabela 8.1. Struktura własności gruntów w gminie Olszanka wg danych Starostwa Powiatowego w Łosicach. Stan na 15.02.2012 r. Udział poniżej 0,1% oznaczono „+”.

Nr grupy rej.	Nr podgrupy rej.	Wyszczególnienie grupy rejestrowej	Powierzchnia ogólna gruntów	Udział %
1	1.1	Gr. wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	6	0,1
	1.2	Gr. w zarządzie PGL Lasy Państwowe	10	0,1
	1.3	Gr. w trwałym zarządzie państw. jedn. organ. z wyłączeniem PGL	10	0,1
	1.4	Gr. wchodzące w skład zas. nier. Skarbu Państwa z wył. gr. przekaz. w trwały zarząd	19	0,2
	1.7.	Pozostałe grunty SP spośród gruntów zaliczanych do 1 grupy	12	0,2
			Razem grupa 1	57
2	2.1	Gr. SP w użytk. wieczystym osób fizycznych	-	-
	2.2	Gr. SP w użytk. wieczystym państwowych osób prawnych	-	-
			Razem grupa 2	-
3		Gr. spółek SP, przeds. Państwowych i innych państw. Osób prawnych	-	-

4	4.1	Gr. wchodzące w skład gm. zas. nier. z wyłąc. gr. przekaz. w trwałe zarząd	-	-
	4.3	Pozostałe grunty spośród gr. zaliczanych do 4 grupy	146	1,7
		Razem grupa 4	146	1,7
5	5.1	Gr. gmin i ich związków w użytk. wiecznym osób fizycznych	1	+
6	6.2	Gr., które są wł. powiat. osób prawnych oraz gr. których wł. są nieznanymi	-	-
7	7.1	Gr. osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	7978	91,0
	7.2	Gr. osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	235	2,7
		Razem grupa 7	8213	93,7
8	8.1	Gr., które są wł. roln. spółdz. produk. i ich zw. oraz gr. których wł. nie są znani	-	-
9		Gr. kościołów i związków wyznaniowych	65	0,7
10		Wspólnoty gruntowe	196	2,2
11	11.1	Gr. wchodzące w skład pow. zas. nier. Z wyłączeniem gr. przekaz. w trwałe zarząd	-	-
	11.2	Gr. powiatów przekazane w trwałe zarząd oraz grunty, których wł. nie są znani	58	0,7
		Razem grupa 11	58	0,7
15	15.1	Gr. spółek prawa handlowego	15	0,2
	15.2	Gr. partii politycznych i stowarzyszeń	-	-
	15.3	Pozostałe gr. spośród gr. zaliczanych do 15 grupy	10	0,1
		Razem grupa 15	25	0,3
1-15		Powierzchnia ewidencyjna	8761	100,0
1-15		Powierzchnia wyrównawcza	2	+
1-15		Powierzchnia geodezyjna	8763	100,0

Grunty położone w granicach gminy Olszanka wg stanu na 15.02.2012 r. zajmują łącznie 8763 ha (pow. geodezyjna) i są zaliczane do 12 grup rejestrowych (1, 4,5,7, 9, 10,11 i grupa nr 15). Największą powierzchnię (8213 ha) zajmują grunty indywidualnych gospodarstw rolnych, co stanowi 93,7% powierzchni gminy, a łącznie z innymi gruntami indywidualnymi 99,3%.

Znikomą powierzchnię zajmują grunty Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego (10 ha; 0,1% powierzchni gminy) oraz grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, których powierzchnia wynosi 6 ha (0,1%). Grunty należące do pozostałych grup i podgrup rejestrowych zajmują również niewielkie powierzchnie (tab. 8.1).

Pod względem struktury własności gruntów, sytuacja w gminie Olszanka jest podobna jak w innych gminach typowo rolniczych woj. mazowieckiego, gdzie zdecydowanie dominuje indywidualna własność ziemi.

W celu określenia zmian jakie zaszły w strukturze własności gruntów w gminie Olszanka w latach 2012-2018, przedstawiono poniżej aktualną strukturę na dzień 1.01.2019 r. (tab. 8.2). W większości grup rejestrowych zmiany w powierzchni gruntów i udziale procentowym były nieznaczne. Największą zmianę zarejestrowano w gruntach osób fizycznych wchodzących w skład gospodarstw rolnych (podgrupa 7.1). W roku 2012 powierzchnia tych gruntów wynosiła

7978 ha. Na dzień 1.01.2019 zmniejszyła się do 7476 ha (spadek o 502 ha). Średni roczny spadek wynosił 72 ha. Jednocześnie znacząco wzrosła powierzchnia gruntów osób fizycznych nie wchodzących w skład gospodarstw rolnych (podgrupa 7.2) z 235 ha do 707 ha (wzrost o 472 ha). Następuje zatem stały proces przekształcania gruntów rolnych w użytkowanie nierolnicze.

Tabela 8.2. Struktura własności gruntów w gminie Olszanka wg danych Starostwa Powiatowego w Łosicach. Stan na 1.01.2019 r. Udział poniżej 0,1% oznaczono „+”.

Nr grupy rej.	Nr podgrupy rej.	Wyszczególnienie grupy rejestrowej	Powierzchnia ogólna gruntów	Udział %
1	1.1	Gr. wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	4	0,1
	1.2	Gr. w zarządzie PGL Lasy Państwowe	16	0,2
	1.3	Gr. w trwałym zarządzie państ. jedn. organ. z wyłączeniem PGL	-	-
	1.4	Gr. wchodzące w skład zas. nier. Skarbu Państwa z wył. gr. przekaz. w trwały zarząd	-	-
	1.7.	Pozostałe grunty SP spośród gruntów zaliczanych do 1 grupy	13	0,1
	1.8	Gr.SP przekazane organom, które wyk. zadania zarządcze w stosunku do dróg publicz.	9	0,1
			Razem grupa 1	42
2	2.1	Gr. SP w użytk. wieczystym osób fizycznych	-	-
	2.2	Gr. SP w użytk. wieczystym państwowych osób prawnych	-	-
			Razem grupa 2	-
3		Gr. spółek SP, przeds. Państwowych i innych państw. Osób prawnych	-	-
4	4.1	Gr. wchodzące w skład gm. zas. nier. z wyłęcz. gr. przekaz. w trwały zarząd	123	1,4
	4.3	Pozostałe grunty spośród gr. zaliczanych do 4 grupy	40	0,5
			Razem grupa 4	163
5	5.1	Gr. gmin i ich związków w użytk. wieczystym osób fizycznych	1	+
6	6.2	Gr., które są wł. powiat. osób prawnych oraz gr. których wł. są nieznanymi	-	-
7	7.1	Gr. osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	7476	85,3
	7.2	Gr. osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	707	8,1
			Razem grupa 7	8183
8	8.1	Gr., które są wł. roln. spółdz. produkc. i ich zw. oraz gr. których wł. nie są znani	-	-
9		Gr. kościołów i związków wyznaniowych	64	0,7
10		Wspólnoty gruntowe	181	2,1
11	11.1	Gr. wchodzące w skład pow. zas. nier. Z wyłączeniem gr. przek. w trwały zarząd	3	+

	11.3	Gr. powiatów przekazane org., które wykadania zarządce w stosunku do dróg powiat.	60	0,7
		Razem grupa 11	63	0,7
15	15.1	Gr. spółek prawa handlowego	55	0,6
	15.2	Gr. partii politycznych i stowarzyszeń	-	-
	15.3	Pozostałe gr. spośród gr. zaliczanych do 15 grupy	8	0,1
		Razem grupa 15	63	0,7
1-15		Powierzchnia ewidencyjna	8760	100,0
1-15		Powierzchnia wyrównawcza	3	+
1-15		Powierzchnia geodezyjna	8763	100,0

9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Na terenie gminy Olszanka znajdują się następujące obszary i obiekty chronione:

- obszary Natura 2000,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

9.1. Obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB 140002

Dolina Liwca jest chroniona na podstawie Dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 229, poz. 2313) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27.10.2008 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 198, poz. 1226).

Zgodnie z informacjami zawartymi w Standardowym Formularzu Danych powierzchni

OSO Dolina Liwca zajmuje ~~23646 ha~~ 27 431,51 ha (aktualizacja SFD: III.2022r.) i w całości położona jest w granicach woj. mazowieckiego. Obszar ten obejmuje dolinę Liwca na całej długości od wsi Próchenki w gm. Olszanka pow. łosicki do granicy z obszarem Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu w pobliżu ujścia Liwca. Obszar ten zajmuje środkową część gminy Liw.

W dolinie Liwca występują podstawowe typy środowisk i zbiorowisk roślinnych charakterystycznych dla rzeki nizinnej średniej wielkości. W korycie rzeczonym występują zbiorowiska roślin wodnych i szuwarowych. Nie tworzą one większych powierzchni, ale niewielkie płyty w zakolach i zatoczkach, gdzie woda stagnuje lub szybkość jej przepływu jest niewielka. Sekwencja zbiorowisk roślinnych w dolinie Liwca jest następująca:

1. Tereny pozostające w zasięgu niskiej wody – na ubogich piaszczyskach mogą występować ziołorośla lepiężnika, szuwar mozgowy, zbiorowiska szuwarowe (trzciny, pałki) i zbiorowiska terofitów namulnych na mulistych brzegach rzeki lub starorzeczy.
2. Tereny pozostające w zasięgu średniej wody – występują charakterystyczne zarośla wierzbowe, czasami ze zbiorowiskami pnączy.
3. Tereny pozostające w zasięgu wysokiej wody – występuje łągowy las topolowowierzbowy, zazwyczaj bardzo bogaty pod względem florystycznym. Mniej bogate są lasy olszowe występujące w zabagnionych fragmentach doliny.
4. Tereny pozostające w zasięgu wielkiej wysokiej wody – występuje łągowy las jesionowowiązowy, zbiorowisko także bogate pod względem florystycznym, ale rzadkie w dolinie Liwca.

W wielu miejscach doliny Liwca zachowały się starorzecza, w których występują zróżnicowane zbiorowiska roślinne - od typowo wodnych, pływających, po szuwarowe. Ich obrzeża mogą być zasiedlane przez zbiorowiska strzałki wodnej, skrzypu bagiennego, oczeretu, trzciny, pałki, różnych gatunków sitów, turzyc, mozgi i wielu innych gatunków.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Liwca został utworzony ze względu na bardzo duże walory ornitologiczne doliny tej rzeki. W latach 1981-1989 stwierdzono w dolinie górnego i środkowego Liwca gniazdowanie 120 gatunków ptaków. Możliwe jest gniazdowanie dalszych 13 gatunków (Kot i Rzępała 1989). Stanowi to 58% krajowej liczby współcześnie gniazdujących w Polsce gatunków (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Z liczby tej 13 gatunków należało do silnie zagrożonych, 28 zagrożonych w ciągu długiego czasu, 38 potencjalnie zagrożonych. Pozostałe gatunki nie były zagrożone. Do szczególnie cennych gatunków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady nr 79/409/EWG należy 20 gatunków. Z grupy tej dosyć licznie dolinę Liwca zasiedlają: derkacz (około 100 tokujących samców), bocian biały (50- 60 par), rybitwa czarna (24-30 par), rybitwa białowąsa (26-27 par), błotniak stawowy (19-25 par).

Szczególnie korzystne warunki do gniazdowania w dolinie Liwca występują dla ptaków zasiedlających łąki, np. czajki (około 460 par), rycyka (190 par), kszyka (110 par). Mniej licznie (po kilka par) występują kulik wielki i brodziec krwawodzioby. Dosyć licznie występuje brodziec piskliwy, brzegówka i zimorodek.

Bogate zespoły ptaków zasiedlają łągi wierzbowo-topolowe. Zbiorowiska te jednak występują lokalnie i w niewielkich płatach. Miejscami znaczne powierzchnie zajmują zarośla wierzbowe. Są one zasiedlane m.in. przez podróżniczka, dziwonię, remiza, słowika szarego, piecuszka i wiele innych gatunków. Na starorzeczach gniazdują kaczki, perkozy, rybitwa czarna, rybitwa białowąsa (rzadko), łyski, wodniki, kureczki i inne.

OSO Dolina Liwca zajmuje w granicach gminy Olszanka powierzchnię 1 686 ha. Inwentaryzacja ornitologiczna przeprowadzona w roku 2011 (Dombrowski i in. 2011) wykazała, że na fragmencie wchodzącym w granice gminy Olszanka z grupy gatunków z załącznika nr 1 Dyrektywy Ptasiej dosyć licznie występowały: ortolan, gąsiorzek, derkacz i jarzębatka. Stwierdzono ponadto 9 zajętych gniazd bociana białego, 2 terytoria dzięcioła czarnego oraz po jednym stanowisku żurawia i błotniaka stawowego.

Z grupy gatunków waloryzujących obszary Natura 2000 licznie występował słowik szary, a mniej licznie krzyżówka przepiórka i strumieniówka. Pojedyncze stanowiska dotyczą: pustułki, świerszczaka, kszyka, perkozka i kurki wodnej.

9.2. Obszar Natura 2000 SOO Ostoja Nadliwiecka PLH 140032

Ze względu na wysokie walory siedliskowe, dolinę Liwca objęto także ochroną na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. Granice tego obszaru częściowo pokrywają się z granicami obszaru OSO 2000 Dolina Liwca, utworzonego dla ochrony ptaków lęgowych. Poniżej podano podstawową charakterystykę PLH 140032 na podstawie informacji zawartych w standardowym formularzu danych (SDF), zamieszczonym na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Liwiec należy do największych dopływów Bugu. Początek bierze w rozległej, zatorfionej niecce będącej najprawdopodobniej dawnym jezorem lodowca. Do drugiej połowy XX w. znajdował się tu jeden z największych w Polsce kompleksów torfowisk niskich typu dolinowego noszący nazwę Bagna Klimonty lub Torfowisko Klimonty, który zmeliorowano i zamieniono na łąki. Liwec płynie przez teren o konfiguracji falistej i pagórkowatej, przecinając obszar morenowy w okolicach Kisielan i Mokobód koło Siedlec. Częściowo rzeka wykorzystuje w swoim biegu rozległe niecki wytopiskowe po bryłach martwego lodu. Podłoże rzeki jest bardzo urozmaicone, na przemian piaszczyste, żwirowe,

gliniaste i zamulone. Wielokrotnie podejmowano próby regulacji koryta, ale zmieniono je jedynie w górnym i częściowo w środkowym biegu. Na odcinku od Pogorzela do ujścia Liwiec płynie naturalnym, zmiennym co do głębokości i szerokości korytem, tworząc liczne meandry. W dolnym odcinku występują liczne wyspy, płycizny, łachy, plaże i starorzecza. W dolinie dominują użytki zielone tworzące mozaikę z lasami łęgowymi, olsami, zaroślami wierzbowymi oraz szuwarami. Krajobraz urozmaicają pojedyncze drzewa i ich grupy. Lokalnie w wielu miejscach postępuje wtórne zabagnienie i obserwowana jest dynamiczna regeneracja naturalnej roślinności. Czynnikiem stymulującym tych procesów jest zaprzestanie użytkowania oraz działalność bobrów. Istotnym elementem doliny są kompleksy stawów rybnych w Klimontach, Czepielinie, Jarnicach, Golicach i Siedlcach oraz zalew w Węgrowie.

SOO Ostoja Nadliwiecka zajmuje łączną powierzchnię 13 622,72 ha i również w całości położony jest w obszarze województwa mazowieckiego. Obszar ten zajmuje niewielki fragment gminy Olszanka obejmujący łąki i pastwiska wsi Bejdy i Klimy.

9.3. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Olszanka ochroną jako użytki ekologiczne objęto niżej wymienione obiekty:

1. Na podstawie uchwały Rady Gminy nr XXXVI/182/02 z dnia 21.06.2002 r. ochroną objęto użytek ekologiczny o nazwie „Łużyk” we wsi Mszanna, oznaczony na rysunku zmiany studium symbolem UE1,
2. Na podstawie uchwały Rady Gminy nr XXXVI/190/02 z dnia 19.09.2002 r. ochroną objęto niżej wymienione użytki ekologiczne:
 - a) o nazwie „Błotniak” we wsi Mszanna, oznaczony na rysunku studium symbolem UE2,
 - b) o nazwie „Na błotach” we wsi Mszanna, oznaczony na rysunku studium symbolem UE3,
 - c) o nazwie „Wodnik” we wsi Szydłówka, oznaczony na rysunku studium symbolem UE4,
 - d) o nazwie „Liwo” we wsi Próchenki, oznaczony na rysunku studium symbolem UE5,
 - e) o nazwie „Białe Błota” we wsi Radlnia, oznaczony na rysunku studium symbolem UE6.

9.4. Pomniki przyrody

Na podstawie Rozporządzenia nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego, w granicach gminy Olszanka ochroną objęto jeden pomnik przyrody. Jest to głaz narzutowy (granit) o obwodzie 920 cm i wysokości 50 cm położony we wsi Mszanna (kolonia) na działce nr 292.

Zgodnie z ww. Rozporządzeniem, w stosunku do pomników wprowadza się następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;

- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, lęgówisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką; Nadzór nad pomnikami sprawuje Wojewoda Mazowiecki.

10. WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROZEŃ GEOLOGICZNYCH

W granicach gminy Olszanka nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

11.1 Złóża kopalin

Na podstawie prac terenowych oraz literatury dotyczącej tego obszaru stwierdzić można, że na terenie gminy Olszanka występują podstawowe surowce budowlane, takie jak kruszywo naturalne grube, drobne oraz torf. Do pierwszej kategorii należą głównie skały okruchowe frakcji żwirowej i piaszczystej. Wyróżnić tu można osady żwirowe, żwirowo-piaszczyste i żwirowogłazowe. Kruszywo żwirowo-piaszczyste zwane także pospółką stanowią osady o frakcji ziaren

0,05-80,0 mm z tym jednak, że frakcja ziaren poniżej 2,5 mm nie może przekraczać 50% wagi osadu. Kruszywo naturalne drobne tworzą skały osadowe o frakcji piaszczystej, czyli piaski o frakcji ziaren 0,05-2,5 mm. Wśród frakcji piaszczystej można wyróżnić piaski: drobnoziarniste (0,05-0,25 mm), średnioziarniste (0,25-1,0 mm) i gruboziarniste (1,0-2,5 mm).

W gminie Olszanka występuje kilka terenów eksploatacji surowców okruchowych. Ich lokalizację oznaczono na rysunku zmiany studium uwarunkowań. W większości są to obiekty niewielkie, niektóre wyeksploatowane i zarastające, część z nich została zrehabilitowana. W niektórych powstały zbiorniki wodne. Złóża torfu są eksploatowane w dolinie Toczeń w kilku odkrywkach.

W dniu 28 stycznia 2010 r. Minister Środowiska wydał koncesje nr 7/2010/p poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie „Międzyrzec Podlaski”, który obejmuje obszar 1173,58 km², w tym gminę Olszanka. Koncesji udzielono na 5 lat, a odwierty będą prowadzone do głębokości maksymalnie 2750 m. W przypadku odkrycia takich złóż, zmieni się sposób zagospodarowania terenu na fragmentach objętych eksploatacją złoża.

W dniu 20 marca 2017 r. Wojewoda Mazowiecki wydał zarządzenie zastępcze (LeX-IV.742.86.2016) w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. W załączniku do ww. zarządzenia określono co następuje:

„W granicach administracyjnych gminy Olszanka znajdują się następujące obszary udokumentowanych złóż kopalin:

1. *złóże torfów „Hadynów”;*
2. *złóże torfów „Szawły”;*
3. *złóże torfów „Szawły 1”;*

dla których właściwy organ administracji geologicznej zatwierdził dokumentację geologiczną lub dodatek do dokumentacji geologicznej w terminie, od którego upłynęło co najmniej dwa lata do daty wydania niniejszego zarządzenia zastępczego lub przyjął dokumentację geologiczną bez zastrzeżeń.

1. ZŁOŻE TORFÓW – HADYNÓW

- kopalina: torf – dla celów rolniczych

- miejscowość: Hadynów

- decyzja nr / znak sprawy: PŚ-II.7427.30.2012.KK z dnia 25.06.2012 r.

2. ZŁOŻE TORFÓW – SZAWŁY

- kopalina: torf – dla celów rolniczych

- miejscowość: Szawły, Olszanka

- decyzja nr / znak sprawy: PŚ-II.7427.89.2014.ES; 13/15/PŚ.G z dnia 29.01.2015 r.

3. ZŁOŻE TORFÓW – SZAWŁY 1

- kopalina: torf – dla celów rolniczych

- miejscowość: Szawły

- decyzja nr / znak sprawy: OSL.6528.1.2014 z dnia 05.12.2014 r.”

W załączniku graficznym do ww. zarządzenia określono granice poszczególnych złóż torfu, które wrysowano na załączniku nr 2 (rysunek studium – uwarunkowania) do zmienianej dokumentacji studium uwarunkowań na podstawie uchwały Rady Gminy Olszanka nr XXXVIII/212/2018 z dnia 27.09.2018 r.

Decyzją Nr 229/18/PE.I z dnia 19.09.2018 r. Marszałek Województwa Mazowieckiego zatwierdził dokumentację geologiczną złoża piasków „Próchenki” na terenie działek nr ewid. 923, 925, 956/1 i 956/2 obrębu Próchenki, gmina Olszanka, pow. łosicki, woj. mazowieckie, zawierającą ustalenia zasobów geologicznych wg stanu na 31.12.2017 r. w ilości 1091,27 tys. ton zasobów bilansowych w kat. C₁, na powierzchni 74082 m². W decyzji określono także współrzędne punktów granicznych złoża. Lokalizację i granice złoża określono na rysunku studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, na załączniku Nr 3.

11.2. Zasoby wód podziemnych

Gmina Olszanka położona jest poza obszarami głównych zbiorników wód podziemnych.

Obszar Gminy zlokalizowany jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych JCWPd: 55 (identyfikator UE: PLGW200055), której powierzchnia jest równa 9 395,7 km².

Główny poziom wodonośny związany jest z piętnem trzeciorzędowym. Wody warstwy trzeciorzędowej charakteryzują się zwiększoną zawartością związków żelaza i manganu, w związku z czym dla celów pitnych wymagają uzdatnienia. Istnieje więź hydrauliczna między wodami dolnego czwartorzędu i trzeciorzędu, w związku z czym głównym użytkowym poziomem wodonośnym są wody dolno czwartorzędowo-trzeciorzędowe. Poziom ten na całym obszarze gminy jest dobrze izolowany. Występowanie trudno przepuszczalnej warstwy zabezpiecza wody podziemne przed przesiąkaniem zanieczyszczeń. Głębokość zalegania pierwszego poziomu wodonośnego (wód gruntowych) uzależniona jest od budowy geologicznej, przepuszczalności gruntów, rzeźby terenu. Na obszarze wysoczyzny poziom ten występuje głębiej niż 3,0 m p.p.t. - głębokość ta maleje w sąsiedztwie dolin i obniżen terenu. Najpłycej (0,0-1,0 m p.p.t.) poziom wód gruntowych występuje

w dolinach i obniżeniach terenu. Charakteryzuje się on zwierciadłem swobodnym, powiązany z poziomem lustra wody w rzekach. Wahania zwierciadła tej warstwy wodonośnej uzależnione są od wahań wody w rzekach oraz intensywności zasilania wodami opadowymi i roztopowymi.

12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Mazowieckiego nr 4/07/OŚ.G z dnia 9.01.2007 r., udzielono koncesji na wydobywanie torfu ze złoża „Hadynów” oraz ustanowiono obszar górniczy „Hadynów” o powierzchni 51008 m² (nr w rejestrze 10-7/7/470). W związku z wyczerpaniem złoża, Marszałek Województwa Mazowieckiego w decyzji nr 209/12/PŚ.G z dnia

6.08.2012 r. stwierdził wygaśnięcie koncesji na wydobywanie torfu ze złoża „Hadynów”. Na tej podstawie w dokumentacji zmiany studium uwarunkowań nie oznaczono lokalizacji i granic tego terenu górniczego.

13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1. Infrastruktura komunikacyjna

Komunikacja drogowa

Na terenie gminy występują drogi krajowe, powiatowe i drogi gminne oraz niepubliczne drogi wewnętrzne.

Drogi krajowe

Droga krajowa nr 19 relacji Lublin-Białystok przebiega przez wieś Mszanna położona na wschodnim skraju gminy. Jest to droga główna ruchu przyspieszonego (klasa Gp). Jej długość w granicach gminy wynosi 4,2 km.

Drogi powiatowe

W granicach gminy Olszanka znajduje się 10 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 49,386 km. Ich wykaz podano poniżej. Drogi powiatowe są oznaczone na rysunku zmiany studium uwarunkowań. Układ dróg powiatowych tworzą drogi:

Droga nr 2028W Łosice (ul. Parcele) - Rudnik – Hadynów

Droga nr 2030W Wyczółki - Bolesty - do dr. 19

Droga nr 2031W Korczówka-Kolonia – Mszanna

Droga nr 2032W Olszanka - Korczówka - gr. województwa (Krzewica)

Droga nr 2033W Próchenki - gr. pow. (odc. pow. Biała Podl.) - Mostów - Huszlew

Droga nr 2042W Nowe Łepki - Stare Łepki - gr. powiatu

Droga nr 2050W Łosice-(Międzyrzecka) - Hadynów - Próchenki - Krzesk - droga nr 2

Droga nr 3665W Mordy-Klimonty-Ptaszki-Bejdy-Próchenki

Droga nr 3666W Stok Lacki-Tarcze-Radzików Wielki-Szydłówka-Olszanka

Droga nr 3667W Krzesk-Kośmidry-Ostoje-Klimy-do drogi (Mordy-Próchenki)

Drogi gminne

Układ dróg gminnych tworzą niżej wymienione drogi o łącznej długości 78 km. Większość dróg gminnych ma nawierzchnie nieutwardzoną.

Nowy nr drogi	Stary nr drogi	Lokalizacja drogi nazwa drogi/miasto
200301W	0218001	dr. powiatowa nr 2028W(Hadynów-Łosice) - Hadynów-Bejdy - dr.
		powiatowa nr 3666W (Mordy-Próchenki)
200302W	0218002	Korczówka – gr. gminy- Kol. Mostów
200303W	0218003	(Juniewiczze) gr. gminy Mszanna – dr. powiatowa 2031W (Korczówka - Mszanna)
200304W	0218004	dr. powiatowa 2031W (Korczówka – Mszanna) – dr. powiatowa 2032W
200305W	0218005	dr. krajowa 19 – gr. gminy – (Jeziory)
200306W	0218006	dr. krajowa 19 – gr. gminy – (Kol. Jeziory)
200307W	0218007	(dr. krajowa 19) gr. gminy –Kol. Wyczółki – dr. powiatowa 2030W
200308W	0218008	(Szańków) – gr. gminy – Wyczółki – dr. powiatowa 2030W
200309W	0218009	dr. powiatowa 2031W (Korczówka – Mszanna) – KorczówkaKolonია – Szawły
200310W	0218010	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) – Pietrusy – Szawły - dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2)
200311W	0218011	Bolesty – dr. powiatowa 2030W
200312W	0218012	dr. powiatowa 2028W(Łosice – Hadynów) – Radlnia - dr. powiatowa 2028W(Łosice – Hadynów)
200313W	0218013	dr. powiatowa 3667W (Stok Lacki – Olszanka) – Pietrusy - dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2)
200314W	0218014	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) - Pietrusy
200315W	0218015	dr. krajowa 19 – gr. gminy – (Juniewiczze)
200316W	0218016	dr. gminna 200309W - dr. gminna 200310W
200317W	0218017	dr. gminna 200309W – dr. powiatowa 2031W (Korczówka – Mszanna)
200318W	0218018	dr. powiatowa 2032W - dr. gminna 200323W
200319W	0218019	dr. powiatowa 2032W – gr. gminy – (Łuby)
200320W	0218020	dr. powiatowa 2032W - dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2)
200321W	0218021	dr. gminna 200318W - dr. powiatowa 2033W (Próchenki – Łuby)
200322W	0218022	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)
200323W	0218023	dr. powiatowa 2032W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)
200324W	0218024	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) - dr. powiatowa 3667W (Stok Lacki – Olszanka)
200325W	0218025	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) – gr. gminy – (Kośmidry)

200326W	0218026	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) – dr. powiatowa 3667W (Stok Lacki – Olszanka)
200327W	0218027	dr. gminna 200326W - dr. gminna 200301W
200328W	0218028	dr. gminna 200313W - dr. gminna 200327W
200329W	0218029	dr. gminna 200328W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)
200330W	0218030	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) - gr. gminy – (Sosenki)
200331W	0218031	dr. gminna 200330W - gr. gminy – (Suchodółek)
200332W	0218032	dr. gminna 200301W - gr. gminy – (Sosenki)
200333W	0218033	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) - dr. powiatowa 3668W
200334W	0218034	dr. powiatowa 3668W- dr. gminna 200333W
200335W	0218035	dr. powiatowa 3668W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) Dawidy - dr. gminna 200329W
200336W	0218036	dr. gminna 200313W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)

Drogi wewnętrzne

Na obszarze gminy istnieją również drogi nie zaliczone do żadnej w/w kategorii. Są to ogólnodostępne drogi wewnętrzne, głównie jako drogi dojazdowe do pól oraz służące do komunikacji wewnątrz terenów zabudowanych. Budowa, utrzymanie, zarządzanie i oznakowanie dróg wewnętrznych należy do zarządcy terenu. Drogi wewnętrzne nie są oznaczone na rysunku zmiany studium uwarunkowań.

Komunikacja zbiorowa

Obsługa ludności w gminie Olszanka odbywa się transportem autobusowym. Przez jej teren prowadzone są relacje o znaczeniu regionalnym i powiązania międzygminne, a także wewnątrzgminne. Pasażerski transport autobusowy odbywa się głównie w kierunku Łosic i w mniejszym stopniu Siedlec.

13.2. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Teren gminy Olszanka jest objęty zbiorczym systemem zaopatrzenia w wodę opartym na ujęciach głębinowych. Na obszarze gminy zlokalizowano trzy ujęcia wody i trzy grupowe wodociągi dostarczające wodę na potrzeby mieszkańców i jednostek gospodarczych gminy.

Ujęcie wody w Olszance

Ujęcie wody we wsi gminnej jest najstarszym obiektem tego typu na terenie gminy. Pobór wody podziemnej odbywa się z ujęcia złożonego z dwóch studni głębinowych, z których jedna pełni rolę podstawowej, druga zaś awaryjnej.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie dwustopniowego tłoczenia wody z uzdatnianiem. Woda surowa ze studni podawana jest do stacji uzdatniania, wyposażonej w odżelaziacze. Po uzdatnieniu metodą filtracji, woda czysta gromadzona jest w zbiorniku wyrównawczym, z którego pompowana jest przez pompy współpracujące z hydroforami, do sieci wodociągowej rozdzielczej. Sprężarki zamontowane w układzie technologicznym stacji służą do napowietrzania uzdatnianej wody oraz do uzupełniania poduszki powietrznej w zbiornikach hydroforowych. Stacja posiada możliwość dezynfekcji wody podchlorynem sodu.

Ujęcie i stacja wodociągowa w Olszance zasila w wodę wodociąg grupowy, który zaopatruje następujące miejscowości: Olszanka, Korczówka, Korczówka-Kolonia, Mszanna. Faktyczne zużycie

wody wynosi aktualnie około 4000 m³/ miesiąc, dobowe nie przekracza natomiast 150 m³/ d, co oznacza, że nominalna wydajność ujęcia nie jest w pełni wykorzystana. Stan techniczny urządzeń wodnych pracujących na potrzeby tego ujęcia wykazuje znaczny stopień wyeksploatowania, niemniej jednak stacja wodociągowa pracuje bez większych awarii.

Ujęcie wody w Próchenkach

Ujęcie wody w miejscowości Próchenki zostało wykonane w 1986 roku. Ujęcie to tworzą dwa otwory studzienne głębinowe, pracujące zespołowo i ujmujące wodę z utworów czwartorzędowych. Zasoby wodne ujęcia zatwierdzone zostały w kategorii B. Zasoby eksploatacyjne ujęcia ustalono na 56 m³/h przy depresji 12,0-16,2 m.

Stacja wodociągowa, pracująca w oparciu o to ujęcie, wykonano w układzie dwustopniowego pompowania wody, z wykorzystaniem zbiornika wyrównawczego, lecz bez uzdatniania. Przewidziano możliwość dezynfekcji wody podchlorynem sodu. Ujęcie wody i stacja wodociągowa zlokalizowane są na jednej ogrodzonej działce przy drodze powiatowej nr 313 skrzyżowaniu dróg powiatowych o nr: 2033W i 2050 W. Stacja wodociągowa zasila w wodę wodociąg grupowy dostarczający wodę nie tylko do wsi zlokalizowanych na terenie gminy Olszanka, ale także do wsi sąsiednich gmin Huszlew i Międzyrzec Podlaski:

- gmina Olszanka: Próchenki, Szydłówka, Klimy, Dawidy, Bejdy, - gmina Międzyrzec: Kożuszki, Łuby, Łuniew, Łukowisko, Krzewica,
- gmina Huszlew: Mostów, Nieznanki, Kopce, Siliwonki, Harachwosty.

Obliczone teoretycznie zapotrzebowanie wody dla całego wodociągu grupowego wynosi maksymalnie 2099 m³/d i 259 m³/h. W celu pokrycia niedoboru wynikającego z ograniczonej wydajności eksploatacyjnej ujęcia, przewidziano zbiornik wyrównawczy. Faktyczne zużycie wody jest znacznie mniejsze niż założone teoretycznie. Stan techniczny urządzeń wodnych, pracujących na potrzeby tego ujęcia jest dobry. Jakość wody podawanej do sieci odpowiada obowiązującym normom.

Ujęcie wody w Nowych Łepkach

Ujęcie wody w Nowych Łepkach jest najpóźniej wykonanym obiektem tego typu na terenie gminy Olszanka, pracuje od roku 1988.

Woda na potrzeby tego ujęcia pobierana jest z dwóch studni głębinowych. Otwory studzienne zostały odwiercone w latach 1987-88 i posiadają zasoby eksploatacyjne zatwierdzone w 7 kategorii B. Wydajność eksploatacyjna studni głębinowych wynosi:

- dla studni nr 2 - $Q_e = 57,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 11,5 \text{ m}$, - dla studni nr 1 - $Q_e = 10,5 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 14,6 \text{ m}$.

Studnia nr 1 pobiera ujmując wodę z utworów trzeciorzędowych, a studnia nr 2 z utworów czwartorzędu. Obie studnie pracują jako podstawowe. Ich sumaryczna wydajność pokrywa teoretyczne zapotrzebowanie na wodę dla wodociągu grupowego zasilanego z tego ujęcia.

Ujęcie wody i stacja wodociągowa zlokalizowane są w obrębie ogrodzonej działki zlokalizowanej przy drodze powiatowej nr 396 2042W. Ujęcie wody w Nowych Łepkach dostarcza wodę na potrzeby wodociągu grupowego zasilającego wsie: Stare Łepki, Nowe Łepki, Hadynów, Pietrusy, Bolesty, Wyczółki, Szawły, Radlnia.

Zapotrzebowanie wody dla wodociągu grupowego obliczono teoretycznie w wielkościach maksymalnych na: 1308 m³/d i 140 m³/h. Zapotrzebowanie to może być w pełni pokryte przez studnie ujęcia współpracujące ze zbiornikami wyrównawczymi, wyrównującymi ewentualne niedobory godzinowe. Faktyczne zapotrzebowanie wody dla wodociągu jest znacznie niższe niż teoretyczne.

Stan techniczny i sanitarny urządzeń wodnych pracujących na potrzeby omawianego ujęcia wody jest dobry. Woda podawana do sieci odpowiada w pełni obowiązującym normom.

Łączna długość wykonanej na terenie gminy Olszanka sieci wodociągowej wodociągów grupowych wg stanu na rok 2012 wynosi 92 km, a ilość przyłączy wodociągowych - 886 szt. Rozdzielcza sieć wodociągowa wykonana jest z rur PCV, zaś przyłącza wodociągowe głównie z PE. Z wody dostarczanej z wodociągów grupowych korzysta 100% mieszkańców gminy.

Częściowo korzystają z niej także mieszkańcy ościennych gmin. Wodociągi grupowe zasilane z poszczególnych ujęć, posiadają wzajemne połączenia sieciowe w miejscowościach Olszanka, Szydłówka (wodociąg Próchenki i Olszanka) oraz w miejscowościach Olszanka-Pietrusy (wodociąg Olszanka i Stare Łepki).

Żadne z ww. ujęć nie posiada wyznaczonej strefy ochrony pośredniej ujęcia, natomiast strefy ochrony bezpośredniej zostały wyznaczone zgodnie z poniższym:

- decyzją Nr LU.ZUZ.2.4100.200.2018.MS PGW Wody Polskie Dyrektora Zarządu Zlewni w Sokołowie Podlaskim z dnia 5 października 2018 r. – w granicach działek o nr. ewid. 280/2, 284/2, 287/2, 290/2 obręb 0010 Olszanka,
- decyzją Nr LU.ZUZ.1.4100.229.2018/2019.KB PGW Wody Polskie Dyrektora Zarządu Zlewni w Białej Podlaskiej z dnia 19 sierpnia 2019 r. – w granicach działki o nr. ewid. 778, obręb 0013 Próchenki,
- decyzją Nr LU.ZUZ.2.4100.201.2018.MS PGW Wody Polskie Dyrektora Zarządu Zlewni w Sokołowie Podlaskim z dnia 5 października 2018 r. – w granicach działki o nr. ewid. 15/6, obręb 0008 Nowe Łepki.

Odprowadzanie ścieków

Gmina Olszanka nie posiada zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania powstających na jej terenie ścieków. Ścieki z poszczególnych zabudowań i siedlisk odprowadzane są do lokalnych szamb. Tylko część z tych ścieków wywożona jest transportem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków w pobliskich Łosicach. Dotyczy to w szczególności ścieków pochodzących z obiektów administrowanych przez gminę.

Doprowadzenie wodociągów grupowych do wszystkich gospodarstw na terenie gminy spowodowało znaczący wzrost ilości wytwarzanych ścieków, pogłębiając problemy gospodarki ściekowej. Ze względów sanitarnych i ochrony środowiska, zagadnienie odprowadzania i oczyszczania ścieków wymaga pilnego rozwiązania. W roku 2013 oddano do użytku 495 przydomowych oczyszczalni ścieków. Łącznie jest wybudowanych na terenie gminy około 530 obiektów.

Usuwanie odpadów stałych

Organizacja systemu unieszkodliwiania odpadów stałych na terenie gminy Olszanka odbywa się w ścisłym powiązaniu z działalnością Komunalnego Związku „Nieskażone środowisko” z siedzibą w Łosicach, którego gmina jest czynnym członkiem. System ten jest zgodny z aktualnymi przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Odpady stałe gromadzone są na terenie wsi w specjalnych workach i pojemnikach z uwzględnieniem segregacji odpadów pod kątem odzysku surowców wtórnych, a następnie odbierane przez specjalistyczny transport asenizacyjny należący do Związku Komunalnego. Odpady trafiają na składowisko odpadów zlokalizowane przy trasie Łosice- Biała Podlaska, przy czym zebrana selektywnie część odpadów podlega recyklingowi.

Odebrane z nieruchomości odpady komunalne będą zagospodarowane w następujący sposób:

- zmieszane odpady komunalne oraz odpady zielone będą przekazywane do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych lub instalacji zastępczych, określonych dla regionu ostrołęcko-siedleckiego w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2013” z późniejszymi zmianami 2024” przyjętego Uchwałą Nr 3/19 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 stycznia 2019 r.,
- selektywnie zebrane odpady komunalne będą przekazywane do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z przepisami prawa.

Zaopatrzenie w gaz i energię ciepłą

Gmina Olszanka nie posiada systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy, ani dostępu do gazociągów wysokiego lub średniego ciśnienia. Brak jest planów w tym zakresie. Sytuację komplikuje oddalenie gminy od terenów objętych gazyfikacją. Najbliżej zlokalizowany system gazowy znajduje się na terenie miasta Łosice, oddalonego od granic terenu gminy o około 10 km.

W związku z brakiem wyposażenia gospodarstw w gaz ziemny, zapotrzebowanie na energię do celów grzewczych pokrywane jest z lokalnych kotłowni lub pieców zasilanych głównie paliwem stałym.

13.3. Elektroenergetyka

Z terenem gminy Olszanka powiązane jest tylko jedno urządzenie z grupy najwyższych i wysokich napięć, a jest nim jednotorowa, tranzytowa linia wysokiego napięcia 110 kV biegnąca przez grunty wsi Wyczółki, Bolesty i Mszanna. Linia łączy ze sobą stacje 110/15 kV w Łosicach i Białej Podlaskiej (stacja „Sitnicka”), wchodząc w skład systemu rozdzielczych linii WN 110 kV stanowiących własność Lubelskich Zakładów Energetycznych „LUBZEL” SA, Zakład Biała Podlaska. Linia wykonana przewodami AFL 240 mm² na słupach kratowych jest w dobrym stanie technicznym. Przez gminę Olszanka biegnie ona terenami rolnymi i leśnymi w dużej odległości od zwartych obszarów zabudowy.

Na terenie gminy Olszanka nie ma stacji 110/15 kV, dlatego zasilanie pracujących na jej terenie stacji 15/0,4 kV odbywa się z zewnętrznych stacji WN/SN, którymi w podstawowym układzie pracy systemu linii SN 15 kV jest stacja 110/15kV w Łosicach i stacja 110/15 kV w Białej Podlaskiej („Sitnicka”).

Lokalne urządzenia elektroenergetyczne występujące na terenie gminy Olszanka są w dobrym stanie technicznym. Są to stacje trafo 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je odcinkami odgałęźnych linii SN 15 kV, linie niskiego napięcia 0,4 kV częściowo wyposażone w osprzęt oświetlenia ulicznego, przyłącza do odbiorców, których zadaniem jest zaopatrzenie w energię elektryczną niskiego napięcia odbiorców w poszczególnych wsiach. Sieci lokalne, to prawie wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne.

13.4. Telekomunikacja

Łączność przewodowa zapewnia na obszarze całej gminy połączenia w ruchu automatycznym Telekomunikacja Polska S.A. Na terenach wiejskich sieć telefoniczna jest napowietrzna. Ponadto na terenie gminy są zlokalizowane wieże telekomunikacji bezprzewodowej operatorów sieci GSM. Zasięg ich obejmuje obszar całej gminy. Mimo braku możliwości uzyskania informacji o ilości abonentów telefonii cyfrowej, można przypuszczać, że stanowi ona znaczące i stale rozwijające się uzupełnienie w zakresie obsługi telefonicznej mieszkańców.

14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Do ponadlokalnych celów publicznych na terenie gminy należy budowa planowanej drogi ekspresowej S-19 przechodzącej częściowo po śladzie w ciągu drogi krajowej nr 19 oraz, po wskazanym na rysunku kierunków, projektowanym przebiegu, omijającym od zachodu centrum miejscowości Mszanna. Wraz z lokalizacją drogi ekspresowej na terenie wsi Mszanna, na południe od zabudowań wsi zaplanowano węzeł komunikacyjny umożliwiający dostęp do projektowanej drogi ekspresowej z drogi krajowej nr 19. Lokalizację drogi ekspresowej oraz węzła „MSZANNA” wskazano na mapie kierunków zgodnie z wariantem rekomendowanym przebiegu na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla w/w inwestycji, oraz wariantowo po wyznaczonych trasach (wariant nr 1, 2 i 3).

15. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Na terenie gminy Olszanka obszarami narażonym na niebezpieczeństwo powodzi i wymagającymi ochrony przeciwpowodziowej, są doliny Liwca i Toczonej. Na rysunku studium uwarunkowań (załącznik nr 2 i 3) wrysowano obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których wprowadza się zakaz zabudowy, z wyjątkiem obiektów infrastruktury technicznej.

Zgodnie z art. 166 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2020, poz. 310) w celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią obszary szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, strategii rozwoju województwa, strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, gminnym programie rewitalizacji, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy.

W świetle zapisów z ww. ustawy prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:

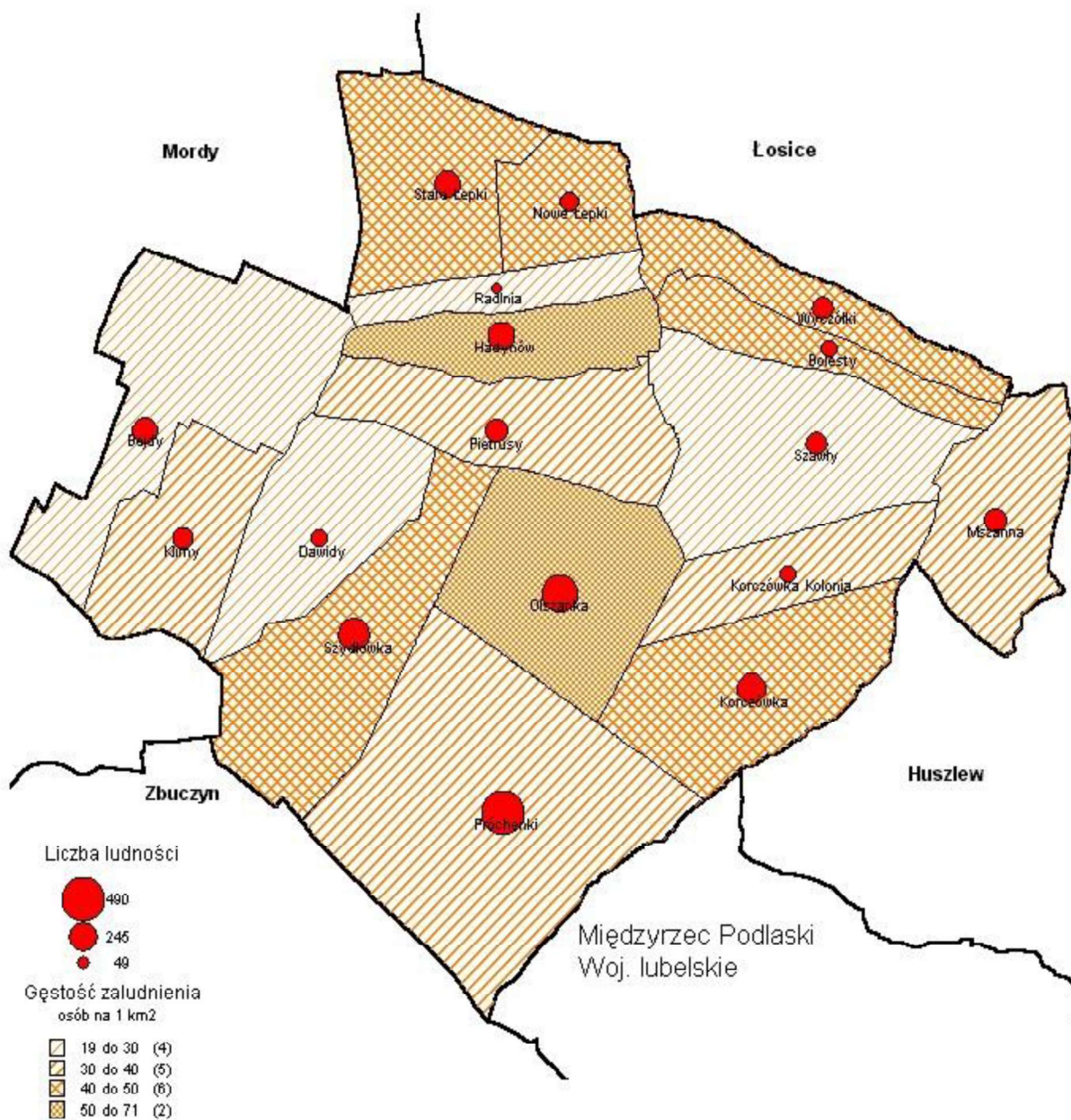
- 1) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- 2) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- 3) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 w.w. ustawy prawo wodne, stanowiące działki ewidencyjne,
- 4) pas techniczny w rozumieniu art. 36 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (tj. Dz.U. z 2022 r., poz. 457).

Na rysunku studium uwarunkowań oraz kierunków wrysowano granice zasięgu terenów na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz jest wysokie i wynosi 10%. Obszary te należy rozumieć jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

16. CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA

Liczba ludności gminy według stanu na dzień 31.12.2010 r. wynosiła 3088 osób⁸. Gmina należy do małych pod względem powierzchni i liczby ludności oraz do rzadko zaludnionych obszarów wiejskich w województwie mazowieckim. Na 1 km² przypadało zaledwie 35 osób.

⁸ Faktyczne miejsce zamieszkania, według BDL GUS

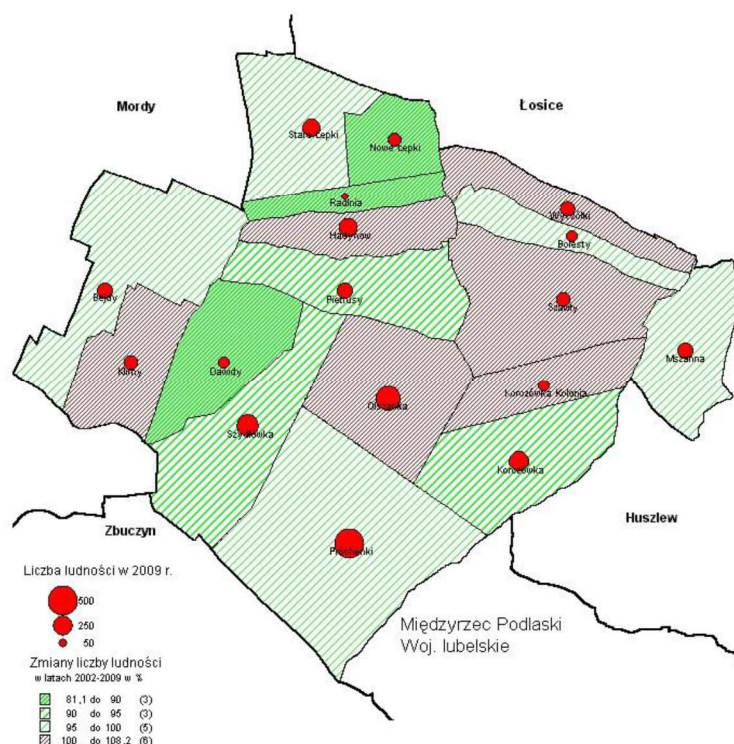
Rys. 5. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminie Olszanka w roku 2009. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Teren gminy należy uznać za wyludniający się. W latach 2001-2010 liczba ludności⁹ w skali całej gminy zmniejszyła się o 279 osób tj. o 8,3% (tab. 16.1). W latach 2002-2009 przyrost ludności w przedziale 1,6-8,2% odnotowano w miejscowościach: Olszanka, Hadynów, Wyczółki, Korczówka-Kolonia i Klimy, a w miejscowości Szawły liczba ludności pozostała bez zmian.

Stosunkowo niewielki ubytek ludności (0-5%) miał w tym czasie miejsce w miejscowościach: Próchenki, Bolesty, Bejdy, Mszanna i Stare Łepki. Ubytek ludności w przedziale 5-10% występował we wsiach: Pietrusy, Korczówka i Szydłówka. W pozostałych miejscowościach (Dawidy, Radlnia

⁹ Faktycznie stale zamieszkałej

i Nowe Łepki) ubytek ludności przekraczał 10%. Liczbę ludności w poszczególnych miejscowościach w 2009 roku i zmiany tej liczby w latach 2002-2009 ilustruje tabela 16.2 i rys. 5¹⁰.

Rys. 6. Liczba ludności w roku 2009 i jej zmiany w latach 2002-2009. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 16.1. Zmiany liczby ludności w gminie Olszanka w latach 2002-2010. Źródło: BDL GUS; wyliczenia własne.

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba ludności	3 367	3 358	3 306	3 274	3 265	3 223	3 180	3 128	3 249	3 088
%	100,0	99,7	98,2	97,2	97,0	95,7	94,4	92,9	96,5	91,7

Ubytek ludności jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji stałych. W latach 2002-2010 ubytek ludności spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym wyniósł 118 osób, a ujemnym saldem migracji 151 osób.

Następstwem ubytku ludności jest zazwyczaj deformacja struktury według płci i wieku. W gminie Olszanka procesy te zachodzą w dużej skali. W strukturze według płci od lat utrzymuje się znaczna przewaga mężczyzn (95 kobiet na 100 mężczyzn w 2010 roku). Można więc mówić o daleko posuniętym procesie defeminizacji. W strukturze ludności według wieku w latach 2002-2010 zmniejszył się udział osób w wieku przedprodukcyjnym z 26,5% do 21,4% i osób w wieku

¹⁰ Należy zwrócić uwagę na niepełną porównywalność danych z roku 2002 (ludność faktycznie stale zamieszkała) i z 2009 (ludność według PESEL – zawyżona w stosunku do faktycznie stale zamieszkałej). W efekcie wskaźniki dla poszczególnych wsi zostały zawyżone.

poprodukcyjnym z 20,4% do 18,4%, zwiększył się natomiast udział osób w wieku produkcyjnym z 53,1% do 60,2%.

Tabela 16.2. Zmiany liczby ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Olszanka w latach 2002-2009. Źródło: BDL GUS; wyliczenia własne.

Jednostka terytorialna	2002	2009	2009/2002
	[osoba]	[osoba]	%
Bejdy	188	183	97,3
Bolesty	103	100	97,1
Dawidy	127	103	81,1
Hadynów	217	223	102,8
Klimy	122	132	108,2
Korczówka	279	262	93,9
Korczówka-Kolonia	97	101	104,1
Mszanna	183	179	97,8
Nowe Łepki	143	125	87,4
Olszanka	365	371	101,6
Pietrusy	168	157	93,5
Próchenki	516	498	96,5
Radlnia	43	36	83,7
Stare Łepki	221	219	99,1
Szawły	139	139	100,0
Szydłówka	291	275	94,5
Wyczółki	141	146	103,5
Razem	3343	3249	97,2

Na koniec 2010 roku w gminie Olszanka udział osób w wieku przedprodukcyjnym był nieco wyższy do odpowiedniego wskaźnika w powiecie łosickim (20,0%) i znacznie wyższy od średniego w województwie mazowieckim (18,6%), natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym był nieco niższy niż w powiecie łosickim (19,7%) i nieco wyższy niż w województwie mazowieckim (17,8%) i oznacza zaawansowany proces starzenia się ludności w gminie.

Analizując strukturę wiekową ludności trzeba zwrócić uwagę na zróżnicowaną liczebność poszczególnych roczników, która wpłynie na zasadnicze zmiany liczebności niektórych grup wieku w przyszłości. Bazując na rocznikach już urodzonych można z dużym prawdopodobieństwem oszacować, że liczebność roczników w wieku szkoły podstawowej, która na koniec 2010 roku wynosiła 217 osób, w latach 2011-2016 pozostanie na poziomie 180-190 osób, a następnie w 2017 roku zwiększy się do 205 osób. Zmniejszy się zasadniczo liczebność roczników w wieku gimnazjalnym ze 139 osób na koniec 2010 roku i 145 na koniec 2011 do około 89 na koniec 2017 roku. Z drugiej strony należy liczyć się ze znacznym zwiększeniem liczebności roczników w wieku poprodukcyjnym, gdyż aktualnie wiek emerytalny osiągają bardzo liczne roczniki urodzone w latach 1945-1955¹¹. Spowoduje to zmniejszenie udziału generacji w wieku produkcyjnym.

¹¹ Określane przez demografów mianem kompensaty wojennej

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy jest stosunkowo niski. Wg NSP 2002 2,3% ogółu ludności posiadało wykształcenie wyższe, 2,1% policealne, 13,8% średnie, 19,4% zasadnicze zawodowe. Podobnie jak w innych gminach wykształcenie wyższe, policealne i średnie posiada znacznie więcej kobiet niż mężczyzn. Mężczyźni dominują natomiast w wykształceniu na poziomie zasadniczym zawodowym. W ostatnich latach poziom wykształcenia mieszkańców poprawia się. Według danych NSP 2002 64,5% ludności w gminie Olszanka posiadało własne źródło utrzymania. W tej zbiorowości 45,8% stanowiły niezarobkowe źródła utrzymania, 14,2% praca poza rolnictwem i tylko 40,0% praca w rolnictwie.

Sieć osadniczą gminy tworzy 17 miejscowości. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości jest zróżnicowana; zawiera się w przedziale od 36 do 498 osób¹². Najwięcej mieszkańców liczy miejscowość Próchenki (498 osób). Miejscowość gminna Olszanka posiada 371 mieszkańców i zajmuje pod tym względem drugie miejsce w gminie. Najmniejszą miejscowością w gminie jest Radlnia (36 mieszkańców). Liczba ludności w pozostałych 14 miejscowościach mieści się w przedziale 100-275 osób.

W latach 2010-2017 liczba ludności w gminie zmniejszyła się z 3137 do 3011 osób to jest o 126 osób. Ubytek ludności został spowodowany w zasadzie ujemnym saldem migracji, które w tym okresie wyniosło 126 osób. Przyrost naturalny był w tych latach zmienny ale w sumie bliski zera (dokładnie – 3). Ubytek ludności, głównie w młodszych grupach wieku, spowodował niekorzystne zmiany w strukturze wieku. Zmniejszył się udział osób w wieku przedprodukcyjnym (z 20,7% do 19,3 %) i produkcyjnym (z 60,9% do 59,8%), a zwiększył w wieku poprodukcyjnym (z 18,4% do 20,9%). Oznacza to zaawansowany proces starzenia się ludności. Zmiany liczby ludności poszczególnych wsi w latach 2002-2018 i wybranych latach pośrednich pokazano w tab. 16.3, a stan w roku 2018 i zmiany w latach 2002-2018 – na rys. 6.1.

Tabela 16.3. Liczba ludności oraz jej zmiany (w procentach) w latach 2002-2018.

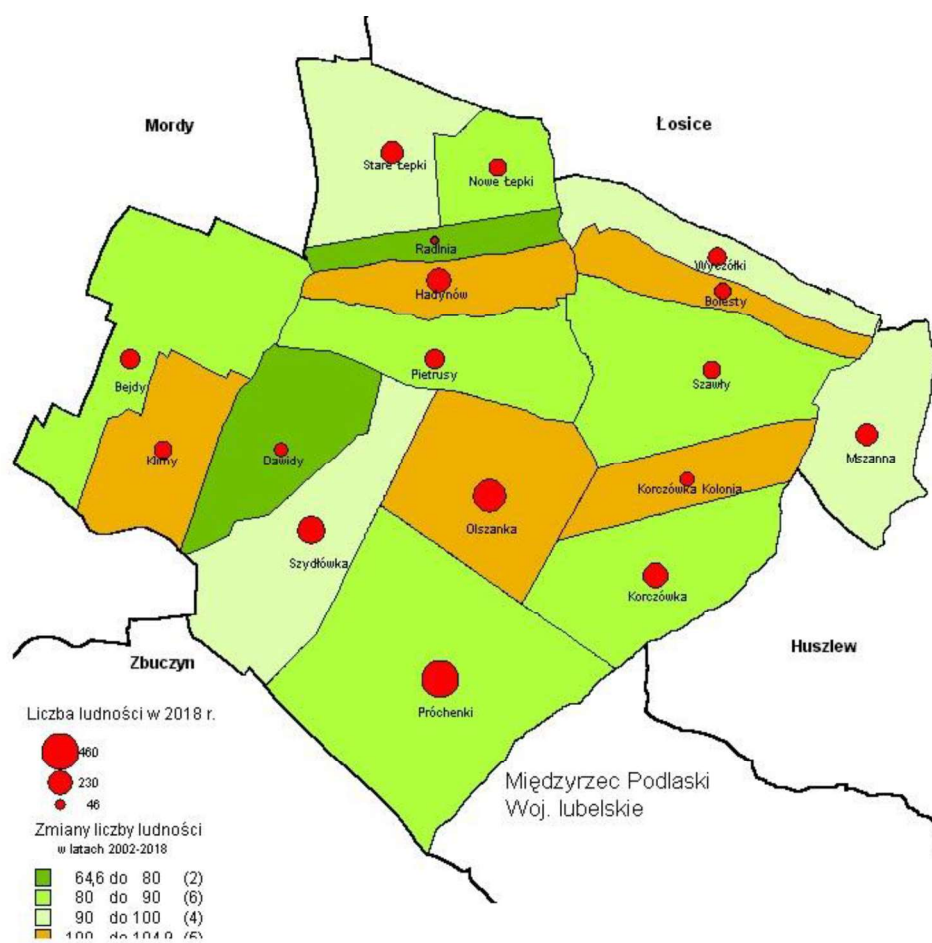
Jednostka terytorialna	2002	2011	2011/2002	2014	2018	2018/2002
	[osoba]	[osoba]	%	[osoba]	[osoba]	%
Bejdy	188	180	95,7	182	169	89,9
Bolesty	103	96	93,2	99	107	103,9
Dawidy	127	99	78,0	102	82	64,6
Hadynów	217	204	94,0	212	220	101,4
Klimy	122	130	106,6	135	128	104,9
Korczówka	279	247	88,5	247	236	84,6
Korczówka Kolonia	97	105	108,2	105	98	101,0
Mszanna	183	167	91,3	177	176	96,2
Nowe Łepki	143	127	88,8	122	120	83,9
Olszanka	365	360	98,6	387	383	104,9
Pietrusy	168	158	94,0	158	147	87,5
Próchenki	516	465	90,1	455	453	87,8
Radlnia	43	31	72,1	34	29	67,4
Stare Łepki	221	220	99,5	218	199	90,0
Szawły	139	137	98,6	129	125	89,9
Szydłówka	291	268	92,1	270	266	91,4
Wyczółki	141	137	97,2	140	137	97,2

¹² Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości według BDL GUS.

Razem	3343	3131	93,7	3172	3075	92,0
--------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Źródło: lata 2002 i 2009 BDL GUS, lata 2014 i 2018 – ewidencja gminy; wyliczenia własne.

Z przedstawionych w tab. 16.3 danych zilustrowanych graficznie na rys. 6.1. wynika, że przy ogólnym ubytku ludności w gminie w latach 2002-2018 wynoszącym 8,0%, w poszczególnych wsiach zmiany były bardzo zróżnicowane i różnokierunkowe: od ubytku wynoszącego ponad 20% we wsiach Radlnia i Dawidy, aż po przyrost od 1,0 do 4,9% we wsiach: Korczówka Kolonia, Hadynów, Bolesty, Klimy i wieś gminna Olszanka. Jeśli w mniejszych wsiach ten przyrost w liczbach bezwzględnych był niewielki, to w Olszance wyniósł 18 osób i był znaczący.

Rys. 6.1. Liczba ludności w roku 2018 i zmiany w latach 2002-2018. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i ewidencji gminy.

17. STRUKTURA BUDŻETU GMINY

Dochody budżetu gminy w poszczególnych latach w okresie 2005-2010 kształtowały się na poziomie od 5,4 mln zł do 7,8 mln zł. Dochody własne średnio w tym okresie stanowiły 26,4% ogólnej kwoty dochodów, a więc ich poziom był niski. Główną pozycję dochodów własnych stanowią udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, zwłaszcza w podatku dochodowym od osób fizycznych. Subwencja ogólna średnio w latach 2005-2010 stanowiła 51,9% dochodów ogółem i była główną częścią dochodów budżetowych gminy. Trzecią pozycją dochodów są dotacje celowe z budżetu państwa, które w omawianym okresie stanowiły 19,5% ogólnej kwoty dochodów. Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły w 2010 roku 2530 zł.

Poziom wydatków ogółem musi być w skali każdego roku zbliżony do poziomowi dochodów. W strukturze wydatków największą pozycję stanowią wydatki na oświatę. W latach 2005-2010 wyniosły one 17,6 mln złotych, natomiast ich udział w ogólnej kwocie wydatków 39,4%.

Z punktu widzenia rozwoju gminy i poprawy warunków życia mieszkańców – istotne są wydatki inwestycyjne. W latach 2005-2010 wyniosły one 5,0 mln zł i stanowiły 11,2% ogólnej kwoty wydatków, co na tle ogółu gmin oznacza wyjątkowo niski poziom inwestowania. Największe kwoty zostały w tym okresie przeznaczone na transport (2,4 mln zł) i rolnictwo (1,3 mln zł).

Zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Olszanka Nr III/19/2018 z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Olszanka na rok 2019, dochody budżetu gminy ustalono w wysokości 12.293.661,00 zł, z tego: dochody bieżące w wysokości 12.132.108,00 zł, a dochody majątkowe w wysokości 161.553,00 zł. Dochody związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych odrębnymi ustawami wynoszą 3.259.602 zł.

Wydatki budżetu gminy wynoszą 11.873.498,00 zł, z tego: wydatki bieżące w wysokości 11.670.139,13 zł, a wydatki majątkowe 203.358,87 zł. Planowane wydatki związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych odrębnymi ustawami wynoszą 3.259.602 zł. Nadwyżka budżetu gminy w wysokości 420.163,00 zł zostanie przeznaczona na spłatę zaciągniętych kredytów i pożyczek w kwocie 420.163,00 zł.

CZĘŚĆ III KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. OGÓLNE KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

1.1. Główne funkcje gminy

Przyjmuje się następujące funkcje gminy: Funkcja podstawowa – produkcja rolna. Funkcje pomocnicze:

- obsługa rolnictwa i lokalne przetwórstwo rolne,
- obsługa ludności skoncentrowana w ośrodku gminnym – Olszance oraz w większych jednostkach osadniczych,
- agroturystyka rozwijana na całym obszarze gminy w miarę potrzeb i zainteresowania turystów.

1.2. Główne cele i kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy

Za nadrzędny cel wszelkich działań podejmowanych na terenie gminy należy uznać zrównoważony rozwój przestrzenny ilościowy i jakościowy, a przez to poprawę jakości życia mieszkańców gminy. Podstawowe kierunki dalszego rozwoju gminy winny obejmować:

- likwidacja istniejących zagrożeń u ich źródeł,
- minimalizacja zmian w środowisku przy wprowadzaniu nowych inwestycji,
- ochrona prawna obszarów o najbardziej cennych wartościach przyrodniczych,
- stosowanie ustalonych zasad gospodarowania na wyodrębnionych obszarach funkcjonalnych,
- dalszy rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- harmonijne kształtowanie przestrzeni jako miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku,
- ochrona dziedzictwa kulturowego,
- działania zmierzające do rozwoju rolnictwa, w szczególności do jego restrukturyzacji i przystosowania do potrzeb rynkowych,
- rozwój funkcji usługowo-administracyjnych, w szczególności związanych z obsługą rolnictwa, oświatą i kulturą, ochroną zdrowia, opieką społeczną i obsługą komunikacji i podróży,
- rozwój infrastruktury wynikający z przebiegu na obszarze gminy ważnych tras komunikacyjnych oraz szlaków przesyłu nośników energii,
- racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami,
- poprawę warunków mieszkaniowych poprzez opracowywanie lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów przeznaczonych na ten cel,
- kształtowanie ładu przestrzennego na obszarze gminy, zgodnie z wymogami urbanistyki,
- ochrona środowiska naturalnego, w tym obszarów o wysokich walorach przyrodniczych (dolina Liwca, dolina Toczonej, użytki ekologiczne), - tworzenie nowych miejsc pracy.

Zmiany w przeznaczeniu terenów będą obejmować przede wszystkim:

- zalesianie gruntów rolnych o słabej bonitacji,
- przeznaczanie gruntów rolnych pod budownictwo, przemysł, usługi,

- przeznaczanie gruntów rolnych i leśnych pod nowe szlaki komunikacyjne,
- przeznaczanie gruntów rolnych i leśnych pod infrastrukturę techniczną niezbędną do funkcjonowania terenów zabudowanych i szlaków komunikacyjnych,
- przeznaczanie gruntów rolnych pod powierzchnią eksploatacje kopalni naturalnych, -
przeznaczanie gruntów rolnych pod budowę elektrowni wiatrowych i instalacji fotowoltaicznych.

1A. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA WYNIKAJĄCE Z BILANSU TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ I AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO

Struktura przestrzenna gminy ulega ciągłym zmianom, chociaż zachodzą one powoli. W gminie Olszanka, która jest typową gminą rolniczą, głównym obszarem produkcyjnym jest krajobraz rolniczy z zabudową wiejską, polami uprawnymi i użytkami zielonymi oraz niezbędną infrastrukturą techniczną, taką jak drogi, linie elektroenergetyczne, wodociągi i ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków i system kanalizacyjny. W gminie Olszanka zwarta zabudowa wiejska była lokowana przy głównych ciągach komunikacyjnych. Zabudowa rozproszona typu kolonijnego występuje tylko w 8 miejscowościach (na 17 wsi występujących w gminie) i zajmuje 29,8 ha, co stanowi zaledwie 4,0% powierzchni obszarów zabudowanych w gminie. Taka struktura zabudowy sprzyja racjonalnemu wykorzystywaniu przestrzeni oraz infrastruktury technicznej.

Na podstawie przeprowadzonego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę (rozd. 7 w części UWARUNKOWANIA) wykazano, że w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, znajdują się duże powierzchnie gruntów kwalifikujących się do zabudowy, znacznie przekraczających maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zagrodową, jednorodzinna, letniskową i usługową. Należy zatem przyjąć, że dalsza zabudowa mieszkalna i usługowa będzie koncentrować się w granicach lub sąsiedztwie zabudowy istniejącej.

W miarę rozwoju zabudowy może zachodzić potrzeba uzupełnienia infrastruktury technicznej, natomiast nie zachodzi potrzeba wyznaczenia i budowy nowych dróg gminnych i powiatowych, gdyż poszczególne miejscowości są dobrze skomunikowane. Planowana jest natomiast budowa drogi ekspresowej S-19, która będzie przechodzić na gruntach wsi Mszanna, Bolesty i Wyczółki.

Będzie zachodzić potrzeba dalszego rozwoju specjalistycznych gospodarstw rolnych. W ostatnich latach powstawały na terenie gminy nowe obiekty do hodowli drobiu i ten kierunek rolnictwa będzie się rozwijał. W związku z tym, że takie obiekty należy lokować na terenach otwartych (które dominują w strukturze krajobrazu gminy Olszanka), na gruntach rolniczych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (przeznaczonej głównie pod zabudowę mieszkalną i usługową), w bilansie terenów nie określano zapotrzebowania na tego typu zabudowę. Potrzeby w tym zakresie powinny być realizowane na bieżąco, przy spełnieniu wymogów przepisów odrębnych. Podobne założenie przyjęto w odniesieniu do obiektów produkcyjnych (poza rolniczych) oraz składów i magazynów, które w gminie Olszanka występują nielicznie. Obiekty takie także należy lokować poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem na takie inwestycje i zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.

Jak podano w części UWARUNKOWANIA w rozdz. 4A, samorząd województwa jest zobowiązany do sporządzenia audytu krajobrazowego obejmującego obszar całego województwa. Jego zadaniem jest identyfikacja krajobrazów występujących w granicach województwa i ustalenie lokalizacji krajobrazów priorytetowych. Na etapie sporządzania studium uwarunkowań lub jego zmiany poszczególnych gmin, ustalenia audytu wojewódzkiego należy odnieść do obszaru gminy.

W związku z tym, że dotychczas nie sporządzono audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego, w niniejszej dokumentacji zmiany studium uwarunkowań gminy Olszanka nie było

możliwości odniesienia się do ustaleń owego audytu. Na podstawie rozpoznania walorów przyrodniczych i sposobu zagospodarowania poszczególnych fragmentów gminy, przedstawionych w niniejszej dokumentacji studium uwarunkowań, można twierdzić, że w granicach gminy Olszanka występują krajobrazy priorytetowe. Do takich można zaliczyć dolinę Liwca obejmującą południową część gminy oraz niektóre fragmenty doliny Tocznej, położone w środkowej części gminy.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

2.1. Podział na tereny funkcjonalno-przestrzenne

Przy określaniu kierunków dalszego rozwoju gminy w niniejszej dokumentacji przyjęto koncepcję podziału gminy na tereny funkcjonalno-przestrzenne. Granice wyróżnionych kategorii terenów zostały określone na rysunku studium, t.j. mapie topograficznej gminy w skali 1:25.000 oraz oznaczone odpowiednimi symbolami. Granice te należy uściślać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Podstawowe zasady zagospodarowania tych terenów określono poniżej. Wyróżniono następujące kategorie terenów: R - tereny użytków rolnych – głównie grunty orne

Rz - tereny łąk i pastwisk (ekologiczna strefa dolin rzecznych)

RM - tereny zabudowy zagrodowej

RM1 - tereny projektowanej zabudowy zagrodowej

RP - tereny zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej

RP1 - tereny projektowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej

L - tereny lasów

L1 - tereny projektowanych zalesień

MN - tereny zabudowy jednorodzinnej,

MN1 - tereny projektowanej zabudowy jednorodzinnej,

ML1 - tereny projektowanej zabudowy letniskowej

U - tereny zabudowy usługowej

U1 - tereny projektowanej zabudowy usługowej

UO - tereny usług oświaty

UK - tereny usług sakralnych

US - tereny usług sportowych

UZ - tereny usług ochrony zdrowia

UT1 - tereny projektowanych usług turystycznych

P - tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów

ZC - cmentarze

PE-Z - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złóża kruszywa)

PE-Z1 - tereny projektowanej powierzchniowej eksploatacji kopalin (złóża kruszywa)

PE-W - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złóża torfu)

WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę

W - tereny wód powierzchniowych

Ue - użytki ekologiczne

Tereny dróg:

KDK19 - droga krajowa nr 19

KDP - droga powiatowa

KDG - droga gminna

S 19 - projektowana droga ekspresowa S19

Urządzenia infrastruktury technicznej:

EE110kV - linia elektroenergetyczna 110 kV

EE1 - projektowana stacja elektroenergetyczna 30/110 kV

EF - Tereny projektowanych instalacji fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej przekraczającej 1000 kW.

2.2. Zasady zagospodarowania terenów funkcjonalno-przestrzennych

Opracowane kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka nawiązują do ustaleń „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka” uchwalonego w roku 2003 oraz do ustaleń zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uchwalonego w roku 2001. Przy konstruowaniu kierunków dalszego rozwoju gminy w niniejszej dokumentacji, wyznaczono tereny pełniące różne funkcje gospodarcze i społeczne, uwzględniające uwarunkowania przyrodnicze. W granicach wyróżnionych terenów mogą znajdować się fragmenty (obiekty) o nieco innym charakterze i funkcjach, ale zazwyczaj związanych bezpośrednio lub pośrednio z podstawową funkcją terenu. Granice tych terenów wyznaczono na rysunku studium w skali 1:25000 oraz oznaczono odpowiednimi symbolami literowymi, a podstawowe zasady ich zagospodarowania określono poniżej. Zasady te są jednocześnie ustaleniami do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

R - tereny produkcji rolnej

Obejmuje głównie pola uprawne z niewielkim udziałem łąk i pastwisk oraz rozproszoną zabudowę zagrodową, w większości obszary o dobrych warunkach do dalszego rozwoju rolnictwa.

Kierunki rozwoju:

- utrzymanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania;
- powiększanie areалу gospodarstw rolnych przy jednoczesnej likwidacji gospodarstw małych, nierentownych;
- intensyfikacja i specjalizacja produkcji rolnej.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny intensywnych upraw rolnych, ogrodniczych, sadowniczych oraz użytków zielonych z zabudową zagrodową,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, niezbędna infrastruktura techniczna,
- zachowanie istniejącej zabudowy siedliskowej z możliwością jej rozbudowy, przebudowy i nadbudowy lub zmiany funkcji na zabudowę letniskową,

- możliwość lokalizacji obiektów budownictwa zagrodowego i innego związanego z produkcją rolniczą,
- możliwość lokalizacji obiektów gospodarstw rolnych specjalistycznych,
- możliwość budowy stawów rybnych, zbiorników wodnych małej retencji i innych zbiorników wodnych oraz urządzeń melioracji i przeciwpowodziowych,
- wysokość zabudowy zagrodowej – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,
- dachy dwuspadkowe, wielospadkowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 1200 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 60% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

Rz - tereny łąk i pastwisk (ekologiczna strefa dolin rzecznych)

Obejmuje doliny rzeczne oraz zagłębienia terenu, w których dominują łąki i pastwiska, często z siecią rowów melioracyjnych, zadrzewień i zakrzewień, z płytko zalegającą wodą gruntową.

Kierunki rozwoju:

- utrzymanie dotychczasowych funkcji przewidzianych dla obszarów dolin rzecznych (gospodarka łąkowo-pastwiskowa) z wyłączeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i usługowej.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny trwałych użytków zielonych i upraw rolnych z ciekami i zbiornikami wodnymi,
- funkcja uzupełniająca - tereny dróg, tereny urządzeń melioracyjnych i przeciwpowodziowych, infrastruktury technicznej napowietrznej i podziemnej,
- zachowanie aktualnego sposobu zagospodarowania terenu,
- zakaz zabudowy,
- zakaz zanieczyszczania odpadami komunalnymi, przemysłowymi i rolniczymi,
- zakaz zmiany stosunków wodnych mogących pogorszyć warunki siedliskowe,
- zakaz likwidacji i zmiany użytkowania wydm, oczek wodnych i torfowisk,
- nakaz budowy przepustów w nasypach drogowych oraz utrzymywanie ich drożności w celu swobodnej migracji zwierząt,
- dopuszczenie budowli piętrzących wodę na rzekach w celu jej gospodarczego wykorzystania,

- możliwość budowy stawów rybnych i zbiorników wodnych małej retencji oraz urządzeń melioracyjnych i przeciwpowodziowych,
- ochrona środowiska, przyrody i krajobrazu – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- ochrona dziedzictwa kulturowego (stanowisk archeologicznych) – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań.

RM - tereny zabudowy zagrodowej

Obejmuje tereny bardziej lub mniej zwartej zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem funkcji usługowych.

Kierunki rozwoju:

Dla terenów zabudowy zagrodowej proponuje się podejmowanie następujących działań określających dalsze kierunki ich rozwoju:

- stosowanie rozwiązań urbanistycznych poprawiających komfort zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej;
- właściwe kształtowanie ładu przestrzennego i estetyzacji zabudowy, z powszechnym stosowaniem walorów architektury regionalnej;
- modernizowanie i rozwijanie istniejącego układu komunikacyjnego w obrębie zabudowy;
- rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, gazowej i elektroenergetycznej;
- ograniczanie uciążliwego oddziaływania dróg na tereny przyległe;
- tworzenie warunków i rozwiązań technicznych mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu;
- tworzenie warunków do rozwoju zaplecza związanego z produkcją rolniczą, zarówno w obrębie poszczególnych gospodarstw jak i specjalistycznych jednostek świadczących usługi na rzecz rolnictwa.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy zagrodowej,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, zabudowa jednorodzinna, zabudowa letniskowa, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,
- dachy dwuspadkowe, wielospadkowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 1200 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 60% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej, - ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,

- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

RM1 - tereny projektowanej zabudowy zagrodowej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy zagrodowej.

RP – tereny zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej

Obejmują tereny produkcji rolnej, np. hodowle zwierząt, gorzelnie, szklarnie, pieczarkarnie i obsługi produkcji rolnej, takie jak bazy skupu ziemniaków, buraków, zboża itp.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy oraz jej dalszy rozwój na terenach wyznaczonych w studium uwarunkowań, z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej mieszkalnej.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, zabudowa mieszkaniowa dla właściciela lub użytkownika terenu, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy: magazynowo-składowej – jedna kondygnacja nadziemna, budynki biurowo-socjalne – jedna kondygnacja nadziemna z użytkowym poddaszem, maksymalnie
- 10,0 m; dopuszcza się inne obiekty i urządzenia o wysokości do 20 m,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 600 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 70% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 10% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

RP1 – tereny projektowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych, *przeznaczonych do zabudowy, w tym teren projektowanej zabudowy produkcji rolnej w Mszanej, na podstawie uchwały Rady Gminy Nr XXXVIII/212/2018 z dnia 27 września 2018 r. w/s przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań gminy Olszanka.*

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej oznaczonej symbolem RP.

L - tereny lasów

Obejmują różnej wielkości kompleksy leśne i większe zadrzewienia określone na rysunku zmiany studium.

Kierunki rozwoju:

- ochrona terenów leśnych poprzez zakaz zmniejszania ich powierzchni, niszczenia, lub działań osłabiających odporność biologiczną ekosystemów leśnych (głównie obniżanie poziomu wód gruntowych).
- Zasady zagospodarowania:
- funkcja podstawowa - tereny lasów,
- funkcja uzupełniająca - tereny dróg, tereny zabudowy związanej z prowadzeniem gospodarki leśnej,
- zachowanie aktualnego sposobu zagospodarowania terenu,
- zakaz zanieczyszczania terenów leśnych odpadami komunalnymi, przemysłowymi i rolniczymi,
- zakaz zmiany stosunków wodnych mogących pogorszyć warunki siedliskowe lasów,
- zakaz likwidacji i zmiany użytkowania wydm, oczek wodnych i torfowisk,
- możliwość budowy zbiorników wodnych małej retencji i innych zbiorników wodnych oraz urządzeń melioracji i przeciwpowodziowych,
- ochrona środowiska, przyrody i krajobrazu – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań,
- ochrona dziedzictwa kulturowego (stanowisk archeologicznych) – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań,

L1 - tereny projektowanych zalesień

Obejmują grunty rolne (najczęściej grunty orne) klas V, VI i VIz przeznaczone do zalesienia.

Kierunki rozwoju:

- zwiększenie powierzchni lasów w gminie poprzez zalesianie gruntów rolnych słabych klas bonitacyjnych.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny projektowanych lasów,
- funkcja uzupełniająca - tereny dróg, tereny zabudowy związanej z prowadzeniem gospodarki leśnej,
- do czasu zalesienia - zachowanie aktualnego sposobu zagospodarowania terenu,
- pozostałe zasady zagospodarowania – jak dla terenów lasów.

W - tereny wód powierzchniowych

Obejmują wody płynące (rzeki Liwiec i Toczna) oraz zbiorniki wód stojących (torfianki, sadzawki).

Kierunki rozwoju:

- zachowanie wód stojących i płynących, zakaz likwidacji małych zbiorników wodnych.

Zasady zagospodarowania:

- zakaz obniżania poziomu wody w rzekach i zbiornikach wód stojących,
- zakaz odprowadzania do wód nie oczyszczonych ścieków,
- nakaz ochrony roślinności wodnej, szuwarowej, drzew i krzewów,
- nakaz pozostawienia pasa dostępu wzdłuż brzegów wód publicznych (minimum 4 m dla rowów oraz minimum 10 m dla rzek i kanałów), gwarantującego swobodne przechodzenie i wykonywanie robót konserwacyjnych.

Ue - tereny użytków ekologicznych

Obejmują niewielkie zbiorniki wód stojących (torfianki, sadzawki) objęte ochroną jako użytki ekologiczne.

Kierunki rozwoju:

- zachowanie terenów objętych ochroną.

Zasady zagospodarowania:

- zakaz obniżania poziomu wody,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków,
- nakaz ochrony roślinności wodnej, szuwarowej, drzew i krzewów oraz fauny,
- inne zasady ochrony zgodnie z przepisami szczególnymi.

MN - tereny zabudowy jednorodzinnej

Obejmuje tereny zabudowy jednorodzinnej z dopuszczeniem funkcji usługowej.

Kierunki rozwoju:

Dla strefy osadniczej proponuje się podejmowanie następujących działań określających dalsze kierunki ich rozwoju:

- stosowanie rozwiązań urbanistycznych poprawiających komfort zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej;
- właściwe kształtowanie ładu przestrzennego i estetyzacji zabudowy, z powszechnym stosowaniem walorów architektury regionalnej;
- modernizowanie i rozwijanie istniejącego układu komunikacyjnego w obrębie zabudowy;
- rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, gazowej i elektroenergetycznej;
- ograniczanie uciążliwego oddziaływania dróg na tereny przyległe;
- tworzenie warunków i rozwiązań technicznych mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu;
- tworzenie warunków do rozwoju zaplecza związanego z produkcją rolniczą, zarówno w obrębie poszczególnych gospodarstw jak i specjalistycznych jednostek świadczących usługi na rzecz rolnictwa.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy jednorodzinnej – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,

- dachy dwuspadowe, wielospadowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 600 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 40% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 50% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

MN1 - tereny projektowanej zabudowy jednorodzinnej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy jednorodzinnej.

ML1 - tereny projektowanej zabudowy letniskowej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Dla terenów projektowanej zabudowy letniskowej proponuje się podejmowanie następujących działań:

- stosowanie rozwiązań urbanistycznych poprawiających komfort zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej;
- właściwe kształtowanie ładu przestrzennego i estetyzacji zabudowy, z powszechnym stosowaniem walorów architektury regionalnej;
- modernizowanie i rozwijanie istniejącego układu komunikacyjnego w obrębie zabudowy;
- rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, gazowej i elektroenergetycznej;
- ograniczanie uciążliwego oddziaływania dróg na tereny przyległe;
- tworzenie warunków i rozwiązań technicznych mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy mieszkaniowej letniskowej,
- funkcja uzupełniająca - niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,
- dachy dwuspadowe, wielospadowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 1000 m²,

- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 40% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 50% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

U - tereny zabudowy usługowej

Obejmuje tereny istniejącej i projektowanej zabudowy usługowej.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy usługowej oraz jej dalszy rozwój na terenach wyznaczonych w studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy usługowej,
- funkcja uzupełniająca - tereny zabudowy mieszkaniowej dla właściciela/użytkownika obiektu, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,
- dachy dwuspadkowe, wielospadkowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 900 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 60% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 30% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- zapewnienie miejsc parkingowych zgodnie z przepisami szczególnymi,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

U1 - tereny projektowanej zabudowy usługowej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy usługowej.

UO – tereny usług oświaty

Obejmują tereny istniejących szkół i towarzyszące im budynki oraz infrastrukturę na terenie wsi Olszanka, Hadynów, Szydłówka i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy usług oświaty oraz jej rozbudowa w miarę potrzeb.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny usług oświaty i nauki - szkoły, przedszkola, sale sportowe, boiska sportowe i tereny rekreacji dziennej,
- funkcja uzupełniająca - obiekty zaplecza techniczno–magazynowego i socjalnosanitarnego, obiekty sportowe, niezbędna infrastruktura techniczna,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 15% powierzchni działki budowlanej,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,
- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

UK - tereny zabudowy sakralnej

Obejmuje tereny istniejącej zabudowy sakralnej (kościół, kaplice) i towarzyszące im budynki oraz infrastrukturę na terenie wsi Hadynów, Bejdy, Mszanna, Korczówka i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy usług sakralnych.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - usługi sakralne,
- funkcja uzupełniająca - zabudowa mieszkaniowa dla duchownych i pracowników parafii, domy parafialne, domy pielgrzyma oraz inne obiekty związane z działalnością religijną,
- ochrona obiektów zabytkowych zgodnie z przepisami szczególnymi,
- wysokość zabudowy mieszkalnej – budynki do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,
- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,

- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

US - tereny usług sportowych

Obejmuje tereny boisk we wsiach Olszanka, Bejdy i Pietrusy.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejących obiektów usług sportowych oraz ich rozbudowa w miarę potrzeb i możliwości gminy.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - boiska sportowe i tereny rekreacji dziennej,
- funkcja uzupełniająca - obiekty zaplecza techniczno-magazynowego i socjalnosanitarnego, obiekty usług nieuciążliwych – drobny handel i mała gastronomia, niezbędna infrastruktura techniczna,
- dostosować powierzchnię zabudowy kubaturowej i zabudowy terenu w obrębie działki inwestycyjnej do wymagań funkcjonalnych, bezpieczeństwa publicznego i innych przepisów odrębnych,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 5% powierzchni działki budowlanej,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,
- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczenie oddziaływania obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

UZ - tereny usług ochrony zdrowia

Obejmują tereny usług ochrony zdrowia (wiejski ośrodek zdrowia) w Olszance.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - usługi ochrony zdrowia,
- funkcja uzupełniająca – inne usługi nie uciążliwe, zabudowa mieszkaniowa dla właścicieli i pracowników oraz inne obiekty związane z funkcjonowaniem usług,
- wysokość zabudowy – budynki do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- zapewnienie niezbędnej liczby miejsc parkingowych,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic terenu, do którego inwestor ma tytuł prawny, z wyjątkiem urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej,

- bezpośredni dostęp do drogi publicznej,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

UT1 - tereny projektowanych usług turystycznych

Obejmują tereny usług turystycznych we wsi Wyczółki.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - usługi turystyczne,
- funkcja uzupełniająca – usługi związane z rekreacją, gastronomią, usługi hotelarskie, zabudowa mieszkaniowa dla właścicieli i pracowników oraz inne obiekty związane z działalnością turystyczną,
- wysokość zabudowy – budynki do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- zapewnienie niezbędnej liczby miejsc parkingowych,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic terenu, do którego inwestor ma tytuł prawny, z wyjątkiem urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

P – tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów

Obejmują tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy produkcyjnej oraz dalszy rozwój na terenach wskazanych w studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny produkcji, składów i magazynów,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług, zabudowa mieszkaniowa dla właściciela lub użytkownika terenu, niezbędna infrastruktura techniczna,
- maksymalna wysokość budynków do 12 m od powierzchni terenu,
- powierzchnia zabudowy do 80% terenu objętego zmianą studium,
- pozostawić co najmniej 15% terenu jako powierzchnię biologicznie czynną,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,
- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,

- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

ZC - cmentarze

Obejmują tereny cmentarzy położonych we wsiach: Bejdy, Hadynów, Mszanna i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejących cmentarzy.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - cmentarz,
- funkcja uzupełniająca - urządzenia infrastruktury związanej z funkcjonowaniem i obsługą cmentarza, zielen wysoka z możliwością jej pielęgnacji lub przebudowy, - wyznaczenie pasa izolującego teren wokół cmentarza od innych terenów:
 - 1) o szerokości 50 m od granicy cmentarza, w którym zakazuje się realizacji zabudowy mieszkaniowej oraz produkcji i przechowywania żywności,
 - 2) o szerokości 150 m, w którym:
 - a) użytkowanie budynków może być dopuszczone pod warunkiem przyłączenia do komunalnej sieci wodociągowej,
 - b) zakazuje się lokalizowania ujęć wody do celów komunalnych.
- bezpośredni dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

PE-Z - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złóża kruszywa)

Obejmują tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złóża piasku, żwiru, pospółki).

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejących terenów eksploatacji kopalin z przestrzeganiem zasady rekultywacji wyczerpanego złoża.

Zasady zagospodarowania:

- eksploatacja surowców naturalnych z zastosowaniem środków ograniczających szkody w środowisku przyrodniczym,
- zakaz zabudowy, z dopuszczeniem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych związanych z eksploatacją kopalin,
- nakaz prowadzenia eksploatacji złoża w sposób uniemożliwiający negatywny wpływ na środowisko, a w szczególności na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, środowisko gruntowe i krajobraz,
- ograniczenie ewentualnych uciążliwości związanych z powierzchniową eksploatacją surowców do granic terenu do którego inwestor posiada tytuł prawny, - zachowanie pasów ochronnych zgodnie z przepisami odrębnymi,

- rekultywacja złoże po jego wyeksploatowaniu.

PE-Z1 - projektowane tereny powierzchniowej eksploatacji kopalni (złóża kruszywa)

Obejmują tereny otwartych gruntów rolnych (głównie ornych), w tym teren projektowanej powierzchniowej eksploatacji kopalni w Próchenkach, na podstawie uchwały Rady Gminy Nr XXXVIII/212/2018 z dnia 27 września 2018 r. w/s przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań gminy Olszanka.

Zasady zagospodarowania:

Jak dla istniejących terenów powierzchniowej eksploatacji kopalni oznaczonych symbolem PE-Z.

PE-W - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalni (torfu)

Obejmują tereny powierzchniowej eksploatacji torfu w dolinie Toczniej.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie terenów eksploatacji torfu wyznaczonych w studium uwarunkowań z przestrzeganiem zasady rekultywacji wyczerpanego złoże.

Zasady zagospodarowania:

- eksploatacja surowców naturalnych z zastosowaniem środków ograniczających szkody w środowisku przyrodniczym,
- zakaz zabudowy, z dopuszczeniem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych związanych z eksploatacją złoże,
- nakaz prowadzenia eksploatacji złoże w sposób uniemożliwiający negatywny wpływ na środowisko, a w szczególności na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, środowisko gruntowe i krajobraz,
- ograniczenie ewentualnych uciążliwości związanych z powierzchniową eksploatacją torfu do granic terenu do którego inwestor posiada tytuł prawny,
- zachowanie pasów ochronnych wynoszących:
 - min. 10,0 m od granicy pasa drogowego drogi powiatowej i gminnej,
 - min. 6,0 m od granicy nieruchomości sąsiednich,
- zagospodarowanie i ochrona zbiorników poeksploatacyjnych.

WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę

Obejmują ujęcie wody na terenie wsi Olszanka, Stare Łepki i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącego ujęcia wody oraz jego ochrona.

Zasady zagospodarowania:

- zgodnie z wymogami technicznymi i technologicznymi eksploatacji ujęć wody na potrzeby przemysłowe i potrzeby bytowe ludności,
- zagospodarowanie terenów zgodnie z zasadami obowiązujących dla stref ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wód podziemnych, wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

EE 110kV – teren linii elektroenergetycznej 110 kV

Linia elektroenergetyczna 110 kV przechodząca przez teren wsi Wyczółki, Bolesty, Szawły i Mszanna.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej linii elektroenergetycznej.

Zasady zagospodarowania:

- zgodnie z wymogami technicznymi i technologicznymi eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych wysokich napięć, w tym zakaz zabudowy w granicach strefy oddziaływania.

EE1 – tereny projektowanych urządzeń elektroenergetycznych

Obejmuje tereny projektowanej stacji transformatorowej 30/110 kV we wsi Szawły, do obsługi planowanych farm wiatrowych „Olszanka” i „Mszanna”.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa – teren urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną,
- obiekty budowlane o indywidualnych parametrach wynikających z wymagań technicznych,
- obowiązkowe ogrodzenie terenu,
- wyznaczenie strefy wyłączonej z zabudowy szerokości zgodnej z przepisami szczególnymi.

2.3. Tereny wyłączone spod zabudowy

Do terenów wyłączonych spod zabudowy zaliczono:

Rz - tereny łąk i pastwisk (ekologiczna strefa dolin rzecznych), w tym tereny o zasięgu zalewu bezpośredniego wodą o prawdopodobieństwie 1%,

L - tereny lasów,

L1 - tereny projektowanych zalesień,

Zasady zagospodarowania tych terenów podano w rozdziale powyżej.

2.4. Zasady zagospodarowania terenów specyficznych

Do terenów specyficznych zaliczono:

- EF tereny projektowanych instalacji fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej przekraczającej 1000 kW.

- tereny przewidywane do lokalizacji projektowanych elektrowni wiatrowych,

- tereny przewidywane do lokalizacji projektowanej drogi ekspresowej S-19.

EF - Tereny projektowanych instalacji fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej przekraczającej 1000 kW.

Tereny zostały wskazane na podstawie Uchwały Nr XLIX/210/2022 Rady Gminy Olszanka z dnia 11 stycznia 2022 r., w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Zgodnie ze złożonymi wnioskami, lokalizacja instalacji fotowoltaicznych została dopuszczona na niżej wskazanych terenach:

- we wsi Korczówka działka nr ew.: 178;

- we wsi Korczówka-Kolonia działki nr ew.: 19, 20, 21, 22/1;

- we wsi Mszanna działki nr ew.: 280, 281, 296, 297, 298, 304, 305/1, 305/2, 314, 315, 316/1, 316/2;
- we wsi Pietrusy działki nr ew: 219/1, 220/1, 220/2, 306/2, 307/2, część 308, 309.

Granice powyższych terenów oznaczono na rysunku studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- przeznaczyć tereny do lokalizacji instalacji z niezbędną infrastrukturą w granicach oznaczonych na rysunku studium;
- dla urządzeń fotowoltaicznych ustala się strefę ochronną związaną z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w granicach oznaczonych na rysunku studium uwarunkowań;
- wylączyć z zabudowy instalacjami fotowoltaicznymi grunty najwyższych klas bonitacyjnych (z wyląčeniem lokalizacji na dachach istniejących budynków);
- w przypadku stwierdzenia na obszarze objętym studium urządzeń melioracji wodnych szczegółowych nieujętych w ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów, kolidujących z realizowaną inwestycją, inwestor jest zobowiązany do rozwiązania kolizji w sposób zapewniający prawidłowy odpływ wód;
- dopuszczyć budowę urządzeń melioracyjnych z nakazem ich utrzymania i prawidłowego funkcjonowania;
- dopuszczyć lokalizację urządzeń i budowli hydrotechnicznych i służących ochronie przeciwpowodziowej i ochronie przyrody;
- pozostawić tereny rolnicze (poza miejscami lokalizacji instalacji, dróg dojazdowych i innej niezbędnej infrastruktury) w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym;
- zapewnić ochronę stanowisk archeologicznych wg zasad określonych w studium uwarunkowań;
- ustalić obsługę komunikacyjną terenów lokalizacji instalacji i obiektów towarzyszących;
- maksymalna wysokość zabudowy paneli – do 5,0 m;
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 10 %.

Tereny projektowanych elektrowni wiatrowych

Są to tereny szczególnie przydatne do lokalizacji elektrowni wiatrowych, położone w południowej i wschodniej części gminy, na terenie wsi Olszanka, Próchenki, Bolesty, Szawły, Mszanna, Korczówka i Korczówka-Kolonia. Granice terenu przeznaczonego na ten cel oznaczono na rysunku studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- przeznaczyć tereny do lokalizacji masztów elektrowni wiatrowych z niezbędną infrastrukturą w granicach oznaczonych na rysunku studium uwarunkowań,
- pozostawić tereny rolnicze (poza miejscami lokalizacji masztów, dróg dojazdowych i innej niezbędnej infrastruktury) w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym lub leśnym,
- lokalizować maszty elektrowni wiatrowych w odległości minimum 500 m od zabudowy mieszkalnej,
- przeprowadzić monitoring przedrealizacyjny elektrowni wiatrowych na ludzi, siedliska, faunę i florę,
- zapewnić ochronę stanowisk archeologicznych wg zasad określonych w studium uwarunkowań,
- ustalić obsługę komunikacyjną terenów lokalizacji masztów i obiektów towarzyszących,

- przeprowadzić przyrodniczy monitoring porealizacyjny oddziaływania elektrowni wiatrowych zgodnie z decyzją ustalającą środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji.

Tereny przewidywane do lokalizacji drogi ekspresowej S-19

Przebieg planowanej drogi ekspresowej S-19 został wyznaczony w planie województwa mazowieckiego. Obejmuje pas terenu szerokości około 70 m w trzech wariantach. *Frasy poszczególnych wariantów drogi S-19 oznaczono na rysunku studium uwarunkowań. Na rysunku kierunków wskazano przebieg projektowanej drogi ekspresowej.*

Zasady zagospodarowania:

- przeznaczyć teren do lokalizacji drogi ekspresowej S-19 z niezbędną infrastrukturą w granicach oznaczonych na rysunku studium uwarunkowań,
- do czasu budowy drogi ekspresowej S-19, pozostawić tereny rolnicze i leśne w dotychczasowym użytkowaniu,
- przeprowadzić przyrodniczy monitoring przed realizacyjny terenu w pasie potencjalnego oddziaływania drogi ekspresowej S-19 na ludzi, siedliska, faunę i florę,
- zapewnić ochronę stanowisk archeologicznych wg zasad określonych w studium uwarunkowań,
- przeprowadzić przyrodniczy monitoring po realizacyjny oddziaływania drogi ekspresowej S19 zgodnie z decyzją ustalającą środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Ochrona powietrza

Główne źródła lokalnych zanieczyszczeń powietrza występujące w gminie Olszanka to transport samochodowy i paleniska domowe. Do podstawowych kierunków działań zmierzających do ochrony ludności i środowiska przed szkodliwymi substancjami emitowanymi do atmosfery należy zaliczyć:

- zwiększenie liczby samochodów napędzanych gazem;
- lokalizowanie zabudowy mieszkalnej w pewnej odległości od tras komunikacyjnych o dużym nasileniu ruchu (droga krajowa, projektowana droga ekspresowa);
- ograniczanie emisji szkodliwych gazów i pyłów przez istniejące zakłady produkcyjne;
- ściśle przestrzeganie przepisów o ochronie atmosfery w przypadku nowych inwestycji;
- stwarzanie możliwości zamiany paliwa używanego w paleniskach domowych (głównie węgla kamiennego) na inne, nie emitujące szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery (gaz ziemny, oleje, instalacje geotermiczne, prąd elektryczny, drewno opałowe, słoma i inne);
- budowa ciepłowni (w większych miejscowościach) dla całych osiedli z wykorzystaniem odpowiednich technologii zabezpieczających przed emisją szkodliwych gazów.

3.2. Wykorzystanie i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

Na terenie gminy nie występują rzeki duże. Gospodarka wodami płynącymi małych rzek (Liwiec, Toczna) jest podporządkowana głównie wymogom rolnictwa. Systemy rowów melioracyjnych istniejące w dolinach rzecznych i obniżeniach terenu, w których występują użytki zielone, są przygotowane przede wszystkim do szybkiego odprowadzania okresowego nadmiaru wody wczesną wiosną. W okresach letniej suszy brakuje wody aby podnieść jej poziom z wykorzystaniem

urządzeń piętrzących i nawodnić użytki zielone. Często systemy melioracyjne nie są utrzymywane w odpowiedniej sprawności technicznej.

Weryfikacji i analizy wymaga odprowadzanie wody z niewielkich "oczek" wodnych.

Większość z nich włączona jest w odwadniający system rowów melioracyjnych, co powoduje obniżanie lustra wody, ich wypływanie i szybszą sukcesję roślinności, a w konsekwencji biologiczne zamieranie. Jest to zjawisko niekorzystne, powodujące zmniejszenie różnorodności krajobrazu gminy. W zbiornikach takich należy utrzymywać wysoki poziom.

Wody pierwszego poziomu są szczególnie narażone na zanieczyszczenia z powodu braku systemu kanalizacyjnego w większości wsi oraz częstego stosowania szamb bez szczelnego dna, co powoduje odpływ ścieków w głąb gruntu i zanieczyszczanie wód podziemnych.

W celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, należy podjąć na obszarze gminy następujące działania:

- ograniczenie (a z czasem wyeliminowanie) odprowadzania ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych;
- wyposażenie obszarów zwartej zabudowy w systemy wodno-kanalizacyjne z odprowadzaniem ścieków do oczyszczalni;
- wyposażenie zabudowy rozproszonej nie objętej siecią kanalizacyjną w szczelne zbiorniki osadowe, z dostarczaniem ścieków do oczyszczalni;
- ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych na obszarach dolin rzecznych i obniżeń terenu (z płytkim zaleganiem wód gruntowych);
- wyeliminowanie „dzikich” wysypisk i składowanie odpadów stałych na wysypisku zabezpieczonym przed odpływem odcieków do gruntu;
- wyznaczenie granic głównych zbiorników wód podziemnych, stref ochronnych i zasad gospodarowania w tych strefach oraz ściśle przestrzeganie zasad ochrony ujęć wód głębinowych.

W celu zwiększenia zasobów wód powierzchniowych, należy:

- racjonalnie gospodarować wodą na obszarach typowo rolniczych z wykorzystaniem istniejących systemów melioracyjnych;
- w pełni wykorzystywać dostępne zasoby wodne do celów rekreacyjno-turystycznych;
- opracować i wdrożyć program małej retencji;
- chronić niewielkie lokalne bagienka, "oczka wodne", torfianki i inne małe zbiorniki wodne.

3.3. Ochrona gruntów leśnych

Grunty leśne, niezależnie od formy własności, podlegają ochronie na mocy ustawy o lasach. Ochrona gruntów leśnych realizowana jest poprzez przestrzeganie zakazów określonych w ww. ustawie, a w szczególności na zakazie:

- przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne (z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie);
- niszczenia lasów i gruntów leśnych;
- działań osłabiających biologiczną odporność drzewostanów.

W zakresie ochrony gruntów leśnych i racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi, postuluje się opracowanie odrębnego programu zalesiania i dolesiania nieużytków i gruntów rolniczych spełniających wymogi oraz wdrożenia tego programu.

Grunty rolne przewidywane do zalesienia zostały wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka z roku 2003. Dodatkowe tereny na ten cel wyznaczono w niniejszym studium uwarunkowań na wnioski właścicieli gruntów.

3.4. Ochrona gruntów rolnych

Wymogi ochrony gruntów rolnych szczególnie przydatnych do produkcji rolnej, określone są w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dn. 3.02.1995 r (Dz.U. nr 16, poz. 78 z późn. zm.). Szczególnej ochronie podlegają gleby organiczne oraz gleby mineralne zaliczane do klas bonitacyjnych I-III. Ochrona polega głównie na ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze. Gleby organiczne występujące lokalnie w dolinach małych rzek powinny podlegać ochronie. Zalesienia i zadrzewienia oraz ewentualne tereny eksploatacji surowców na terenach zmeliorowanych wymagają uzgodnienia z odpowiednim Inspektorem Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.

3.5. Ochrona terenów cennych pod względem przyrodniczym

Na terenie gminy Olszanka z przyrodniczych obiektów podlegających ochronie występują Obszary Natura 2000, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym małe zbiorniki wodne zostały objęte ochroną jako użytki ekologiczne. Ich lokalizacje przedstawiono na rysunku zmiany studium uwarunkowań.

W pierwszej części „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka” opisano korytarze ekologiczne występujące w granicach gminy. Korytarze wodno-ładowe obejmujące większe cieki i ich doliny nie powinny być zabudowywane. Dopuszczalne jest natomiast w ograniczonym zakresie uzupełnienie nadbrzeżnych zadrzewień.

Korytarze leśne należy dolesiać i zalesiać, o ile warunki przyrodnicze na to pozwalają (obecność gruntów klas V, VI i VIz). Wyznaczone w studium korytarze ekologiczne nie są obszarami chronionym w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, ale powinny być chronione w ramach prawa miejscowego.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Obiekty wraz z otoczeniem wpisane do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków na terenie gminy Olszanka:

Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

4.2. Obiekty znajdujące się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków

Na obszarze gminy Olszanka, obiekty reprezentujące: układy przestrzenne miejscowości, architekturę sakralną i świecką, budownictwo ludowe, cmentarze, kapliczki, figury i krzyże przydrożne, a także stanowiska archeologiczne, posiadające wartości kulturowe, zostały ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

Wykaz obiektów znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków załączony jest do części uwarunkowania.

Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

4.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Postuluje się wpisanie do rejestru zabytków następujące obiekty:

1. Kapliczka przydrożna przy rozwidleniu dróg w Olszance, mur., 1920 r.

4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej

W wyniku przeprowadzonej analizy zasobów dziedzictwa kulturowego przedstawionego w części „Uwarunkowania”, wyznaczono następujące typy stref ochrony konserwatorskiej:

„A” – strefa ścisłej ochrony historycznej struktury przestrzennej;

„B” – strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych;

„K” – strefa ochrony krajobrazu;

„W” – ścisłej ochrony zabytków archeologicznych

„OW” – strefa ochrony stanowisk archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków.

„OWD” – strefa pośredniej ochrony stanowisk archeologicznych/obserwacji archeologicznej.

1) **Strefa „A”** – pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej obejmuje:

- kościół parafialny drewniany wraz z otoczeniem, w granicach cmentarza przykościelnego w Hadynowie;
- kościół parafialny wraz z otoczeniem, w granicach cmentarza przykościelnego w Mszannej.

Wszelkie działania inwestycyjne w strefie „A” należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

2) **Strefa „B”** – ochrony zachowanych elementów zabytkowych obejmuje:

- fragment rozplanowania miejscowości Hadynów;
- fragment rozplanowania miejscowości Próchenki;
- fragment rozplanowania miejscowości Korczówka;
- cmentarz parafialny w Bejdach;
- cmentarz parafialny w Hadynowie; - cmentarz parafialny w Mszannej;
- cmentarz parafialny w Próchenkach;
- cmentarz prawosławny i wojenny w Próchenkach.

W granicach strefy „B” obowiązuje:

- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, tj. utrzymania istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów osi widokowych i kompozycyjnych,
- zachowanie pierwotnych podziałów parcelacyjnych,
- zakaz wznoszenia budynków przemysłowych,
- zakaz umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,

- zakaz montowania urządzeń technicznych, jak: transformatory słupowe, wysokie kominy, maszty telekomunikacyjne, itp.

3) **Strefa „K”** – ochrony krajobrazu:

- teren przy cmentarzu parafialnym w Mszannej;
- teren przy cmentarzu parafialnym w Próchenkach;
- teren przy cmentarzu prawosławnym w Próchenkach.

W strefie tej ustala się:

- zachowanie istniejącego wartościowego drzewostanu,
- utrzymanie istniejącego użytkowania,
- nie wprowadzanie zwartych nasadzeń wysoką roślinnością,
- nie lokalizowanie obiektów kubaturowych,
- zakaz umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,
- zakaz montowania urządzeń technicznych, jak: transformatory słupowe, wysokie kominy, maszty telekomunikacyjne, itp.

Strefa „W” – ścisłej ochrony zabytków archeologicznych obejmuje obszar wpisanych do rejestru zabytków stanowisk archeologicznych wraz z ograniczoną strefą w ich najbliższym otoczeniu. Są to:

1. Grodzisko i ślady osady wczesnośredniowiecznej w Klimach (Klimy st. 1 i st. 8).
2. Osada wczesnośredniowieczna w Klimach (Klimy st. 2).

Strefa ochronna „W” powinna obejmować zarówno teren stanowisk, jak również wspólną strefę wokół stanowisk, gdzie można się spodziewać śladów związanych z komunikacją między grodem i osadami. Zagospodarowanie tego obszaru powinno być podporządkowane ochronie tych obszarów, z uwzględnieniem możliwości prowadzenia na ich terenie badań naukowych, jak również działań zmierzających do ich zabezpieczenia.

Strefa ta podlega następującym rygorom:

- dopuszcza się jedynie prace inwestycyjne związane z zabezpieczeniem, bądź badaniami i rewaloryzacją obiektu zabytkowego,
- wprowadza się zakaz prowadzenia prac pozostałych inwestycyjnych związanych z naruszeniem struktury gruntu,
- wprowadza się zakaz przekształcania ukształtowania terenu obiektu zabytkowego,
- wszelkie działania inwestycyjne i związane z zagospodarowaniem terenu w strefie „W” należy prowadzić w oparciu o przepisy szczególne.

Strefa „OW” - ochrony zabytków archeologicznych obejmuje wszystkie stanowiska archeologiczne ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, wymienione w części „Uwarunkowania”. Ochrona stanowisk archeologicznych wynika bezpośrednio z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Prace prowadzone na ich obszarach są dopuszczalne, jednak warunkiem ich prowadzenia powinno być przeprowadzenie wcześniejszych badań wykopaliskowych „uwalniających” teren stanowiska do prac inwestycyjnych.

Strefa ta podlega następującym rygorom:

- wszelkie prace inwestycyjne związane z naruszeniem gruntu należy prowadzić po wykonaniu archeologicznych badań wyprzedzających lub pod nadzorem archeologicznym, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Strefa „**OWD**” – strefa pośredniej ochrony stanowisk archeologicznych/obserwacji archeologicznej obejmuje otoczenie zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych. Wszystkie stanowiska archeologiczne oraz obszary, gdzie należy się spodziewać ich rozszerzeń objęto strefą pośredniej ochrony archeologicznej będącej strefą „**OWD**” obserwacji archeologicznej. Utworzenie tej strefy pozwoli na ochronę stanowisk archeologicznych w całości. Dzięki utworzeniu tej strefy możliwe będzie podejmowanie szybkich działań konserwatorskich w przypadku odkrycia reliktyw archeologicznych, bądź zapobieżenia ich zniszczeniu.

Strefa ta podlega następującym rygorom:

- wszelkie prace inwestycyjne związane z naruszeniem gruntu należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. Kierunki rozwoju systemu komunikacyjnego

Podstawowym warunkiem rozwoju i prawidłowego funkcjonowania struktur przestrzennych gminy jest sprawny system komunikacyjny, który zapewni:

- relację powiązań z drogami wyższych kategorii;
- sprawną obsługę komunikacyjną;
- bezpieczeństwo ruchu samochodowego, pieszego i rowerowego;
- dojazd do obszarów w każdych warunkach pogodowych;
- obsługę techniczną pojazdów.

Główny nacisk w dziedzinie usprawnienia układu drogowego należy położyć na modernizację i budowę dróg tworzących ten układ poprzez:

- budowę i modernizację nawierzchni;
- dostosowanie parametrów technicznych do normatywnych dla danej kategorii;
- budowę chodników w terenach zabudowanych.

Podstawowy układ drogowy gminy Olszanka tworzą:

- droga krajowa;
- drogi powiatowe;
- drogi gminne.

Powyższy układ zostanie uzupełniony drogami wewnętrznymi. Układ dróg wewnętrznych tworzyć będą:

- drogi w osiedlach mieszkaniowych;
- drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych;
- drogi dojazdowe do obiektów użytkowanych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Droga krajowa nr 19

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29.09.2001 r. w sprawie ustalenia sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. nr 120, poz. 1283 z późn. zm.), droga krajowa nr 19 (granica państwa – Kuźnica Białostocka – Białystok – Siemiatycze – Lublin – Rzeszów), została zaliczona do sieci dróg ekspresowych. Projektowana trasa drogi ekspresowej oznaczona jest na rysunku studium symbolem KDS19. Przewidywana szerokość pasa drogowego 60 m, a dostępność do tej drogi wyłącznie poprzez skrzyżowania i węzeł komunikacyjny.

Na terenie gminy Olszanka planowana trasa drogi ekspresowej nr 19 przechodzi w odległości ~~300-700 m na wschód~~ ok 500 m na zachód od zwartej zabudowy wsi Mszanna i ~~wchodzi na trasę drogi krajowej na terenie gminy Łosice~~. W granicach gminy Olszanka długość trasy wynosi ~~2,6 km~~ ok. 4,1 km. Na południe, w odległości ok. 1 km od zwartej zabudowy wsi Mszanna zaprojektowano węzeł „MSZANNA” pozwalający na dostęp z drogi z istniejącej drogi krajowej nr 19 do drogi projektowanej S19.

~~Ze względu na najkrótszy odcinek oraz znaczne odsunięcie od istniejącej zabudowy wsi Mszanna, wariant nr 3 jest wariantem preferowanym.~~

Wariant zaprezentowany na rysunku kierunków został wskazany na podstawie załącznika graficznego do wniosku Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie z 10 grudnia 2021 r. złożonego do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie w celu uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Wg w/w wniosku jest to wariant rekomendowany.

Z uwagi na potencjalne zagrożenia katastrofami z udziałem materiałów niebezpiecznych, należy przyjąć strefę oddziaływania 250 m od osi drogi.

Drogi powiatowe

Oznaczone zostały na rysunku studium symbolem KDP. Sieć dróg powiatowych tworzą drogi wymienione w części I – „Uwarunkowania”. Drogi powiatowe pełnią zasadniczą rolę w powiązaniach międzygminnych i wewnątrz gminnych oraz obsłudze przyległych terenów zabudowanych. Ze względu na pełnione funkcje, drogi powiatowe należy projektować w klasach Z (zbiorcza) i L (lokalna), wyjątkowo – D (dojazdowa). W układzie dróg powiatowych należy:

- wykonać nawierzchnie asfaltową na odcinkach dróg o nawierzchni twardej nie ulepszonej i gruntowej;
- nie dopuścić do degradacji istniejących dróg o nawierzchni asfaltowej;
- dążyć do osiągnięcia właściwych parametrów technicznych.

Drogi gminne

Oznaczone zostały na rysunku studium symbolem KDG. Sieć dróg gminnych tworzą drogi wymienione w części I – „Uwarunkowania”. Drogi gminne realizują powiązania międzygminne bliskiego zasięgu, wewnątrz gminne o znaczeniu lokalnym oraz obsługują przyległe zagospodarowanie. Drogi gminne należy projektować w klasach L (lokalne) i D (dojazdowe). W układzie dróg gminnych należy:

- sukcesywnie w miarę możliwości finansowych budować nawierzchnię żwirową lub stabilizowaną cementem, która stanowiłaby docelowo podbudowę pod nawierzchnię asfaltową;
- nie dopuścić do degradacji istniejących dróg o nawierzchni asfaltowej.

Ruch pieszy i rowerowy

Dla zwiększenia bezpieczeństwa ruchu pieszego i rowerowego zaleca się w terenach zabudowanych budowę chodników i - w miarę potrzeby - ścieżek rowerowych.

Komunikacja zbiorowa

Gmina Olszanka jest obsługiwana wyłącznie przez komunikację autobusową. Należy utrzymać istniejące trasy komunikacyjne, a w miarę uzasadnionych potrzeb dążyć do uruchomienia nowych połączeń.

Zaplecze techniczne motoryzacji

W zakresie poprawy zaplecza motoryzacyjnego należy stwarzać warunki do rozwoju niewielkich obiektów obsługi technicznej pojazdów, zdolnych do ich kompleksowej obsługi.

5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury komunalnej

Gospodarka wodna

Ludność gminy jest zaopatrywana w wodę z wodociągów grupowych. Dalsze prace w zakresie zaopatrzenia w wodę mogą polegać na prowadzeniu bieżących remontów ujęć wody, sieci i przyłączy.

Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy brak jest zbiorczych systemów odprowadzania ścieków. Wybudowano około 530 przydomowych oczyszczalni ścieków. Ścieki z obiektów użyteczności publicznej są wywożone do miejskiej oczyszczalni ścieków w Łosicach. Planowana jest rozbudowa systemu oczyszczalni przydomowych.

Gospodarka odpadami

Istniejące międzygminne wysypisko odpadów komunalnych w Łosicach o powierzchni 5,58 ha i pojemności eksploatacyjnej 121.500 m³ zabezpiecza potrzeby gminy w tym zakresie. Dążąc do prowadzenia prawidłowej gospodarki odpadami, gmina podjęła działania na rzecz wdrażania selektywnej zbiórki odpadów. Odebrane z nieruchomości odpady komunalne będą zagospodarowane w następujący sposób:

- zmieszane odpady komunalne oraz odpady zielone będą przekazywane do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych lub instalacji zastępczych, określonych dla regionu ostrołęcko-siedleckiego w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2013” z późniejszymi zmianami,
- selektywnie zebrane odpady komunalne będą przekazywane do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z przepisami prawa.

Gospodarka ciepła

Indywidualne źródła zaopatrzenia w ciepło stanowią i będą nadal stanowić jedyny sposób na zapewnienie czynnika grzewczego. Brak sieci gazowej na terenie gminy i brak planów perspektywicznych w tym zakresie eliminuje automatycznie wykorzystanie tego czynnika grzewczego.

Zaopatrzenie w gaz

Ze względu na brak gazociągów na terenie gminy, nie opracowano dotychczas perspektywicznych planów dotyczących doprowadzenia gazu średniego ciśnienia dla potrzeb bytowo-gospodarczych mieszkańców gminy. Gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Wronów - Hołowczyce

o średnicy DN 700 mm i ciśnieniu 6,4 MPa, przebiega przez wschodnią część sąsiedniej gminy Huszlew.

5.3. Kierunki rozwoju elektroenergetyki

Kierunki rozwoju sieci ponadlokalnych

Istniejąca linia WN 110 kV, jest w dobrym stanie technicznym i może wymagać tylko bieżących prac konserwacyjno-remontowych. Lokalizacja obiektów kubaturowych w pobliżu linii WN 110 kV ograniczona jest przepisami o ochronie ludzi przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego.

Ze względu na planowaną budowę farm elektrowni wiatrowych dopuszcza się budowę nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV, jeżeli zajdzie taka potrzeba.

Dopuszcza się budowę w gminie Olszanka nowych stacji 110/15 kV. Podstawowe zasilanie stacji 15/0,4 kV odbywać się będzie z istniejących GPZ-ów w Łosicach, Międzyrzecu Podlaskim i Białej Podlaskiej. Stacje te są w dobrym stanie technicznym. Możliwa jest też wymiana transformatorów 110/15 kV na jednostki o większych mocach oraz wyprowadzenie nowych linii z wolnych pól w rozdzielni SN 15 kV.

Kierunki rozwoju sieci lokalnych

Jako zasadę należy przyjąć, że wszystkie tereny budowlane będą zaopatrywane w energię elektryczną zgodnie z przepisami odrębnymi. Lokalizacja nowych obiektów związanych z dystrybucją energii elektrycznej może być wskazana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przy zachowaniu zasad ochrony obiektów i terenów chronionych, takich jak pomniki przyrody, obiekty zabytkowe, stanowiska archeologiczne, określone w niniejszym studium uwarunkowań.

Inne źródła energii elektrycznej

Wyznacza się na terenie gminy Olszanka tereny przewidywane do budowy elektrowni wiatrowych, których granice oznaczono na rysunku studium uwarunkowań w skali 1:25.000. Obejmują one tereny w granicach wsi: Olszanka, Szydłówka, Próchenki, Korczówka, Korczówka-Kolonia, Mszanna, Szawły, Pietrusy i Bolesty. W ramach planowanego przedsięwzięcia projektowana jest budowa wież elektrowni wiatrowych, stacji elektroenergetycznej 30/110 kV oraz innych elementów infrastruktury technicznej i drogowej.

Na etapie sporządzania planu miejscowego i projektowania technicznego, należy uwzględnić lokalizację masztów, możliwość budowy dróg dojazdowych, wewnętrznych linii elektroenergetycznych SN, stacji elektroenergetycznej 110kV/SN, linii elektroenergetycznej WN łączącej farmę wiatrową z najbliższą linią WN lub najbliższą stacją WN/SN oraz innych urządzeń niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania przedsięwzięcia. Siłownie wiatrowe należy zlokalizować w takich odległościach od istniejącej i planowanej zabudowy, aby były zachowane dopuszczalne poziomy hałasu.

Jak wskazano w Uchwale Nr XLIX/210/2022 Rady Gminy Olszanka z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka wyznacza się tereny związane z lokalizacją instalacji fotowoltaicznych. Granice tych terenów zostały wskazane na rysunku do Studium, a zlokalizowane są one na obszarze miejscowości: Korczówka, Korczówka-Kolonia, Mszanna i Pietrusy.

5.4. Kierunki rozwoju telekomunikacji

W zakresie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej przewiduje się dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie. Postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej, z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Ustala się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.

Zakłada się pełną dostępność do łączy telekomunikacyjnych i rozwój sieci teleinformatycznych. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu, urządzenie ogólnodostępnych kawiarenek internetowych, rozwój sieci bezprzewodowych np. poprzez budowę systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Przewiduje się realizację następujących lokalnych inwestycji celu publicznego: - przebudowa i budowa dróg gminnych, chodników i zatok,

- budowa parkingów i oświetlenia ulicznego.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponad lokalnym należy budowa drogi ekspresowej S-19 przechodzącej przez wschodnią część gminy na gruntach wsi Mszanna, Bolesty i Wyczółki.

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI *PUBLICZNEJ*

Na terenie gminy Olszanka nie występują tereny, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

W roku 2003 Rada Gminy Olszanka uchwaliła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący teren gminy w granicach administracyjnych, który został opublikowany w Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego nr 307 pod poz. 8274. W części graficznej plan składa się z rysunków w skali 1:5000 przetworzonym do skali 1:1000.

W związku z wnioskiem złożonym do niniejszej zmiany studium uwarunkowań o wyznaczenie terenów przewidywanych do lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy Olszanka, zmianą planu należy objąć teren przeznaczony na ten cel w studium uwarunkowań.

Inne zmiany planu miejscowego mogą być wprowadzane sukcesywnie na wniosek inwestorów zgodnie z aktualnymi potrzebami budowy planowanych przedsięwzięć nie ujętych w uchwalonym planie miejscowym, pod warunkiem ich zgodności z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

10.1. Ogólne kierunki rozwoju rolnictwa

W przestrzeni rolniczej gminy Olszanka wyodrębnia się obszary o zróżnicowanych predyspozycjach rozwoju produkcji, wynikających w głównej mierze z uwarunkowań naturalnych, a także istniejącego zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz struktury wiejskiej sieci osadniczej.

Obok gospodarstw wielkoobszarowych (produkcja mieszana, hodowla trzody chlewnej, hodowla bydła mlecznego) proponuje się rozwój gospodarstw małych, dla których zakłada się zmianę produkcji z tradycyjnej na specjalistyczną, o specjalności: ogrodnictwo, sadownictwo, szkółkarstwo, uprawa roślin leczniczych, agroturystyka.

Przewidywany rozwój rolnictwa w gminie Olszanka będzie obejmował:

- 1) przebudowę struktury obszarowej gospodarstw:
 - powiększenie średniej wielkości gospodarstw,
 - zmniejszenie zatrudnienia na 100 ha UR do ok. 10-12 osób (obecnie ok. 17 osób), - przeprowadzenie prac scalieniowo-wymiennych mające na celu lepszą organizację produkcji, osiąganie korzystniejszych wyników ekonomicznych oraz poprawę struktury gruntów,
- 2) zalesienie gleb marginalnych, głównie na obrzeżach istniejących kompleksów leśnych,
- 3) specjalizacja kierunków produkcji rolnej odpowiednia do warunków przyrodniczych i rynków zbytu, m.in. zwiększenie powierzchni upraw specjalistycznych i upraw ogrodniczych.

Zakłada się, że równoległe z intensyfikacją gospodarki rolnej następować będzie wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich polegający na tworzeniu sieci usług, małych zakładów przetwórstwa spożywczego i tzw. „otoczenia rolnictwa” (głównie w większych miejscowościach).

10.2. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy

Do tej kategorii obszarów zaliczono w szczególności:

- tereny objęte ochroną ze względu na wartości przyrodnicze lub projektowane do ochrony - użytki ekologiczne;
- tereny przeznaczone do zalesienia i wyrównywania granicy polno-leśnej;
- tereny dolin rzecznych i obniżeń terenu o wysokim poziomie wód gruntowych, użytkowane jako łąki i pastwiska;
- tereny użytków rolnych zdrenowanych.

Na terenach położonych poza obszarami preferowanego rozwoju zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, oznaczonej na rysunku studium symbolem **RM1 i MN1**, nie wprowadza się zakazu zabudowy, ale zaleca się na tych obszarach ograniczenie powstawania zabudowy rozproszonej.

10.3. Kierunki rozwoju leśnictwa

Zagospodarowanie lasów powinno zapewnić ich utrzymywanie w stanie zapewniającym wypełnienie złożonych funkcji, uwzględnionych w planach urządzania lasów, w szczególności:

- zachowania lasów i ich korzystnego wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą;
- ochrony lasów, szczególnie cennych z punktu widzenia przyrodniczego i krajobrazowego;
- produkcji drewna oraz surowców i produktów ubocznych użytkowania lasu.

Celem podniesienia wysokich walorów lasów należy:

- zwiększyć lesistość gminy;
- prowadzić ochronę ekosystemów leśnych, zwłaszcza w kierunku polepszenia odporności lasów;
- przebudować jednolite drzewostany sosnowe w urozmaicone drzewostany wielogatunkowe;
- chronić przed degradacją siedliska przez ograniczenie powierzchni otwartych, np. zrębów zupełnych;
- pozostawiać pasy ochronne na obrzeżach dróg przebiegających przez lasy;
- złagodzić deficyt wodny w ekosystemach leśnych m.in. poprzez odtwarzanie lub budowę od podstaw śródleśnych zbiorników wodnych;
- zachować w dolinach rzecznych i naturalnych obniżeniach terenu olsów, lasów łęgowych i innych naturalnych lub seminaturalnych formacji roślinnych, które zwiększają pojemność wodną środowiska;
- zachować śródleśne bagna, mszary i torfowiska jako naturalne rezerwuary wody zwiększające odporność ekosystemów leśnych, zwłaszcza w okresach suszy;
- chronić lasy przed ich zaśmiecaniem, wyrzucaniem odpadów i nieczystości;
- eliminować przypadki wypalania traw, które są przyczyną większości pożarów w lasach;
- właściwie kształtować granice polno-leśne uwzględniając je w planie przestrzennego zagospodarowaniu gminy.

W zakresie zwiększania lesistości gminy i racjonalnego wykorzystywania gleb słabych, należy aktualizować plan zalesień na całym obszarze gminy, w miarę potrzeb właścicieli gruntów.

Istotną funkcję w krajobrazie pełnią przydrożne i śródleśne zadrzewienia i zakrzaczenia, występujące w formie kęp, szpalerów, alei czy nawet pojedynczych drzew i krzewów.

Zadrzewienia i zakrzewienia powinny być lokalizowane głównie na następujących obszarach:

- pobocza szlaków komunikacyjnych i niektórych dróg polnych;
- obszary zabudowy różnych typów;
- nieużytki przemysłowe i rolnicze (pod warunkiem, że istniejące nieużytki rolnicze nie zasługują na ochronę ze względu na walory przyrodnicze);
- brzegi rzek i obszary źródliskowe;
- strefy ochronne wokół obiektów uciążliwych dla otoczenia; - strefy ujęć wody.

W zakresie zwiększenia różnorodności krajobrazu i jego odporności biologicznej należy:

- wprowadzać (głównie na gruntach nie użytkowanych rolniczo) zadrzewienia i zakrzewienia;
- obsadzać pobocza dróg drzewami (zwłaszcza miododajnymi, np. lipa) i krzewami;
- obsadzać brzegi rowów i naturalnych cieków drzewami i krzewami, o ile nie ma przeciwwskazań do takich działań.

10.4. Kierunki rozwoju gospodarki łowieckiej

Podstawową zasadą gospodarki łowieckiej winno być założenie, że chronione gatunki zwierząt występujące w środowisku muszą być traktowane równorzędnie z gatunkami łownymi, nawet jeżeli wyrządzają pewne szkody w stanie zwierzyny łownej. Dotyczy to szczególnie drapieżnych ptaków i ssaków.

Główne kierunki działań zmierzające do utrzymania i wzbogacenia pogłowia gatunków łownych powinny obejmować:

- wyeliminowanie przypadków wyrzucania do lasów odpadów i nieczystości z masarni i ubojni w celu ograniczenia rozszerzania się chorób wirusowych i pasożytniczych;
- zwiększenie ochrony zwierzyny poprzez intensyfikowanie zimowego dokarmiania, tworzenie nowych poletek łowieckich, eliminowanie wałęsających się psów i kotów;
- eliminowanie kłusownictwa;
- podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia śmiertelności zwierzyny na szlakach komunikacyjnych;
- eliminowanie źródeł wścieklizny.

11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Zgodnie z informacjami podanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie, na terenie gminy Olszanka obszarami narażonym na niebezpieczeństwo powodzi są dolina Liwca (na południe od wsi Bejdy i Klimy) oraz dolina Toczeń. Fragmenty dolin obu rzek znajdujące się w granicach gminy, są obszarami źródłiskowymi o niewielkich przepływach, dlatego zagrożenie powodziowe tych terenów jest niewielkie. Mogą jedynie w okresie wiosennych wezbrań zachodzić podtopienia budynków położonych na skraju dolin tych cieków. Na rysunku studium uwarunkowań (załącznik nr 3) wrysowano granice zasięgu zalewu bezpośredniego wodą o prawdopodobieństwie 1%, tj. granice obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

Na rysunku studium uwarunkowań (załącznik nr 2 i 3) wrysowano granice szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi 1 % i 10 %.

W gminie Olszanka nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy Olszanka brak jest występowania złóż kruszywa o znaczeniu przemysłowym. Udokumentowane złoża są w stanie zaspokoić głównie potrzeby lokalne. Ponadto prowadzone jest wydobywanie kopaliny na potrzeby lokalne w małych wyrobiskach bez udokumentowanych zasobów geologicznych. Jest to zjawisko niekorzystne i należy zmierzać do rekultywacji tych wyrobisk bądź do przekształcenia ich w zakłady górnicze.

Złóża torfu są eksploatowane na skale przemysłową przez firmę WOKAS w dolinie Tocznej na gruntach kilku wsi.

Na **terenach górniczych** ustanawia się następujące zasady zagospodarowania:

- zakaz zabudowy, z dopuszczeniem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych związanych z eksploatacją kopalni,
- zachowanie pasów ochronnych zgodnie z polskimi normami,
- rekultywacja złóża po jego wyeksploatowaniu w kierunku leśnym (zalesienie) lub wodnym (ochrona wyrobisk torfu).

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

W granicach gminy Olszanka nie występują pomniki zagłady oraz ich strefy ochronne.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Na terenie gminy Olszanka nie występują tereny wymagające przekształceń, rehabilitacji lub remediacji. Terenami wymagającymi rekultywacji są wyrobiska poeksploatacyjne kruszywa naturalnego oraz torfu w dolinie Tocznej. Obiekty takie są położone w różnych częściach gminy.

Rekultywacja powinna być prowadzona na podstawie dokumentacji uzgodnionej z organem nadzorczym. Wyrobiska kruszywa mogą być pozostawione, po złagodzeniu skarp i wyrównaniu dna, do naturalnej sukcesji roślinności. Dotyczy to w szczególności kopalni, w których prowadzone było wydobywanie spod lustra wody. Zbiorniki takie stają się refugiami flory i fauny wodnej i wzbogacają krajobraz. Z czasem w niektórych z nich powstają bardzo bogate zespoły zwierzęce i zbiorowiska roślinne i tworzone są użytki ekologiczne. Podczas ewentualnych prac rekultywacyjnych zbiorniki takie nie powinny być zasypywane. Dodatkowym walorem takich zbiorników jest możliwość wykorzystania ich do celów turystycznych i p.poż. Szczególnie nie jest wskazane wykorzystywanie wyrobisk po eksploatacji kruszywa naturalnego do składowania odpadów. Dotyczy to także zbiorników powstałych po eksploatacji złóż torfu.

14A. OBSZARY ZDEGRADOWANE

W granicach gminy Olszanka nie występują obszary zdegradowane.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

W granicach gminy Olszanka nie występują tereny zamknięte oraz ich strefy ochronne.

16. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM

Nie wyznacza się obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

Załącznik Nr 4 do uchwały Nr LXXIII/296/2023
Rady Gminy Olszanka
z dnia 31 sierpnia 2023 r.

ROZSTRZYGNIĘCIE WÓJTA O SPOSOBIE ROZPATRZENIA UWAG

Do projektu studium wniesiono jedną uwagę, którą uwzględniono. Brak przedmiotu rozstrzygnięcia.

.....
(podpis wójta)

Uzasadnienie

Rada Gminy Olszanka, dnia 11 stycznia 2022 r., podjęła Uchwałę nr XLIX/210/2022 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Jest to druga zmiana studium przyjętego przez Radę Gminy Olszanka w dniu 17 czerwca 2014 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Uchwała Nr XLII/196/14).

Decyzja Rady związana była z uwzględnieniem wniosków o zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Olszanka. Większość wniosków dotyczyło zmiany kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka w zakresie możliwości realizacji inwestycji pozyskiwania energii z promieniowania słonecznego na obszarze działek o numerach ewidencyjnych 178 we wsi Korczówka; 19, 20, 21, 22/1, we wsi Korczówka-Kolonia; 280, 281, 296, 297, 298, 304, 305/1, 305/2, 314, 315, 316/1, 316/2 we wsi Mszanna; 219/1, 220/1, 220/2, 306/2, 306/3, 306/4, 307/1, 307/2, 308, 309, we wsi Pietrusy. Wnioski dotyczące działek o numerach ewidencyjnych 134/1 we wsi Korczówka dotyczyły możliwości realizacji działalności produkcyjnej związanej z przemysłem drzewnym. Natomiast wniosek dotyczący produkcji maszyn tartacznych obejmuje teren działki o nr ewidencyjnym 333/1 we wsi Pietrusy.

Funkcje terenu wskazane w złożonych wnioskach do zmiany Studium nie są sprzeczne z kierunkami rozwoju gminy wskazanymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olszanka oraz z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

Wójt Gminy Olszanka dokonał Oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Dokument został przyjęty w dniu 30 maja 2023 r. Uchwałą Rady Gminy Olszanka nr LXX/281/2023. Ocena aktualności obowiązujących na terenie gminy Olszanka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazuje na częściową nieaktualność kierunków rozwoju gminy ujętych w tekście i rysunku jednolitym studium przyjętym przez Radę Gminy Olszanka 30 sierpnia 2019 r., Uchwałą nr XI/65/2019. Zgodnie z ww. oceną aktualności obowiązujących na terenie gminy Olszanka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w niniejszej zmianie studium wprowadzono na rysunku kierunków nowy przebiegu projektowanej drogi ekspresowej S19, której trasa, wg projektów sprzed 2022 r., przebiegać miała w części przez obszary niniejszej zmiany studium. W studium wprowadzono również zagadnienia z zakresu zasobów środowiska i ich ochrony w szczególności dotyczące rolniczej i leśnej przestrzeni poprodukcyjnej oraz ochrony zasobów naturalnych w tym złóż kopalin. Wprowadzono zmiany dotyczące obszarów zagrożonych powodzią wynikające map zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP), które obejmują tereny wzdłuż biegu rzeki Liwiec oraz rzeki Toczna. Obszary zagrożenia powodziowego wskazano na rysunkach uwarunkowań i kierunków.

W przyjętej przez Radę gminy Ocenie aktualności obowiązujących na terenie gminy Olszanka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dokonano analizy bilansu terenów w kontekście zmian demograficznych zachodzących po 2017 r., Wnioski z analizy posłużyły do uzupełnienia przeprowadzonej w rozdziale 57 niniejszego studium oceny zapotrzebowania na nową zabudowę wg jej funkcji oraz chłonności obszarów umożliwiających realizację inwestycji budowlanych stosownie do funkcji zabudowy. Ocena aktualności obowiązujących na terenie gminy Olszanka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazuje na brak możliwości wyznaczenia nowych obszarów z możliwością realizacji inwestycji mieszkaniowych. Jednocześnie w obecnych dokumentach planistycznych brak jest rezerwy obszarów pod zabudowę przemysłową i produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Stąd wynika możliwość uwzględnienia wniosków w zakresie zwiększenia obszarów produkcji i wskazania obszarów produkcji energii z promieniowania słonecznego.

Do projektu zmiany studium nie złożono wniosków po rozpoczęciu procedury sporządzenia zmiany studium. Na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium odpowiedziało 9 instytucji, w tym 5 nie wносиło wniosków. Wnioski 4 instytucji zostały uwzględnione przez zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, umożliwienie rozwoju sieci gazowej na obszarach objętych zmianą studium, uwzględnienie map ryzyka wystąpienia powodzi i zagrożenia powodziowego.

Projekt zmiany studium, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, uzyskał pozytywną opinię Gminnej Komisji Architektoniczno-Urbanistycznej oraz pozytywne uzgodnienia i opinie organów i instytucji, które

odpowiedziały na wniosek Wójta Gminy o zaopiniowanie lub uzgodnienie projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

Projektowane zmiany kierunków rozwoju gminy umożliwiają prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie produkcji oraz energetyki ze źródeł odnawialnych. Proponowane zmiany studium wpłyną pozytywnie na rozwój gospodarczy Gminy Olszanka oraz spełniają oczekiwania społeczne mieszkańców gminy.

W związku z powyższym przyjęcie uchwały jest zasadne.